

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
PEDAGOĢIJAS UN PSIHOLOĢIJAS FAKULTĀTE
PEDAGOĢIJAS KATEDRA

**SVĒTKU IESPĒJAS PIRMSSKOLĒNU SOCIĀLO PRASMJU
PILNVEIDOŠANĀ**

Autors: **Vivita Mazkalniņa**

Stud. apl. Peda 010201

Darba vadītājs: mag. paed. Līga Āboltiņa

RĪGA 2006

Anotācija

Bakalaura darbs sastāv no 4 nodaļām.

Bakalaura darba 1. nodaļā ir aplūkotas teorētiskās nostādnes par sociālajām prasmēm – sociālo prasmju būtība un skaidrojumi, kā arī sociālās attīstības kritēriji. Galvenais uzsvars tiek likts uz socializācijas procesu, kurā attīstās un pilnveidojas ikvienai personībai nepieciešamās sociālās prasmes, kas nodrošina sociālo attiecību izveidi ar citiem cilvēkiem, veicinot cilvēka iekļaušanos sabiedrībā un atbilstošu orientēšanos savā sociālajā apkārtņē.

2. nodaļā ir apskatīti priekšnoteikumi sociālo prasmju pilnveidošanai PII – vidējā pirmsskolas vecumposma pedagoģiski psiholoģiskā raksturojuma ievērošana; pedagoga loma un sadarbība sociālo prasmju pilnveidošanā; pirmsskolēniem atbilstošas mācību metožu izvēle. Ievērojot šos priekšnoteikumus pedagoga sociālpedagoģiskajā un pirmsskolēnu radošajā darbībā, organizējot svētkus PII, ir radīti nepieciešamie priekšnoteikumi sociālo prasmju pilnveidošanai.

Bakalaura darba 3. nodaļā ir aplūkoti svētku pedagoģiskā potenciāla raksturojums, apskatot teorētiskās nostādnes par svētkiem – svētku jēdziena skaidrojums; svētku funkciju raksturojums; svētku organizēšanas nosacījumi. Darba autore uzskata, ka ar svētku organizēšanu PII tiek pilnveidotas pirmsskolēnu sociālās prasmes, jo to realizācijā īstenojas pirmsskolēna saikne ar sabiedrības tradīcijām; veidojas piederības izjūta konkrētai sabiedrībai; pilnveidojas sadarbības prasmes ar vienaudžiem un pieaugušajiem; pilnveidojas prasme strādāt kolektīva u.c.

4. nodaļā ir veikta izmēģinājuma darbība, kas sevī ietver šādus uzdevumus: pirmsskolēnu sociālo prasmju sākotnējā līmeņa izpēte; tematiskā plānojuma izveide; izmēģinājuma darbības norise un iegūto rezultātu analīze.

Atbildot uz pētījumā izvirzīto jautājumu - kā, pirmsskolas izglītības iestādē organizējot svētkus, iespējams pilnveidot sociālās prasmes vidējā pirmsskolas vecumā – bakalaura darba autore izvērtēja, izanalizēja un apkopoja iegūtos rezultātus, nonākot pie secinājuma, ka: PII, organizējot svētkus, ir iespējams pilnveidot vidējā vecuma pirmsskolēnu sociālās prasmes, ja tiek ievērotas pirmsskolēnu vecumposma īpatnības un pedagogs izvēlas atbilstošas un bērnus saistošas metodes un līdzekļus.

Bakalaura darbs sastāv no anotācijas (latviešu un angļu valodā), ievada, četrām nodaļām un apakšnodaļām, 6 tabulām, 13 diagrammām, 8 histogrammām, 3 attēliem, secinājumiem, literatūras saraksta un 15 pielikumiem. Bakalaura darba apjoms ir 77 lappuses, kopā ar pielikumiem 119 lappuses.

Mazkalnina V. „Fest making possibilities in the development of social skills in primary age”

Abstract

The bachelor work consists of 4 parts.

In the 1. part there is theoretical viewpoint about social skills and meanings, the development of social criterions. The main accent is putted on the process of socialisation, where all social skills, which are important for each person, are improved and developed. These skills secure the social relationships between other people to promote the each persons inclusion in the society and the appropriate orientation in the social environment.

In the 2. part are showed the preconditions to improve the social skills in primary schools: to observe the pedagogical and psihological characteristic, the teachers role to develop social skills and the appropriate methodological choise fot primāru school pupils. To observe all these preconditions in the creative work of children, making fests in primary schools, there are created all important preconditions to improve the social skills.

The 3. part consosists of the pedagogical characteristic of fests – the meaning of theoretical fest viewpoints, functions and conditions.

The author of the work is of the opinion that the fest making for primary school pupils develops their social skills.

In the 4. part of he work is realised the action of experiment, which includes different tasks: the research of social skills in the primary level, the plan of topics and the analysis of the getting results.

Making the analysis of this work, the authot considers that it is possible to improve childrens social skills by organising fests, if the individual feature of the primary age are taken into account and the teacher makes appropriate choise of methods and resources.

The bachelor work consists of anotation (in Latvian and English), induction, 4 parts, 6 tables, 13 diagrams, 8 histograms, 3 pictures, end, literature, 15 appendixes. The amount of the work – 77 pages, with appendixes – 119 pages.

Saturs

Anotācija.....	2
Abstract	3
Ievads	5
1. Teorētiskās nostādnes par sociālajām prasmēm	7
1.1. Sociālo prasmju būtība un skaidrojumi	7
1.2. Sociālās prasmes kā sociālās attīstības kritēriji	14
2. Sociālo prasmju pilnveidošanās priekšnoteikumi	18
2.1. Vidējā pirmsskolas vecumposma pedagogiski psiholoģiskā raksturojuma ievērošana..	18
2.2. Pedagoģa loma un sadarbība sociālo prasmju pilnveidošanā	23
2.3. Pirmsskolēniem atbilstošu mācību metožu izvēle	26
3. Svētku pedagoģiskā potenciāla raksturojums pirmsskolā	29
3.1. Svētku jēdziena skaidrojums	29
3.2. Svētku funkciju raksturojums.....	32
3.3. Svētku organizēšanas nosacījumi	33
4. Izmēģinājumdarbības organizēšana un norise.....	36
4.1. Pirmsskolēnu sociālo prasmju sākotnējā līmeņa izpēte	37
4.2. Tematiskā plānojuma izveide	46
4.3. Izmēģinājumdarbības norise un iegūto rezultātu analīze	57
Secinājumi.....	74
Izmantotā literatūra.....	76
Pielikumi	78
1. pielikums „Bērnu sociālo prasmju attīstības līmeņa novērojums”	78
2. pielikums „Anketa vecākiem”	81
3.pielikums „Pārrunas protokols”	83
4.pielikums „Tēma „Es pats””	86
5.pielikums „Tēma „Miķeļdienas tirgus”, „Rudens saulgrieži””	88
6.pielikums „Tēma „Mārtiņdiena””	90
7.pielikums „Tēma „Latvija””	99
8.pielikums „Tēma „Ziemassvētki””	101
9. pielikums „Tēma „No aitiņas līdz cimdiem, zeķēm””	103
10.pielikums „Tēma „Veseli zobīņi””	105
11.pielikums „Tēma „Lieldienas””	107
12.pielikums „Tēma „Balta piena upe tek””	109
13. pielikums „Tēma „Jūriņ prasa smalku tīklu””	111
14. pielikums „Tēma „Ģimene””	116
15. pielikums „Tēma „Līgo svētki””	118

Ievads

Bērnu dzīvē arvien lielāku nozīmi iegūst sociālo prasmju apguve un pilnveidošana. Mūsdienu sabiedrībā līdzās sociālekonomiskajai situācijai mainās arī izglītības uzdevums. Latvijas izglītības mērķis ir radīt ikvienam cilvēkam iespējas veidoties par garīgi un fiziski attīstītu, brīvu un atbildīgu radošu kultūras personību. [Pirmsskolas izglītības programma]

Pirmsskolas izglītība rada priekšnoteikumus izglītības mērķa un galveno uzdevumu veikšanai.

Darba autore, ilgstoši strādājot pirmsskolas izglītības iestādē, ir novērojusi, ka bērnu sociālo prasmju attīstība tiek ievērota, taču vēl pastāv plašas iespējas, lai tās pilnveidotu. Viens no sociālo prasmju pilnveidošanas iespējamajiem momentiem ir jaunu mācību metožu ieviešana un jau esošo metožu pilnveidošana. Kā uzskata darba autore, tad viena no metodēm, kā pilnveidot bērnu sociālās prasmes, ir ne tikai tradicionālo svētku organizēšana, bet arī tematisko nedēļu realizācija. Šāda veida rīkotajās nedēļās, kurās paši svētki ir kā pasākuma kulminācija, bērni tiek iesaistīti kopējā darbībā, iemācās uzņemties atbildību par savu darbu, kā arī sajust līdzpārdzīvojumu. Šādas tematiskās nedēļas, kā uzskata autore, ir iespēja pilnveidot sadarbību ar bērnu vecākiem, jo pasākuma organizēšanā iesaistās arī vecāki. Līdz ar to pilnveidojas ne tikai bērnu, bet arī viņu vecāku sociālās prasmes.

Pētījuma tēma „, Svētku iespējas pirmsskolēnu sociālo prasmju pilnveidošanā”.

Ar svētkiem pirmsskolas iestādē ir iespējams aktualizēt socializāciju un sociālo attīstību, jo ar šo svētku palīdzību tiek apgūtas sabiedrības tradīcijas, vērtības, vienlaicīgi tās attīsta arī bērna sociālās prasmes un iemaņas. Bērns šajos svētkos ir aktīvs līdzdalībnieks, svētku organizators, jo viņš tiek iesaistīts, ieinteresēts šajos pasākumos ar skolotāja palīdzību. Tādejādi bērns iesaistās kultūras vērtību apgūvē, vienlaicīgi kļūstot par konkrētas sabiedrības locekli.

Socializācija attiecas uz kulturālo vērtību atsevišķu grupu, proti, uz sociālajām vērtībām. Būtībā te ir runa par sabiedriskajām vērtībām.

Pētījuma mērķis: izzināt dažādu svētku iespējas pirmsskolas vecuma bērnu sociālo prasmju pilnveidošanā.

Pētījuma jautājums: kā, pirmsskolas izglītības iestādē organizējot svētkus, iespējams pilnveidot sociālās prasmes vidējā pirmsskolas vecumā?

Pētījuma objekts: pedagoģiskais process PII.

Pētījuma priekšmets: pirmsskolas vecuma bērnu sociālās prasmes.

Pētījuma uzdevumi:

- 1) studēt pedagoģijas un psiholoģijas literatūru par bērnu sociālo, psiholoģisko attīstību;
- 2) izzināt pirmsskolas vecuma bērnu sociālo prasmju būtību;

- 3) noskaidrot sociālo prasmju pilnveidošanās priekšnoteikumus;
- 4) izzināt svētku pedagoģiskā potenciāla raksturojumu pirmsskolā;
- 5) veikt pirmsskolēnu sociālo prasmju sākotnējo diagnosticēšanu;
- 6) atbilstoši sākotnējai diagnosticēšanas izpētei izstrādāt svētku tematisko plānojumu;
- 7) izzināt dažādus svētkus un to iespējas pirmsskolas vecuma bērnu sociālo prasmju pilnveidošanā;
- 8) veikt izmēģinājuma darbību un apkopot, analizēt iegūtos rezultātus.

Pētniecības metodes:

- 1) teorētiskās pētīšanas metodes – pedagoģiskās, speciālās pedagoģijas, psiholoģijas, zinātniskās literatūras atlase, iepazīšana un analīze;
- 2) empīriskās pētīšanas metodes:
  - pedagoģiskā novērošana;
  - anketēšana;
  - pārrunas;
  - izmēģinājuma darbība.

Bakalaura darba teorētiskā izstrāde balstās uz pedagoģijas, speciālās pedagoģijas un psiholoģijas literatūras avotiem, kur vislabāk tiek atklātas teorētiskās nostādnes un pamatojums.

Bakalaura darbā izmantotas šādu autoru teorētiskās atziņas – H.Gudjona, R.Andersones, E.Černovas, Ā.Karpovas, S.Omārovas, D.Lieģenieces, D.Dzinteres, L. Domiņas u.c.

Pētījuma bāze: PII „X”, bērni vecumā 5-6 gadi.

Bakalaura darbs sastāv no anotācijas (latviešu un angļu valodā), ievada, četrām nodaļām un apakšnodaļām, 6 tabulām, 13 diagrammām, 8 histogrammām, 3 attēliem, secinājumiem, literatūras saraksta un 15 pielikumiem. Bakalaura darba apjoms ir 77 lappuses, kopā ar pielikumiem – 119 lappuses.

Attiecīgais bakalaura darbs atspoguļo personiskā pētījuma rezultātus, uz minētajiem datiem un atziņām ir sniegtas literatūras atsauces.

1. Teorētiskās nostādnes par sociālajām prasmēm

Cilvēks piedzimst kā bioloģiska būtne, taču jau no viņa dzimšanas pirmajiem mirkļiem viņam apkārt ir cilvēki, viņš tiek iekļauts dažāda veida mijiedarbībā, līdz ar to viņš ir arī sociāla būtne. Par sociālu indivīdu cilvēks kļūst, iegūstot noteiktu subjektīvu sociālo pieredzi, kontaktēšanās ceļā ar citiem cilvēkiem, esot dažādās sociālās attiecībās, kā rezultātā arī veidojas personības sociālās prasmes.

Eiropas Komisijas Baltajā grāmatā ir teikts, ka sociālās prasmes nozīmē savstarpējās kontaktēšanās prasmi, t.i., uzvedību darbā, kā arī attiecīgās spējas, kas ļauj uzņemties atbildību, tādas kā prasme sadarboties un strādāt komandā, radoša pieeja darbam un tiekšanās pēc kvalitātes. Pilnībā šīs prasmes var apgūt tikai darba vidē.

Sekmīga sociālo prasmju veidošanās notiek bērnu un pieaugušo mijiedarbībā socializācijas procesā.

Socializācijas jēdziena skaidrojumā *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīcā* rakstīts, ka tas ir „process, kurā persona apgūst sabiedrības kultūru, sociālās normas, sociālo pieredzi un zināšanas, tradīcijas, vērtības, uzvedības un izturēšanās prasmes, lai vieglāk iekļautos (integrētos), atrastu savu vietu un spētu pilnvērtīgi dzīvot noteiktā sabiedriskā vidē, vienlaikus attīstot arī savas individuālās dotības, garīgo būtību. Visintensīvāk šis process notiek bērnībā un pusaudža gados.” [26, 161]

Autore uzskata, ka socializācijas procesa analīze palīdz labāk izprast sociālo prasmju veidošanās mehānismu.

Pedagoģiskajā aspektā ar socializāciju jāsaprot cilvēka tapšanas par noteiktas sabiedrības locekli procesu, tā ir cilvēka iedzīvošanās sabiedrībā, tā apzīmē personības veidošanos sabiedrisko nosacījumu ietekmē.

1.1. Sociālo prasmju būtība un skaidrojums no socializācijas viedokļa

Pasaules pedagoģiskajā domā sociālās pedagoģijas jēdziens pazīstams jau 19. gadsimtā, kad to pirmoreiz 1850. gadā rakstītā darbā „Ceļvedis vācu skolotāju izglītībā” lietojis Ā.Dīstervēgs. Latvijā šis jēdziens ienāk 20. gadsimta sākumā ar P.Nātorpa izdotajiem darbiem.

Sociālo prasmju saturu nosaka attiecīgās sabiedrības tradīcijas un paradumi.

Sociālās prasmes ir nepieciešamas cilvēku sadarbībai.

Kā uzskata latviešu pedagoģe R.Andersone, tad sociālās prasmes dod:

- iespēju katram izmantot savu pieredzi un mācīties vienam no otra;
- pašapziņu, savas vērtības un citu cilvēku kā unikālas vērtības apzināšanos;

- interesi un rūpes vienam par otru un par grupas kopējo darba rezultātu;
- humānas un emocionālas savstarpējās attiecības ar citiem;
- prasmi sadarbības situācijā uzņemties atbildību par sevi un citiem. [2, 29]

Sociālās prasmes nepastāv katra par sevi, atrauti viena no otras. Tās ir cieši saistītas vienotā sistēmā.

Sociālo prasmju saturu veido prasmes izteikt savu domu un uzklausi otru, prasmes ievērot noteikumus un strādāt grupā, prasme vērtēt sevi un citus, kā arī savstarpēja cieņa, sapratne un iecietība.

Mūsdienās lieto jēdzienu „socializācija”, jo tieši socializācijas rezultātā bērns apgūst sociālo pieredzi, apgūst sociālās prasmes. Tāpēc darba autore uzskata, ka būtiski sociālo prasmju izpratnē izmantot socializācijas procesu, kurā atklājas sociālo prasmju veidošanās mehānisms.

Socializācijas jēdzienu ieviesis franču sociologs Emīls Durkheims, lai raksturotu cilvēka sabiedriskošanās norisi, sabiedrības nosacījumu lomu cilvēka personības veidošanā.

„Socializācija – cilvēka sociālā veidošanās apkārtējās vides ietekmē, tā uzskatāma par kulturizācijas procesa sastāvdaļu.” [15, 11]

Durkheims atzīmēja, ka socializācija ir nemitīgs process, kuram pakļauti visi cilvēki un kurš jāuzskata par specifisku un speciālu kulturālu atklājumu cilvēku sabiedrībā, jo šajā procesā tiek saglabāta pati sabiedrība.

60. gados audzināšanas sociālzinātniskajā izpratnē tas iegūst sevišķu nozīmi, atklājas strīdīgas nostādes attiecībā uz „socializāciju” un „personalizāciju”, tomēr šī diskusija norima pēc vispāratzītas definīcijas parādīšanās, kuru socializācijas izpētes rokasgrāmatas pirmajā izdevumā sniedza Geilens un Hurelmans, - socializācija tiek skaidrota kā „personības rašanās un attīstības process savstarpējā atkarībā no sabiedrības noteiktās sociālās un materiālās vides. Tematiski nozīmīgākais turklāt ir, kā cilvēks izveidojas par rīcībspējīgu subjektu.” [10, 167]

Saturs, kuru iztirzā socializācijas jautājumu teorētiskās nostādes, ir jautājums par to, kā cilvēks top un attīstās par kādas sabiedrības locekli.

Kā uzskata Hurelmans, tad šo tapšanu jeb attīstību var aplūkot trīs perspektīvās:

- 1) *uz subjektu orientēta perspektīva.* Šajā perspektīvā tiek uzsvērti cilvēka izaugsmes aktīvā loma saskarsmē ar vidi, jo tikai šādā veidā viņš kļūst par sabiedrības rīcībspējīgu subjektu;
- 2) *uz institūcijā orientēta perspektīva.* Kādi mērķi un funkcijas ir sabiedriskajām institūcijām, kā un cik efektīvi tās darbojas, kā nodod tālāk nepieciešamo vērtību kritērijus;
- 3) *uz kultūru orientēta perspektīva.* Kas vieno sabiedrības vai grupas locekļus? Kas padara viņus „līdzīgus”, kas ir viņu kultūra? Kā šī kultūra tiek nodota tālāk kā „atsevišķu

nozīmju” sistēma, kā to pārmanto nākamās paaudzes, lai katrs pats varētu šīs nozīmes izprast un izmantot savā īstenības skatījumā un pašizpratnē? [10, 167]

Jaunākajos socializācijas pētījumos svarīgākais ir realitāti produktīvi pārstrādājošā subjekta modelis, tas nozīmē, ka abas analizējamās vienības – sabiedrība un organisms, psihe – savu saskarsmi rod personībā, tās attīstībā. Šāds process savu realizāciju pauž mijiedarbībā, komunikācijā un darbībās.

Tilmans ir izstrādājis socializācijas nosacījuma struktūru [10, 168]:

<i>Līmenis</i>	<i>Komponenti (piemēram)</i>
(4) Visa sabiedrība	ekonomiskā, sociālā, politiskā struktūra
(3) Institūcijas	uzņēmumi, masu mediji, skolas, universitātes, armija, baznīcas
(2) Mijiedarbības un darbības	attiecības starp vecākiem un bērnu; skolas mācības; komunikācijas starp vienaudžiem, draugiem, paziņām
(1) Subjekts	Pieredzes paraugi, nostādnes, zināšanas, emocionālās struktūras, kognitīvās spējas

1. attēls. Socializācijas nosacījumu struktūra. (Tilmans)

Attēls vienkāršā veidā parāda, ka sabiedrība kopumā (4) ietekmē subjektu (1) nevis tieši, bet gan pastarpināti ar institūcijām (3) un mijiedarbībām (2).

Socializācijas procesu iespējams analizēt no vairākām pieejām. Tā, piemēram, S.Omārova uzskata, ka socializācijas procesa analīzē iespējamās trīs pieejas: bioģenētiskā, psihoģenētiskā un socioģenētiskā pieeja. [25, 52]

Autore savā darbā piedāvā Hurelmana un Tilmana socializācijas nozīmīgāko teoriju iedalījumu [10, 169-182]:

- 1) *psiholoģiskās (bāzes) teorijas* – nozīmīgākās no tām ir mācīšanās un uzvedības psiholoģija, psihoanalīze, kognitīvā (attīstības) psiholoģija un tās ekoloģiskais aspekts;
- 2) *socioloģiskās (bāzes) teorijas* – nozīmīgākās notām ir struktūrfunkcionālā teorija, sociālās mijiedarbības teorija un sabiedrības teoriju.

Mācīšanās un uzvedības psiholoģija

Klasiskajā biheivioristiskajā izpratnē mācīšanās ir saikne starp stimulu un reakciju. Uzvedība tiek skaidrota kā cilvēka reakcija uz apkārtējās vides radītajiem impulsiem. Neģenētiskai ietekmei, ne iekšējiem nobriešanas procesiem nav izšķirošas nozīmes. Daudz vairāk tiek pētīta uzvedība kā pieredze, kas gūta no apkārtējās vides. Galvenās koncepcijas bija

„klasiskā nosacītība” un „operantā nosacītība” (Skiners). Šādā skatījumā „cilvēks principā ir gatavs darboties, viņa „operantā” uzvedība sākotnēji apzīmējama kā mēģinājums un kļūdīšanās, pie tam pozitīvie vai negatīvie pastiprinājumi nosaka uzvedības veida apguvi (mācīšanos).” [10, 170]

Psihoanalīze

Visām psihoanalītiskajām skolām būtiskākais ir tas, ka tās izceļ neapzinātā nozīmi cilvēka uzvedībā, viņa personībā un tās izveidē. Šķietami pārdomātu un racionālu darbību pamatā ir neapzinātas kopsakarības. Psihiskās struktūras veidojas jutekliski emocionālos mijiedarbības procesos starp vecākiem, bērniem un apkārtējo vidi. Sociālo un lietisko objektu pasauli cilvēks atklāj pārsvarā ar identificēšanās mehānismu. Šādi pārņemtas pirmām kārtām tiek ārējās sabiedriskās normas un vērtības, kuras kļūst par psihiskām realitātēm un līdz ar to aizsāk indivīda darbības. Liela nozīme socializācijas teoriju jautājumam nostādņēs ir arī psihoseksuālās attīstības fāžu modelim, kas orientējas uz dažādu ķermeņu reģionu libidozām norisēm.

<i>Bērnu psihoseksuālā attīstība. Fāzes</i>	<i>Psihiskās instances</i>
1	2
<u>1) orālā fāze (1. dzīves gads)</u> erogēnā zona: mute apmierinājums: zīšana, objekta saistība ar māti	Id
<u>2) anālā fāze (2.-3. dzīves gads)</u> erogēnā zona: tūplis apmierinājums: saturēšana, atbrīvošana	Id, Ego
<u>3) falliskā fāze (2.-5. dzīves gads)</u> erogēnā zona: penis vai klitoris apmierinājums: masturbācija tiek pabeigta edipālā situācijā identifikācija ar tā paša dzimuma vecākiem, līdz ar to psihiska dzimumdiferencēšanās	
<u>4) tālākās fāzes:</u> No edipālās situācijas bērns ieiet seksuālajā latentajā fāzē, kura beidzas ar pubertāti (apmēram 13. dzīves gads).	

2. attēls. Psihoseksuālās attīstības fāzes (Tilmans) [10, 172]

Kognitīvā attīstības psiholoģija

Atšķirībā no psihoanalīzes cilvēka attīstību šajā Ž. Piažē iedibinātajā virzienā būtiska nozīme tiek piešķirta „ģenerālajai subjekta tendencei aktīvi izturēties gan attiecībā pret materiālo, gan apkārtējo sociālo vidi. Cilvēki apkārtnei izprot tā, pateicoties savām aktīvām

darbībām. Augošais cilvēks attīsta savas iekšējās struktūras mijiedarbībā ar vides nosacījumiem.” [10, 173] Bērns attīstās pats, taču viņš nedara pilnīgi un neatkarīgi, bet gan – adaptējoties videi. Viņš to dara noteiktā secībā, turklāt šim piemērošanās un pārstrādes procesam Ž.Piažē izstrādājis pakārtotības shēmas. Šeit tiek uzsvērts pakāpeniskums un likumsakarības: kognitīvās struktūras veidojas ģenētiski. Balstoties uz socializācijas teorētisko perspektīvu, būtisks ir tas, ka attīstība un socializācija nav jāsaprot kā pretēji un nesavienojami skaidrojuma veidi.

Ekoloģiskais aspekts

Ekoloģiskās attīstības psiholoģijas teorētiskā orientācija, kā to attīstījis Urī Bronfenbrenners, var tikt izprasta kā pāreja uz socioloģiskām socializācijas teorijām. Šīs teorijas galvenā būtība – nepieciešama aktīva, spējīga cilvēka piemērošanās videi, kurai arī ir sava ietekme. Sociālekoģiskajā aspektā tiek pētīts sociālo sistēmu kompleksais un savstarpēji atkarīgais „matrjoškas” veida sakārtojums, kas ietver gan materiālos faktoros (piemēram, iela, dzīves apstākļi, spēļu laukumi), gan personas (vecāki, vienaudži), kurām ir nozīme attiecībās ar bērnu, gan arī darbības un to sociālās nozīmes.

Struktūrfunkcionālās teorijas

Šīs teorijas dibinātājs ir T. Pārsons (1902-1979). Ikvienai sistēmai ir sava struktūra. Struktūras jēdziens apzīmē sistēmas statisko aspektu (piemēram, skolu sistēmas kā sabiedrības subsistēmas uzbūvi, organizāciju u.c.). Funkcijas jēdziens turpretī atklāj dinamisko aspektu, to, kāda nozīme ir subsistēmai visas sistēmas stabilitātes nodrošināšanā (piemēram, skola, īstenojot selekcijas funkciju, rūpējas par perspektīvu sociālo sadalīšanu, kvalifikācijas funkciju, - par noteiktu saturu un spēju apgūšanu, īstenojot leģimitācijas funkciju, - par to svarīgāko normu un vērtību nodošanu, kuras šo sabiedrību vispār „leģimitē”).

Pārsons izšķir dažādas sistēmas:

- ar cilvēka personības organisko sistēmu viņš saprot psiholoģiskās pamatfunkcijas;
- psihiskās sistēmas uzdevums ir nodrošināt cilvēka stimulenerģijām sabiedriski akceptējamu virzību;
- ar sociālo sistēmu saprot darbojošos personu attiecību paraugu, tātad lomas, kuras tās veic savstarpējā mijiedarbībā;
- visaptverošākā sistēma ir sabiedriskā sistēma.

Izšķirošais ir tas, ka integrēšanās sabiedrībā notiek, apgūstot lomas. Tajās koncentrējas normatīvie priekšstati, kurus darbojošām personām radījuši sociālo grupu locekļi. Socializācijas process tātad ir skaita ziņā arvien pieaugoša un diferencētāka lomu pārņemšana, ar kuru cilvēks uzņem apkārtējās vides vērtību kritērijus un normas, līdz tās tādejādi beidzot kļūst par viņa paša

darbības mērķiem un motivējošo spēku. Līdz ar to teorijas centrālā kategorija – loma – atrodas tieši personības un sabiedrības saskarsmes krustpunktā.

Simboliskais interakcionisms

Simboliskā interakcionisma teoriju attīstījuši ASV zinātnieki Gofmanis un Blūmers, balstoties uz tās dibinātāja D. Mīda (1863-1931) darbu. Šīs teorijas centrā atrodas sadzīves mijiedarbība. Mīds skaidro cilvēk mijiedarbību raksturu, analizējot atšķirību starp cilvēku un dzīvnieku. Dzīvnieki reaģē uz kāda cita zvēra radītu kairinājumu, nezinot tā nodomu vai nozīmi. Cilvēki dara citādi – ikdienas mijiedarbībā cilvēks ņem vērā, ka otra cilvēka valodisko izteikumu nozīme ir saprotama (kopīga). Izšķirošais šajā gadījumā ir tas, ka es (Ego) varu iejusties cita (Alter) skatījumā, tātad ar viņa acīm uztvert komunikāciju (perspektīvas pārņemšanu). Ego tātad pārņem Alter uzskatus un priekšstatus un tādejādi spēj novērtēt, kā reaģēs Alter. To pašu dara Alter. Mijiedarbībā pārmaiņus tiek interpretētas lomas un rīcība ir atbilstoša tām. Šo procesu Mīds nosaucis par lomu izpildi. Mīdam lomu darbība notiek interpretatīvi – to vienmēr apdraud potenciālas pārmaiņas, vienlaikus tā atklāj darbošanās telpas un – ideālā modelī – par priekšnoteikumu izvirza abpusēju vienlīdzību. Simboliskais interakcionisms personības attīstību uztver kā kopīgu sabiedriskošanās un individualizācijas mijiedarbību, kurā sabiedriskie nosacījumi ietekmē, bet nenosaka cilvēka apziņas un darbības struktūru.

Sabiedriski teorētiskie aspekti

Hābermāss fundamentāli kritizē Pārsona struktūrfunkcionālo teoriju saistībā ar simbolisko interakcionismu, izmantojot psihoanalīzi, attīstības un darbības teorijas un sabiedriski filozofisko analīzi. Viņš izvirza jautājumu par subjekta pamatkvalifikāciju, kas mijiedarbību koncepcijas ietvaros nepieciešams darbībai. Pie tam bez spējas runāt un iejusties tiek raksturotas arī citas spējas. Hābermāss attīsta „komunikatīvās kompetences” jēdzienu, vienādojot to ar „Es – identitāti”. „Komunikatīvā kompetence apzīmē spēju atbilstoši situācijai un vienlaikus principiāli vienoties par lomām, kā arī kompetenti spriežot, risināt pretenzijas par hierarhiju.” [10, 181]

Hābermāss savas koncepcijas centrā izvirza subjekta attīstību, kas ir aktīvs, darbojas, apraksta kopsakarības starp subjekta attīstību un socializācijas procesa līmeņiem, kuriem viņš pakārtots.

Socializācija „, personības attīstības procesu par kādas sabiedrības locekli” pēta sabiedrības un personības saskares punktā, līdz ar to konkrētu nozīmi iegūst socializācijas institūcijas, kurās šī socializācija jeb sociālā attīstība norisinās.

Aplūkojot sociālo attīstību un tās nozīmi socializācijas procesā, autore uzskata, ka veiksmīga socializācijas procesa realizācija ir nepieciešams nosacījums katrai personībai, lai tā varētu integrēties sabiedrībā. Personībai ir jāattīstās noteiktā sabiedrībā, bet vienlaikus ir jāsauglabā savas personības individualitāti un neatkārtojamību. Sociālās institūcijas nepārprotami

darbojas attiecībā uz personību, lai tā varētu labāk iekļauties sabiedrības organizētajā dzīvē, lai varētu pēc iespējas pilnvērtīgāk izveidot dzīvi noteiktā sabiedriskā vidē, taču vienlaikus šis socializācijas process ir jāvada kompetenti.

1.2. Sociālās prasmes kā sociālās attīstības kritēriji

Autore, iepazīstoties ar psiholoģisko un pedagoģisko literatūru par sociālo attīstību un socializāciju, uzskata, ka viens no optimālākajiem sociālās attīstības kritēriju jeb sociālo prasmju attīstības izvērtēšanas aspektiem saistās ar sociogēnētiskās teorijas analīzi.

Par sociālā brieduma kritērijiem tiek izvirzīti:

- objektīvām un subjektīvām iespējam atbilstošu aktivitāti (mācībās, darbā, profesijā un visdažādākajās dzīves sfērās);
- attīstītu morālo pašapziņu, civiltību sociālajās attiecībās;
- radoši pārveidojošu stilu dzīves organizācijā;
- patstāvību uzskatos un lēmumos;
- attīstītu pašregulācijas spēju;
- laikmetam atbilstošu kompetenci izvēlētajā darbības veidā;
- atbildību sevis un līdz cilvēku priekšā. [17, 22-23]

Sociogēnētiskā pieeja uztver cilvēku no viņa sociālās programmas veidošanās un attīstības likumsakarības viedokļa. Šajā pieejā tiek akcentēti sociālie faktori kā personības attīstības determinanti, indivīda sociālās programmas veidotāji, cilvēka sociālās matricēs noteicēji, kas atbilst kā sociālās attīstības kritēriji.

„Uz mūsdienu sociogēnētikas (I.Kons, V.Verhovins) pieeju socializācijas stadiju noteikšanā iespaidu ir atstājusi Ē.Ēriksona koncepcija, jo cilvēka sociālās programmas veidošanās pamatā ir cilvēka psihiskā attīstība.” [29, 26]

Socializācijas procesā tiek izdalītas 8 stadijas [25, 53- 63]:

- 1) pirmslomu stadija (līdz 3 gadu vecumam);
- 2) lomu un statusu uzspiešanas stadija (3-5 gadi);
- 3) spēļu repertuāra stadija (5-7 gadi);
- 4) lomu un statusu institucionalizācijas sākuma stadija (7-16 gadi);
- 5) dzīves ceļa vektora meklēšanas un sākotnējās izvēles stadija (16-18 gadi);
- 6) bāziskās sociāli ekonomiskās institucionalizācijas stadija (18 – 25±5 gadi);
- 7) galīgās sociāli ekonomiskās institucionalizācijas stadija (25 – 50± 5 gadi);
- 8) lomu un statusu relaksācijas stadija (pēc 50 ± 5 gadu vecums).

1. Pirmslomu stadija

Šajā stadijā veidojas indivīda psiholoģiskā matricē. Bērns apgūst bāziskās sociālās zīmes, simbolus, sociālās uzvedības paņēmienus un formas, primārās sociālās normas. Līdz ar to par bērna sociālo attīstību liecina tas, kā viņš ir apguvis iepriekš minēto.

Galvenie socializētāji šajās stadijā ir bērna vecāki vai personas, kas tos aizstāj. Tieši viņi ir tie, kuri koordinē bērna uzvedību laikā un telpā, kā arī nosaka uzvedības sociālās normas, ko drīkst, ko ne, kas ir labi un kas ir slikti. Ja bērna vecāki ir saprotoši un taktiski, bērnā veidojas patstāvība un neatkarība. Sociālā apmācība notiek netīši, bērnam atdarinot pieaugušos.

2. Lomu un statusu uzspiešanas stadija

Šajā stadijā bērns apgūst ģimenes saskarsmes areālu, viņam veidojas pirmā referentā grupa, uz kuras normām viņš orientē savu uzvedību – „savējie”. Par sociālās attīstības kritērijiem kalpo bērna galvenā nodarbošanās spēle, kurā viņš izmēģina un piemēro spēlē dažādas pieaugušo lomas. Bērnā rodas uzvedības un saskarsmes stereotipi. Bērnam palielinās pazīstamo zīmju un nozīmju kopums, uzvedība kļūst daudzveidīgāka. Šajā laikā sāk veidoties sirdsapziņa, attīstās apzinātas atbildības, sociālās salīdzināšanas, sociālās apmaiņas (es tev – tu man) vienkāršākās formas un iemaņas.

3. Spēļu repertuāra stadija

Šo stadiju var saukt arī par lomu repertuāra stadiju. Par sociālās attīstības kritērijiem izvirzās apzināta vajadzība pēc saskarsmes ar vienaudžiem. Bērna uzvedībai raksturīgi ir divi repertuāri – spēļu repertuārs un vecāku uzspiestas uzvedības formas, kuru starpā pastāv pretrunas. Nozīmīgākā loma socializācijā ir spēlei. Sākumā spēle ir pieaugušo darbības primitīva atdarināšana, taču 6-7 gadu vecumā tā pilnveidojas līdz sižetiskai lomu rotaļai. Spēle pēc noteikumiem ir galvenais personības formēšanas rīks pirmsskolas vecumā. Spēlējot dažādas lomu spēles, bērns sagatavojas iespējamiem uzvedības veidiem, dzīvei nepieciešamajām lomām, mācās analizēt savu darbību, kontrolēt savas acumirkļa vēlmes, paskatīties uz situāciju no otra viedokļa, sadarboties ar citiem. Parādās sociālās uzvedības jauna kvalitāte – izvēlīguma fenomens, bērns jau pats izvēlas, ko ģērbt mugurā, kādas spēles spēlēt un ar ko draudzēties.

4. Lomu un statusus institucionalizācijas sākuma stadija

Šī stadija aptver skolas gadus. No sociālo kritēriju viedokļa bērns iegūst jaunu statusu – skolēns. Par vadošo darbību viņā dzīvē kļūst mācīšanās, kas ir saistīta ar pieaugušo mērķtiecīgi organizētu sociālās pieredzes apgūšanu. Šajā periodā parādās jauns socializācijas institūts – skola. Bērna dzīvē parādās jauni cilvēki - skolotāji un skolas biedri, viņa dzīve norisinās ne tikai mikrovidē, bet arī makrovidē, plašākā sociālā un kultūras kontekstā. Sociālie psihologi uzskata, ka skola nodrošina svarīgu „socializācijas tiltu” [29, 28] starp ģimeni un nākotnes profesionālo vidi. Skola vairāk nekā ģimene uzsver to vērtību un normu, uzvedības etalonu un spēju nozīmi, kas būs vajadzīgas darba vietā. Skolā indivīds vairāk saskaras ar vēlamā, nepieciešamā un uzspiestā sfērām, apjēdz to atšķirības. Viņš realizē formalizētas, laikā un telpā fiksētas, normatīvi uzdotas uzvedības normas. Skolēns mācās izvēlēties savu rīcību no daudziem iespējamiem variantiem, pieņem patstāvīgus lēmumus, uzņemas atbildību par tiem, iepazīst institūtu kontroli

un to, ka ir jāatbild par savu rīcību. Šajā stadijā par svarīgu sociālās attīstības kritēriju kalpo personības nepieciešamība pēc vienaudžiem. Šajā stadijā cilvēks apgūst ar vecumposmu un dzimumu saistītās lomas, konkrētai sabiedrībai raksturīgās sociālās normas un vērtības, saskarsmes iemaņas, veido savu pasaules uzskatu, pašapziņu un pašizziņu.

5. Dzīves vektora meklēšanas un sākotnējās izvēles stadija

Agrās jaunības, profesionālās un morālās pašnoteikšanās laiks. Indivīds no vienas puses apzinās sevi kā noteikta sociuma pārstāvi, identificē sevi ar apkārtējiem, taču no otras puses, apzinās sevi kā unikālu personību un izvēlas tieši sev atbilstošu vietu sabiedrības sociālās stratifikācijas sistēmā. Kā atzīmē Ēriksons, kura jaunības koncepcija ir vadošā psiholoģijā, agrā jaunība ir neatkarības iekarošanas un jaunās identitātes atrašanas laiks. Par nozīmīgāko sociālās attīstības kritēriju kļūst tapšana par personību, kas spējīga dzīvot patstāvīgi un veidot savu ģimeni, kurā emocionālās saites būs ne mazāk ciešas, atraujoties no vecāku ģimenes – no atkarīga, emocionāli vecākiem „piederīga” cilvēka. Jaunība ir emocionāli piesātināts un psiholoģiski ļoti grūts etaps cilvēka dzīvē, ko visai bieži pavada sociāli konflikti un lomu konfrontācijas. Personīgā pieredze ir neliela, tāpēc, lai kļūtu par relatīvi stabilu personību, jaunietis cenšas konfrontēt un vienlaikus integrēt ģimenē, skolā un ārpuskolas nodarbēs, apdomāt savas dzīves scenāriju. Būtiska šī socializācijas etapa iezīme ir negatīvisms – visu veco autoritāšu noliegšana, kategorisms vērtējumos un rīcībā, jaunības maksimālisms, sociālās uzvedības neelastība.

Agrās jaunības etapā veidojas personības galvenie sociokulturālā profila komponenti – personības virzība uz kādām sociālajām vērtībām (profesionālie sasniegumi, vara, materiālais komforts, intīmā saskarsme utt.), pasaules uzskats, individuālais dzīves stils, morālais veidols, nacionālā pašapziņa.

6. Bāziskais sociāli ekonomiskās institucionalizācijas stadija

Tas ir laiks, kurā cilvēks no pārdomām un pieaugušā dzīves projektēšanas pāriet uz sava projekta praktisku realizēšanu. Iestājoties darbā un pildot darbinieka funkcijas, cilvēks ātri kļūst pieaudzis. Sākas tā saucamais „jādara” posms, kad jādara tas, ko gaida sabiedrība. Līdz ar to par sociālās attīstības kritērijiem izvirzās personības iesaistīšanās profesionālajā jomā un personīgajā, kas izpaužas kā ģimenes dibināšana. Sākas „sociālā kristalizācija” – personība saaug cieši ar kādu sociālo vidi, no nejauša elementa šajā vidē kļūst par nepieciešamu. Beidzas sociālā indivīda pilsoniskā konstituēšanās, cilvēks kļūst par rīcībaspējīgu subjektu, iegūst tiesības, pienākumus un uzņemas atbildību sabiedrības priekšā. Šai stadijai raksturīgs tas, ka cilvēkam veidojas pilns sociālo lomu un statusu repertuārs. Cilvēkam vēl ir laika rezerve, lai pārskatītu savu dzīves situāciju, ja kāda no lomām vai statusiem neapmierina, ja profesionālā vai ģimenes partnera izvēle izdarīta nepareizi.

7. Galīgās sociāli ekonomiskās institucionalizācijas stadija

Šī ir maksimālo dzīves un profesionālo sasniegumu stadija. Lielākā daļa cilvēku ir izdarījuši galīgo dzīves ceļa izvēli visās sabiedrības dzīves sfērās. Cilvēks kļūst par stabilu elementu noteiktā sociālajā vidē, par sociāli nobriedušu individu, kas orientējas sociālajā situācijā, ir kompetents, varošs un darošs. Iepriekš minēto var arī nosaukt par šī stadijas sociālās attīstības kritērijiem. Cilvēks ir dziļi iesaņņojies sociālajā vidē, viņam ir noteikti pienākumi un atbildība, ar viņu saistītas apkārtējo cerības. Personība dzīvo plašā sociālajā kontekstā – ģimenē, darba sfērā, iegūst noteiktu dzīves veidu. Sociologs V. Verhovins uzskata, ka konkrētā cilvēka dzīvesveidā, viņa dzīves darbībā atspoguļojas [25, 59]:

- 1) sabiedrībā valdošais dzīvesveids, kas izpaužas personības dzīvesveida materiālajos, ekonomiskajos, mērķa izvēles un aksioloģiski normatīvajos komponentos;
- 2) konkrētās sociālās grupas, piekuras pieder indivīds, dzīvesveida iezīmes;
- 3) unikālās, specifiskās, konkrētās personības dzīves situācijas iezīmes.

8. Lomu un statusu relaksācijas stadija

Sociālajā psiholoģijā pastāv divi viedokļi par personības attīstību. Daži zinātnieki (piemēram, Ēriksons) uzskata, ka personības socializācija un attīstība turpinās līdz mūža galam. Citi (piemēram, Verhovins, Kons) domā, ka šajā vecumposmā notiek personības desocializācija, realizējas tāds socializācijas variants, kuru raksturo personības lietīšķās, dzīves un funkcionālās aktivitātes pazemināšanās. Cilvēka lomu un statusu repertuārs vienkāršojas, viņš pamazām aiziet no sociālās stratifikācijas sistēmas, zūdot darba spējām. Cilvēku kognitīvie procesi ar retiem izņēmumiem kļūst rigīdi, krītas pašvērtējums. Novocojot cilvēkam ir jānoskatās, kā no dzīves aiziet viņa vienaudži un pierastais dzīves stils, pasaule kļūst viņam arvien mazāk saprotama, cilvēki sveši un pats viņš sev liekas reizēm nepiederīgs. Vecumā cilvēki arvien mazāk uzmanības pievērs savai ārienei, daudz vairāk pašsajūtai un veselībai. Par vienu no sociālās attīstības kritērijiem varētu uzskatīt vēlmi apliecināt un nodot jaunajām paaudzēm uzkrāto dzīves un profesionālo pieredzi, kas rada saikni starp paaudzēm un pēctecību sabiedrības attīstībā.

Kā uzskata darba autore, tad socializācija noris visā cilvēka mūža garumā. Katrā no attīstības stadijām cilvēks pievērs uzmanību noteiktai sociālās dzīves kvalitātei, kas balstītas uz noteiktas sabiedrības tradīcijām. Vislielākā nozīme sociālo prasmju veidošanai ir bērņībai, kā arī agrās jaunības periodam, kad tiek gūtas pamatatziņās dzīvei un darbam. Katrā no attīstības stadijām ir būtiski apgūt kādas noteiktas prasmes un iemaņas, kas nosaka cilvēka spēju mijiedarboties un integrēties sabiedrībā.

2. Sociālo prasmju pilnveidošanas priekšnoteikumi

Jebkuram procesam ir savi priekšnoteikumi, ar kuru palīdzību var panākt procesa pēc iespējas pilnīgāku realizēšanos. Lai sociālā attīstība un līdz ar to sociālo prasmju pilnveidošanās varētu norisināties pēc iespējas aktuālāk un sasniegt pēc iespējas labākus rezultātus, ir jāreķinās ar noteiktiem priekšnoteikumiem:

- vecumposma pedagoģiski psiholoģiskā raksturojuma ievērošanu;
- pedagoga lomu;
- mācību metožu un līdzekļu pielietošanu.

2.1. Vidējā (5,6 gadi) pirmsskolas vecuma pedagoģiski psiholoģiskā raksturojuma ievērošana

Cilvēka personības attīstībā ir jāievēro zināmas likumsakarības. To ievērošana īpaši svarīga ir audzināšanas procesā.

„Katram vecumposmam ir savas īpatnības, katram cilvēkam ir savas individuālās īpatnības, ko nosaka iedzimtība, sociālie apstākļi un iepriekšēja audzināšana.”[40, 26]

Katram vecumam atbilst noteikts fiziskās un psihiskās attīstības līmenis. Vecuma periodam raksturīgākās anatomiski fizioloģiskās un psiholoģiskās īpatnības tad arī ir vecumposma īpatnības.

Psihologi ir atklājuši un aprakstījuši psihiskās attīstības vispārīgās iezīmes. Viena no tām – attīstības nevienmērīgums (M.Montesori, Ļ.Vigotskis, A.Ļeontjevs), ko raksturo tas, ka atsevišķi psihiskie procesi, stāvokļi, personības īpašības var attīstīties straujāk, citas – lēnāk. Zinātnieki aprakstījuši laika posmus, kad var pareizas audzināšanas rezultātā veidoties konkrēti psihiskās darbības veidi, rakstura īpašības. Šos periodus sauc par sensitīvajiem periodiem.

Kā uzskata D.Lieģeniece, tad pirmsskolas vecums ir īpaši sensitīvs jūtu sfēras attīstībai, bērna dvēseles „līdzskanējumam” citu priekiem un bēdām. Bērņus raksturo ārkārtīga emocionalitāte, spēja emocionāli uztvert pasauli. [23, 19]

Pirmsskolas posms cilvēka attīstībā ir visnozīmīgākais. Šajā periodā bērns visintensīvāk attīstās gan fizioloģiski, gan garīgi.

„Pirmsskolēna personība attīstās, apgūstot vecāko paaudžu sociālo pieredzi nepārtrauktā saskarsmē un sadarbībā ar citiem cilvēkiem (vecākiem un citiem radniekiem, audzinātājiem, svešiem cilvēkiem). Iegūtā pieredze veido emociju un jūtu, iemaņu, prasmju, paradumu un zināšanu dinamisku sistēmu.” [23, 7]

Bērna mācīšanas un audzināšanas procesa attīstība ir atkarīga arī no bērna emocijām un jūtām. Kā uzskata G.Svence, tad 5,6 gadu vecumā „pirmsskolas vecuma bērniem ir emocionāli neapvaldītāks raksturs nekā periodā pirms un pēc tā. Pirmsskolas vecuma bērniem ir raksturīgas ambivalentas jūtu izpausmes – vienlaicīgi bērni var dusmoties un būt līdzjūtīgi, zaudēt paškontroli un palīdzēt kādam. Bērns var izjust vainas apziņu un meklēt sev attaisnojumu.” [34, 94]

Šajā vecumā bieži veidojas konflikts starp „es gribu!” un „tā vajag!”. Pieaugošā bērņā socializācijas pakāpe piespiež atteikties no dabiskā egoisma un rēķināties ar citiem.

Bērna uzmanību piesaista viss neparastais, spilgtais, uzkrītošais, pie tam viņš dažkārt atstāj nepamanītas notikumu un priekšmetu būtiskas iezīmes un īpašības. Viņa uzmanība ir nenoturīga, īslaicīga un viegli novirzās no mērķa.

Pirmsskolas vecumā bērns patur prātā galvenokārt to, kas ir spilgts, košs, saistīts ar darbību vai emocionāli tuvs. Abstraktais, it sevišķi vārdiskas pamācības viņam drīz aizmirstas.

Uztveres un atmiņas nepilnīgums ir par cēloni tam, ka tiek sajaukts iedomātais ar patiesi esošo. Dažkārt viņi sajauc robežu starp iztēli un īstenību. Pirmsskolas vecuma bērna domāšanā realitāte savijas ar fantāziju. Fantāzijas pasaulē visi priekšmeti pakļaujas bērna gribai.

Pirmsskolas vecumā par bērna vadošo darbību psihe attīstībā kļūst rotaļa, tā ir interesanta un aizraujoša darbība, kurā notiek bērna neapzināta gatavošanās dzīvei.

Vidējais pirmsskolas vecuma posms ir bērna sagatavošana mācību uzsākšanām skolā. Tieši tāpēc ir svarīgi gan no sociālā, gan no fizioloģiskā viedokļa noskaidrot, vai bērns ir sagatavots skolai.

Psihologi par bērna galveno nosacījumu veiksmīgam mācību darbam min bērna psihisko briedumu. Tā komponenti ir:

- psihomotorikas, t.i., kustību aktivitātes attīstības noteikts līmenis;
- izziņas procesu (uztvere, atmiņa, runa, domāšana, iztēle) attīstības noteikts līmenis;
- gribas sfēras attīstības noteikts līmenis;
- personības gatavības un bērna pašapziņas attīstības noteikts līmenis. [38, 5-7]

Pirmsskolas vecuma bērnam ir labi attīstīta kustību sfēra. Bērns māk pārvietoties ar dažādiem ātrumiem, viegli un ātri skrien. Bet, lai iemācītos rakstīt, zīmēt, nepieciešams roku sīko kustību funkciju noteikts attīstības līmenis. Bērns mācību darbības sistēmu veiksmīgi apguvis tikai tad, ja līdz mācībām skolā viņam būs attīstījusies pēc iespējas bagātāka ideomotorikas sistēma.

Kā uzskata A.Vorobjovs, tad cits pirmsskolēna psihiskā brieduma komponents ir izziņas sfēras attīstības līmenis, ar kura starpniecību tiek uzņemta un pārstrādāta informācija no ārpusaules. Bērna izziņas sfērai ir sarežģīta struktūra, un tā iekļauj sevī tādus procesus kā

uztvere, uzmanība, atmiņa, domāšana, runa, iztēle. Kādi ir pirmsskolēna izziņas sfēras kvalitatīvie un kvantitatīvie rādītāji?

Sajūtas un uztvere:

- septiņu pamatkrāsu atšķiršana un brīva manipulācija ar tām;
- acumēra attīstīšana;
- uztveres, laika etalonu (aptuvena minūtes un vēsturiska laika – vakar, šodien, rīt – novērtēšana) izveidošanās;
- ģeometrisku figūru (trīsstūris, kvadrāts, riņķis utt.) jēdziena izveidošanās un brīva manipulācija ar tām.

Uzmanība:

- tīšās uzmanības attīstības noteikts līmenis;
- galveno uzmanības īpašību attīstība:

apjoms (5±2 priekšmeti),

pārslēgšana,

noturīgums,

koncentrācija.

Atmiņa:

- īslaicīgas redzes atmiņas apjoma attīstība (~7 objekti);
- īslaicīgas dzirdes atmiņas apjoma attīstība (~7 vārdi);
- informācijas iegaumēšanas un atsaukšanās procesu noteikts attīstības līmenis.

Domāšana:

- jēdzienu sistēmu attīstīšana, pamatojoties uz mīklu, parunu un uzdevumu slēptā satura atklāšanu;
- galveno domāšanas operāciju – analīzes, sintēzes, vispārināšanas – attīstīšana;
- domāšanas prognostisko funkciju attīstīšana.

Runa:

- runas skaņu apgūšana, to izrunāšana;
- runas plānošanas procesa attīstīšana.

Iztēle:

- bērnu „konstruktīvo” spēju attīstīšana;
- iztēles analīzes un sintēzes attīstīšana.

Latvijas Pirmsskolas izglītības programmā norādītas šādas sociālās iemaņas un personības pamatprasmes pirmsskolēnam:

- ir draudzīgs, iesaistās rotaļās kopā ar citiem bērniem;
- spēj kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem;

- prot darboties kolektīvā saskaņā ar citiem;
- apzinās savu piederību noteiktam dzimumam;
- nosauc savu vārdu, uzvārdu. Prot stāstīt par sevi un ģimeni;
- zina emociju izpausmes veidus (prieku, sajūsma, bēdas), spēj kontrolēt savu uzvedību atbilstoši situācijai;
- prot dalīties ar rotaļlietām;
- prot sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savas domas un pamatot savu izvēli;
- prot izteikt savu lūgumu, vērsties pēc palīdzības un palīdzēt otram;
- ievēro kultūrhygiēniskās normas;
- organizē savu darba vietu, uztur tajā kārtību.

Pirmsskolas vecumā bērni turpina apgūt saskarsmes prasmes un iemaņas ar pieaugušajiem, vienaudžiem, apgūt saskarsmes normas un etalonus. Pieaug bērnu vēlēšanās būt patstāvīgiem un neatkarīgiem. Kā patstāvības, emancipācijas tieksmes šajā vecumā parādās arī spītība, nepaklausība, pieaugušo prasību ignorēšana, kas signalizē par to, ka iepriekšējās attiecības ir pretrunā ar jauno bērna attīstības līmeni.

Šveiciešu bērnu psihologs Ž.Piažē un krievu psihologs Ļ.Vigotskis par svarīgāko bērna psiholoģisko gatavību skolai atzīst bērna brīvās uzvedības līmeņa parādīšanos. Bērna attīstības gaitā arvien vairāk attīstās viņa mērķtiecīga uzvedība, t.i., tā kļūst arvien tīšāka. Tīšuma pakāpe kļūst par bērna psihiskās attīstības līmeņa kritēriju. [34, 95]

Vēl viens pirmsskolēna psiholoģiskā brieduma rādītājs ir sevis kā cilvēka, apkārtējo cilvēku, savas vietas sabiedrībā apzināšanās vērtējums, t.i., viņa pašapziņa un „sociālais Es”.

Darbs ar pirmsskolas vecuma bērnu prasa īpašu pieeju. „Lai šis process noritētu veiksmīgi, pirmsskolas vecuma bērnam ir nepieciešami materiāli, ar ko darboties. Katram ir jāapzinās, ka bērns apkārtējo pasauli apgūst ar sajūtu un izjūtu palīdzību.” [4, 9]

Svarīgākie socializācijas aģenti bērībā ir „ģimene, pirmsskolas iestāde, vienaudžu grupa, ar kuru bērns kontaktējas, un masu mediji.” [25, 65]

Pateicoties funkcijām, ko realizē ģimene, bērns veidojas par sociālu indivīdu un personību. Ģimenes ietekme uz bērnu ir fundamentāla, tieši šeit bērns iegūst pirmo un bāzisko sociālo pieredzi, iemācās dzīvot starp cilvēkiem.

Amerikāņu psihologs Č.Kūli pieskaita ģimeni pie tā sauktajām primārajām grupām, kurās indivīds ir integrēts kā veselums. Primārās grupas raksturo dziļa intimitāte grupas locekļu attiecībās, tā ir „indivīda tuvākā dzīves telpa”, kurā viņš grib būt „viņš pats”, tāds, kāds ir. Sākot apmeklēt pirmsskolas iestādi, bērns iekļaujas tā saucamajā sekundārajā grupā. [25, 66]

Jau pirmsskolas vecumā vienaudžu, draugu un biedru klātbūtne bērna dzīvē kļūst par objektīvu nepieciešamību.

Masu medijiem, īpaši televīzijai, ir pirmšķirīga loma bērnu socializācijā. Tiem ir milzīga nozīme kultūras vērtību un informācijas izplatīšanā. Daži zinātnieki uzskata, ka televīzijai ir tikpat liela loma bērnu socializācijā kā vecākiem. Bērnu uzvedību arvien vairāk nosaka reklāmas diktēti stereotipi, filmās noskatītā vardarbība.

Kā uzskata darba autore, tad bērna vecuma psiholoģiskā raksturojuma ievērošana pedagoģiskajā procesā ir pedagogam nepieciešama un aktuāla, jo pedagoģiskā procesa realizācija kā obligātu elementu ietver sevī personības attīstības īpatnības, ar kurām ir jārēķinās, organizējot pedagoģisko procesu.

2.2. Pedagoģa loma un sadarbība sociālo prasmju pilnveidošanā

Pirmsskolas iestāde ir tā vieta, kur bērnam tiek radītas iespējas plašam emocionālam un sociālam kontaktam ar tuvām un dzīvē nozīmīgām sfērām. Mūsdienu pasaule pieprasa no cilvēka arvien vairāk prasmju, dažādu zināšanu, iemaņu. Pirmsskolas pedagogs ir tas, kurš rūpējas par to, lai bērns pēc iespējas vairāk apgūtu. Pedagoģam ir jā rūpējas par to, lai bērns kļūtu par bioloģiski stipru un sociāli noderīgu sabiedrības locekli.

Bērna pirmsskolas vecums ir svarīgākais personības attīstības posms. Tas ir viņa socializācijas iesākums: iekļaušanās vērtību pasaulē, attiecību veidošanās ar citiem cilvēkiem, attieksmes veidošanās pret pasauli, pašam sevī izzināšanas process.

Zinātnieki akcentē trīs galvenos skolotāja darbības aspektus [5, 10]:

- 1) attīstošais,
- 2) audzinošais,
- 3) socializācijas aspekts.

Attīstošās funkcijas galvenais uzdevums ir zināšanu apjēgšana, nodošana un nostiprināšana. Darbība, kura veicina uzdevuma risinājumu:

- informējošā (nodrošina nepieciešamo zināšanu sākumlīmeni un bērna patstāvību, sniedz priekšstatu par mērķtiecīgu kopēju darbību);
- aktivizējošā (uztur bērna pozitīvu motivāciju un aktivitāti, veicina atgriezenisko saiti);
- vērtējošā (nodrošina apzināšanos, plānošanu, nosaka atsevišķu darbības posmu un veidu secību, nosaka attieksmi pret rezultātu nozīmību).

Audzinošā funkcija paredz skolotāja darbības līdzekļus, veidus, paņēmienus, kuri saistīti ar prasmju nodošanu bērnam, viņa praktiskās darbības spēju attīstīšanu.

Galvenais šīs funkcijas realizācijā ir cilvēku saskarsme, jo praktiskās darbības atkārtojums no skolēnu puses, tās korekcija no skolotāja puses arī ir prasmju nodošanas mehānisms.

Socializācijas funkcijas īstenošanu nodrošina divi skolotāja darbības veidi – konsultatīvā un daudzveidīga sociāli nozīmīga darbība. Šis pirmais veids ietver sevī vecāku psiholoģiski pedagoģiskās kompetences paaugstināšanu. Otrs veids prasa noteiktu bērna, mijiedarbībā ar vidi, skatījumu un diferencētu iedarbību uz redzēto.

Svarīgi ir noskaidrot pašu sadarbības jēdzienu, kāds ir tās saturs.

„Sadarbība – tā ir kopēja darbība, kuras procesā norit darbības, prasmju, garīgo vērtību apmaiņa starp subjektiem, pieredzes pilnveidošanās uz humānu savstarpēju attiecību pamata, un to saturs pieļauj savstarpēju uzticēšanos.” [5, 8]

Pirmsskolas iestādes darbība ir sadarbības piemērs visdažādākajos tās līmeņos:

- „audzēknis – skolotājs”,
- „audzēknis – audzēknis”,
- „bērns – vecāki”,
- „vecāki – skolotājs”,
- „vecāki – vecāki”,
- „skolotājs – skolotājs”,
- „pirmsskolas iestādes vadība – personāls”.

Sadarbības procesā piedalās audzēknis un skolotājs. Ļoti nozīmīgi ir, lai šī sadarbība būtu abām pusēm patīkama. Rodas nepieciešamība noteikt, kādas ir pamatprasības pirmsskolas pedagoga profesijai, kādai jābūt pedagoga personībai, viņa prasmēm, iemaņām.

Kādi ir tie nosacījumi, lai sadarbība „skolotājs – audzēknis” veidotos pēc iespējas optimālāk? Skolotājam un audzēknim ir jābūt interešu kopībai un uzticībai, cieņai un bērnu tiesību ievērošanai.

Visos laikos svarīga ir ģimenes – vecāku – loma bērna attīstībā un audzināšanā. Šis process nav iedomājams bez skolotāja. Kā notiek šī sadarbība? Kāda loma šajā sadarbībā ir skolotājam? Vispirms jau jāuzsver, ka šajā sadarbībā skolotājs ir ar augstāku kompetenci pedagogijas un psiholoģijas jautājumos. Kā jau iepriekš tika minēts, tad viens no skolotāja darbības veidiem ir konsultatīva darbība ar vecākiem, kurā skolotājs informē vecākus par novitātēm pedagogijā, iepazīstina vecākus ar bērna psiholoģiskām attīstības īpatnībām. Autore uzskata, ka šodienas vecāki ir nekompetenti audzināšanas jautājumos, tam par iemeslu varētu būt pāreja uz jaunu izglītības sistēmu, kā arī jaunu vērtību ieviešanu sabiedrības dzīvē.

Skolotājam ir jārēķinās ar to, ka katrai ģimenei piemīt savs audzināšanas stils. Skolotājam ir taktiski jāprot rast sadarbības plānu ar katru ģimeni, jo tas ietilpst viņa profesionālajā kompetencē.

Audzinašanas stils ir ģimenes stratēģija bērna personības attīstības un audzināšanas jomā. Savs audzināšanas stils ir jebkurai ģimenei.

Ļoti nozīmīga sadarbības veicināšanas forma ir sadarbība „skolotājs – skolotājs”. Šī sadarbība paredz vairākus nosacījumus:

- skolotāja un bērna sadarbības pilnveidošana, izmantojot vērtējumu un pašvērtējumu (Skolotājam ir svarīgi, lai viņa profesionālā kompetence tiktu novērtēta no kolēģu puses, jo bieži pedagogiem ir zems pašnovērtējums, kā arī otra vērtējums var ļaut saskatīt pieļautās nepilnības pedagogiskajā darbībā);
- optimālāko darba paņēmienu izvēle kopējo mērķu noteikšana;

- prasmju un iemaņu attīstīšana emocionāli, ar uzticību pieņemt partneri un izjust viņa psiholoģisko stāvokli, atklāti izteikt savas jūtas un domas;
- iesaistīšana radošajā darbībā, uzdevumu risināšanas līdzekļu izvēlē un izstrādē;
- līdzvērtības izjūtas un cieņas skolēniem pret skolotāju, skolotājam pret skolēnu attīstīšana;
- skolotājs pats grib panākt radošu sadarbību un gatavs dinamiskai pozīciju maiņai – skolotājs gatavs mācīties no skolēniem;
- vajadzības pēc objektīvas savstarpējās darbības vērtējuma veidošana. [5, 23]

Kā uzskata darba autore, tad pirmsskolas izglītības iestādes pedagogs ir tas, kurš organizē bērna sociālkulturālo izaugsmi, jo tieši viņš izvēlas metožu kopumu bērna psiholoģiskajai un emocionālajai attīstībai, palīdz veidot psiholoģiski labvēlīgu gaisotni PII bērna attīstībai.

2.3. Pirmsskolēniem atbilstošu mācību metožu izvēle

Vārds metode ir cēlies no grieķu vārda *methodos* un nozīmē – ceļš, pa kuru iet.

Pedagoģiskajā literatūrā mācību metode definēta dažādi, tomēr šajos definējumos izpaužas divi galvenie uzskati par metodes būtību. Viens uzskats par metodi kā mācību darbā lietoto paņēmieni kopumu, cits – par metodi kā ceļu vai skolotāja un skolēna rīcības raksturojumu izvirzīto mērķu sasniegšanai.

V.Zelmenis metodi definē kā „skolotāja un skolēnu didaktiskās sadarbības paņēmieni sistēmu skolēnu zināšanu, prasmju veidošanas un izziņas spēju attīstīšanai.” [39, 42]

„Par metodi sauc skolotāja un skolēnu savstarpēju saistītu sadarbības paņēmieni sistēmu, kura vērsta uz izglītošanas, audzināšanas un attīstības uzdevumu risināšanu mācību procesā.” [40, 72]

Savukārt D.Lieģeniece uzskata, ka metodes ir līdzekļi, ar kuru palīdzību:

- sniedzam informāciju, idejas;
- mācām piekļūt informācijai;
- mācām ārējo informāciju pārvērst par zināšanām;
- palīdzam apgūt prasmes;
- dodam iespēju attīstīt attieksmes, emocijas utt. [33, 43]

„Pedagoģijas un psiholoģijas pētījumi rāda, ka bērna personības attīstība atkarīga no galveno darbības veidu apguves līmeņa. Pirmsskolas vecuma bērnu galvenie darbības veidi ir rotaļa un darbs. It sevišķi liela nozīme audzināšanā ir rotaļai. Tā ne vien kompleksi iedarbojas uz bērna personību – uz viņa domāšanu, iztēli, tikumisko pieredzi...” [7, 3]

Rotaļa kā metode ir īpatnējs izpētes objekts. Rotaļas izzināšanā ir vairāki virzieni (J.Hasans):

1. kulturoloģiskais vai filozofiskais virziens (N.Gartmans, K.Jaspers, H.G.Gadamers), kurā vienā vai otrā kontekstā pieminēta rotaļa kā cilvēku darbība un filozofiska kategorija;
2. vispārīgās rotaļu teorijas (G.Spensers, K.Gross, F.Botjendaiks u.c.). Autori cenšas atbildēt uz jautājumu: „Kāpēc bērni rotaļājas?” un „Kāda iemesla dēļ rotaļājas?”, cieši saistot savus pētījumus ar cilvēka bioloģiskajiem pamatiem, zinātnieki apvieno cilvēka un dzīvnieka rotaļas;
3. psiholoģiskais virziens (Z.Freids, Ž.Piažē, K.Levins, V.Šterns, L.Vigotskis, D.Elkoņins) koncentrējas uz rotaļas psiholoģiskajiem aspektiem un uz tās nozīmi bērna attīstībā. Vairums šī virziena autoru cenšas atbildēt uz jautājumu par rotaļas virzības motīviem. [32, 3]

Rotaļspēle – pirmsskolēna pamatdarbības veids. Rotaļā bērns apgūst jaunas zināšanas, prasmes, iemaņas. Tikai spēlē tiek apgūti cilvēku saskarsmes noteikumi.

Rotaļāties bērns nav jāpiespiež. Rotaļa ir jāvērtē kā sociāli nosacīta parādība.

Ko rotaļas dod bērnam, kāpēc tās ir nozīmīgas kā metode pirmsskolas vecumā?

I. Plotnieks atbild uz šiem jautājumiem šādi [28, 48-49]:

- 1) rotaļās bērns apgūst zināšanas, mācās tās izmantot praksē, tādejādi veidojas prasmes un iemaņas;
- 2) rotaļās pilnveidojas bērna izziņas darbības mehānismi, galvenie psihiskie izziņas procesi;
- 3) rotaļa var kļūt par lielisku radošās darbības skolu;
- 4) rotaļas organizē un disciplinē bērna kustības, attīsta fiziskās dotības;
- 5) rotaļas audzina bērna jūtas;
- 6) svarīga nozīme lomū rotaļās ir sava dzimuma pašapziņas izveidei;
- 7) rotaļas vingrina bērnus sarežģītajā saskarsmes darbībā;
- 8) rotaļas ir arī kolektīvisma skola, sevišķi sacensību rotaļas;
- 9) rotaļas var kļūt par morāles vingrinājumiem;
- 10) rotaļas attīsta neatlaidību, mērķtiecību, disciplinētību un citas gribas īpašības.

Izšķir divas rotaļu grupas: rotaļas ar atklātiem, fiksētiem noteikumiem un rotaļas ar slēptiem noteikumiem.

Pie pirmās rotaļu grupas pieskaita didaktiskās, kustību un muzikālās rotaļas: pie otrās grupas – radošās rotaļas: sižetiskās lomū rotaļas, dramaturģijas un celtniecības rotaļas.

Sižetiskajās rotaļās bērni atveido dzīvi. „Sižetiskajām rotaļām, tāpat kā citām radošajām rotaļām ir nepiespiests, brīvs raksturs, kas saistās ar bērnu patstāvību un pašorganizāciju.” [7, 18]

Lai lomū rotaļās pirmsskolas vecumā sekmīgi veiktu savas funkcijas, nepieciešams radīt tādas apstākļus, kas sekmētu šo rotaļu rašanos. Kā uzskata S. Kovaļovs, tad svarīgi ir četri momenti:

- 1) daudzveidīgi iespaidi;
- 2) dažādas rotaļlietas un audzināšanas līdzekļi;
- 3) reālas attiecības starp bērniem, kā arī pieaugušā un viņa darbības tēls;
- 4) regulāra saskarsme ar citiem pieaugušajiem, no kuriem bērns gūst savām rotaļām nepieciešamās zināšanas. [18, 71]

Nozīmīga vieta ir spēlēm – konkursiem. Bērniem tiek radīti nosacījumi, kuros viņi sistemātiski tiek iekļauti situācijās, kuras prasa iniciatīvu, agrāk iegūto zināšanu, prasmju un iemaņu sistematizēšanu, patstāvību, kā arī veido atbildību.

Izstādes kā viena no saistošākajām darba formām. Tās funkcijas:

- gnozeoloģiskā – skatītāji iepazīstas ar materiālu;
- audzinošā – patriotisko jūtu, cieņas pret radošo komponentu veidošanās;
- komunikatīvā – sakari starp skatītāju un speciālistu;
- estētiskā bauda.

Kolekcionāru, tematiskās, izstādes – konkursi. Viss prasa daudz palīg līdzekļu, taču katram ir iespēja un pat nepieciešamība iekļauties darbā, konsultēties ar skolotāju

Kā lieliska metode bērna sociālajai attīstībai ir tematisko svētku atzīmēšana pirmsskolas iestādē, jo tādejādi bērns tiek iekļauts noteiktā sabiedrībā, tiek iepazīstināts ar nacionālajām vērtībām, viņā tiek attīstīta nacionālā piederības sajūta. Tas ir attiecināms uz Valsts svētkiem, taču tikpat nozīmīgi ir bērnu iepazīstināt ar gadskārtu ieražām, jo pirmsskolas izglītības iestāde veido katru bērnu kā individualitāti, attīsta katra bērna ētiski estētisko, intelektuālo un fizisko aktivitāti. Šo tematisko svētku atzīmēšana palīdz bērnam apgūt pieaugušo radīto pieredzi.

Kā uzskata darba autore, tad optimāla metodes izvēle bērniem ir tā, kas veicina bērna attīstību, jo ir ļoti grūti iesaistīt bērnu darbībā, ja viņam tā nav saistoša.

3. Svētku pedagoģiskā potenciāla raksturojums pirmsskolā

3.1. Svētku jēdziena skaidrojums

Svētki ir pastāvējuši visās sabiedrībās un kultūrās, sākot jau no dziļas senatnes, kad ar to palīdzību atzīmēja kosmiskā cikla notikumus.

Kā uzskata A.Mazajevs, tad „svētki ir sociālās esamības nepieciešamība un specifiska cilvēka izteiksme. Svētki kā kultūras elements organizē un estētiski noformē brīvo laiku. Svētki ir antitēze ikdienai.”[43, 9-10]

Savukārt V.Černiševs atzīmē, ka „svētki ir nepieciešams cilvēka sociālās dzīves elements, viņa sabiedriskās dabas izpausme. Svētki ir sociālās dzīves specifisks moments, kas pauž idejas ideālus, morāles normas, noteiktu cilvēku kopību.” [45, 35]

J.Belousovs svētkus raksturo kā „savdabīgu kolektīva prieka izpausmi. Svētki veido cilvēka garīgo un morālo veidolu. Svētkiem raksturīga emocionāla pacēluma atmosfēra.” [41, 5]

Krievu valodā „праздник” cēlies no senslāvu „праздь”, kas nozīmē atpūtu vai bezdarbību. Grieķu valodā attiecīgais vārds „panegiris” nozīmē svinīgu sanākšanu, slavināšanu. Latīņu „festum” nozīmē ne tikai skaisto, patīkamo, jautru izrādi, bet arī sirsnīgu, patīkamu tikšanos, draudzīgu vai lietišķu kontaktu. Ukrainiņu „свято”, poļu „свито”, senkrievu „святки” fiksē saikni ar reliģisko kultu, pakļaušanos gaismas spēkiem, jo „свят” cēlies no „светить” – spīdēt.

Filozofs I. Šuvajevs rakstā „Svētki kultūras kontekstā” atzīmē, ka svētki ir mākslinieciski organizēts priekšnesums vai masu sarīkojums, noteikts mākslas veids, kas ar sev piemītošiem specifiskiem līdzekļiem iedarbojas uz cilvēka prātiem un jūtām. Šādus svētkus organizē tā, lai ne tikai izklaidētos, bet arī rosinātu pievērsties aktuālām, sociālām, politiskām un morāles problēmām.

Svētku materiāls ir reālā dzīve un pats cilvēks. Svētki kā sociāli māksliniecisks fenomens pārformē cilvēka laiku, ienesot tajā pilnīgumu, apmierinājumu un harmoniju.

Svētkus mēdz klasificēt pēc dažādām pazīmēm. Tie ir periodiski un neperiodiski (vienreizēji). Pēc ģeogrāfiskās izplatības tos iedala vietējos, nacionālos, reģionālos, valsts, starptautiskos un vispasaules svētkos. Pēc darbības sfēras tie var būt politiskie, darba, kultūras, mākslas u.c. svētki.

Pēc satura un nozīmes svētkus iedala trīs grupās:

- 1) valsts svētki un svinamās dienas;
- 2) gadskārtu ieražu svētki;
- 3) sadzīves, arī ģimenes svētki un ieražas. [13, 353]

Svētku dienas Latvijas Republikā:

- 1.janvāris – Jaungada diena;
- Lielā piektdiena un pirmās Lieldienas;
- 1. maijs – Darba svētki, Latvijas Republikas Satversmes sapulces sasaukšanas diena;
- Maija otrā svētdiena – Mātes diena;
- 23. jūnijs – Līgo diena;
- 24. jūnijs – Jāņu diena (vasaras saulgrieži);
- 18. novembris – Latvijas Republikas proklamēšanas diena;
- 25. un 26. decembris – Ziemassvētki (ziemas saulgrieži);
- 31. decembris – Vecgada diena. [21, 359]

Mūsdienu kultūra ir sarežģīta un daudzslāņaina, un viena no tās sastāvdaļām ir tradicionālā kultūra. „Folkloras perioda kultūra tiek saukta par tradicionālo kultūru (lat. traditio – nodošana tālāk), tajā visas cilvēka darbības jomas balstītas uz iepriekšējo pieredzi, uz tradīciju. Pilnvērtīga ir tikai tāda rīcība, kas atbilst tam, kā rīkojušās iepriekšējās tradīcijas. Folkloras perioda kultūrā nozīmīgs ir nevis vienreizējais – notikums, bet gan nemainīgais – kārtība. Arī laika izjūta tajā pakļauta atkārtotāns ritmam, vispirms jau tāpēc, ka cilvēka dzīve šai laikā bija atkarīga no dabas ritmiem, kas vienmēr notiek pa apli.” [22, 3]

Lai tradicionālajā kultūrā radusies cilvēciskā pieredze kļūtu par mūsdienu cilvēka dzīves sastāvdaļu, nepieciešams nonākt dialogā ar folkloras mantojumu, nepieciešams iepazīt un saprast tā tekstus. Izvērtējot šodienas situāciju, jāsecina, ka bērna ģimene vairākumā gadījumu nespēj sniegt priekšstatu par folkloru, gadskārtu ieražām. Folkloras mantošana savā dabiskajā vidē – ģimenē, saimē, kopienā – tikpat kā vairs nenotiek. Tieši tāpēc ar tematisko svētku palīdzību pirmsskolas iestādēs ir iespējams pietuvināt bērnus tautas pagātnei, sajūst iepriekšējo laikmetu garu. „Folklorā piedāvā laiku un veidu, kā sevi izteikt neikdienišķās situācijās.” [24, 10]

Jāatzīmē, ka tieši šīs folkloras tradīciju ieviešana atbilst pirmsskolas vecuma bērnu psiholoģiskās attīstības īpatnībām, jo tās centrējās uz bērnam atbilstošas darbības veida pamatu – dainām, pasakām, rotaļām, sakāmvārdiem, ātrrunām, skaņu rakstiem, kustību rakstiem, ornamentu un krāsu rakstiem u.c.

Balstoties uz gadskārtu ieražām [24], pirmsskolas iestādēs iespējams veidot šādus tematiskos svētkus un tematiskos nedēļas plānojumus, kas palīdzētu bērniem labāk izprast tradīcijas, kā arī paplašināt savas prasmes, iemaņas un zināšanas.

Rudens	<ul style="list-style-type: none"> • Labības • Maizes svētība • Putra • Kas dārzā • Apjumības • Miķeļdiena • Mārtiņdiena • Veļu laiks
Ziema	<ul style="list-style-type: none"> • Ziemas zīmes • Vakarēšana • Ziemassvētku rotas • Bluķa vakars • Ziemas vidus – Teņa diena
Pavasaris	<ul style="list-style-type: none"> • Metenis. Pelnu diena • Lieldienas • Oļas • Putnu saukšana • Ūsiņš un Jurgis
Vasara	<ul style="list-style-type: none"> • Gani. Gavilēšana • Darbi ap Jāņiem • Zāles. Ziedēšana • Jāņi • Ūdens un akmeņi • Bites un medus • Mežs

3. attēls. Svētku plānojums, balstoties uz gadskārtas ieražām

Bez šiem tradicionālajiem svētkiem nākamā svētku grupa ir tie svētki, kurus pamatā atzīmē ģimenē, taču to atzīmēšana ir iespējama arī pirmsskolas iestādē – dzimšanas diena, vārda diena. Tāpat katrai pirmsskolas iestādei ir izveidojušās savas tradīcijas, kuras tiek atzīmētas kā svētki, piemēram, izlaidums.

Ģimenes svētku paražas un tradīcijas stāsta par tām vērtībām, kas pārmantotas no vienas paaudzes uz otru un dziļi iesakņojušās kultūrā. Līdz ar pārmaiņām sabiedrībā mainās arī svētki, taču nemainās vērtības. Pie ģimenes svētkiem vēl var minēt kristības, iesvētības, kāzas.

3.2. Svētku funkciju raksturojums

Svētkus var raksturot kā kultūras sastāvdaļu, jo tie radušies kā specifiska cilvēku vajadzība pēc aktīvas emocionālas atpūtas. Tie ir sociāla parādība.

Svētki ieņem īpašu vietu, jo ar izdomu radītā vide rosina bērna fantāzijas pasauli.

Kā atzīmē A. Mazajevs, tad svētku fenomenam piemīt sociālas īpašības:

- 1) svētki kā kopības veicinātāji;
- 2) kolektīvisma izpausme;
- 3) apmaiņa ar spējām, vērtībām un normām;
- 4) sociāla brīvība (nav noteiktu normu). [43,73]

Svētki ir veids, kā paaudzes nodod garīgās kultūras attīstību, sadzīves formu organizācijas.

Iepazīstoties ar materiāliem par svētkiem, darba autore izveido šādu svētku funkciju uzskaitījumu:

- gnozeoloģiskā funkcija – ar svētku palīdzību bērni tiek iepazīstināti ar konkrētā materiāla saturu, bērni iepazīstas un apgūst konkrētās sabiedrības tradīcijas, veido paaudžu saikni, zināšanas par šīm tradīcijām;
- audzinošā funkcija – svētku realizācijas laikā bērns sajūt piederības izjūtu konkrētai sabiedrībai, viņā veidojas patriotisma jūtas;
- komunikatīvā funkcija – svētku organizēšana ir sadarbības rezultāts starp pedagogu, bērnu un viņa ģimeni, kurā nostiprinās saikne starp paaudzēm, attīstās bērna sadarbības prasmes;
- estētiskā un tikumiskā funkcija – svētku tradīcijās savijas tikumiskās un estētiskās vērtības, svētkiem raksturīga emocionāla pacēluma atmosfēra

Ar svētku palīdzību veido pirmās garīgās kultūras vērtības, noteiktu attieksmi pret tradīcijām un ieražām, tādejādi svētki risina šādus uzdevumus:

- 1) svētku ritualizācija, tādu elementu un simbolu iesakņošana, kuri saprotami un ieguvuši vispārēju atzinību konkrētā sabiedrībā;
- 2) sabiedrības ideālu, mērķu nozīmīgums, ētiskā un estētiskā orientācija;
- 3) tradīciju un ieražu būtības atklāšana.

Kā uzskata darba autore, tad viena no galvenajām svētku funkcijām ir pirmsskolēnu sociālo prasmju pilnveidošanas iespējas, jo svētku procesa realizācijā īstenojas saikne ar konkrētas sabiedrības tradīcijām; veidojas piederības izjūta konkrētai sabiedrībai; pilnveidojas sadarbības prasmes ar pieaugušajiem un vienaudžiem; pilnveidojas prasme strādāt kolektīvā.

3.3. Svētku organizēšanas nosacījumi

Kā uzskata darba autore, tad svētku organizēšanu PII var pielīdzināt tematisko projektu plānojumam un realizācijai. Dotajā situācijā tieši pedagogs ir tas, kurš, balstoties uz pirmsskolas izglītības programmu, kopā ar PII metodiķi veido tematisko plānojumu, akcentējot gan tradīcijas, gan sabiedrībā pastāvošās aktualitātes.

Organizējot svētkus, noteikti ir jāņem vērā bērnu emocionāli psiholoģiskās un kognitīvās attīstības īpatnības, jo svētki ir tas fenomens, kuram jāpauž bērna prieks, saviļņojums, tie nevar būt uzspiesti un bērnam neinteresanti.

Svētku organizēšanā var izdalīt šādus trīs galvenos posmus:

- 1) pirmssvētku periods;
- 2) svētku norise;
- 3) pēcsvētku periods. [6, 10]

Pirmssvētku periodā ir jāievēro šādi priekšnoteikumi:

- bērnu psiholoģiskā un emocionālā sagatavotība;
- radoši praktiskā darbība;
- scenāriju veidošana.

Svarīgs posms, gatavojot svētkus PII, ir pats gatavošanās posms, jo bērnus ir jāgatavo svētkiem.

Kā uzskata L. Domiņa [6, 11-12], tad bērniem paredzētie uzdevumi svētku sagatavošanas procesā ir šādi:

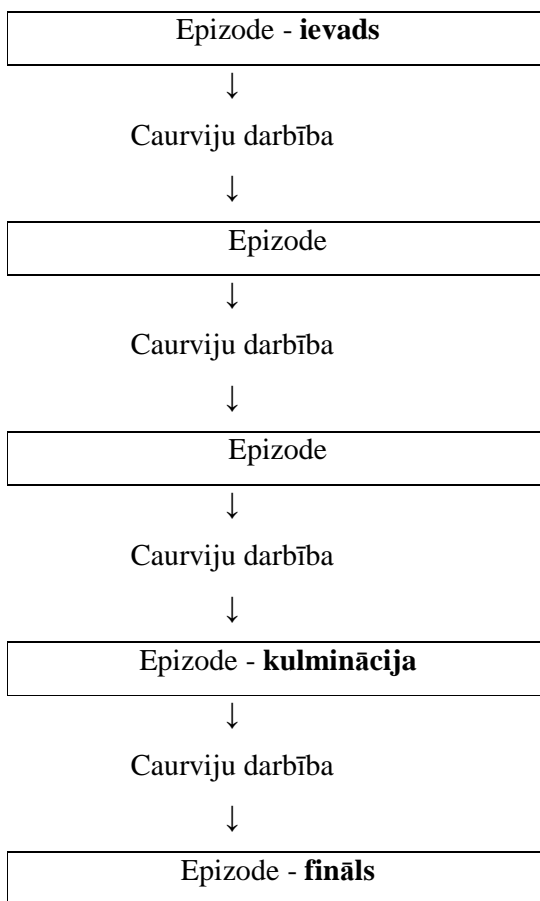
- dabas norišu vērošana un iegaumēšana saistībā ar ticējumiem;
- pavasara, vasaras, rudens un ziemas skaņu pasaules saklausīšana un atdarināšana;
- piedalīšanās lomu izvēlē un attiecīgo lomu apguve;
- literārā materiāla apguve;
- muzikālā materiāla apguve;
- izstādes darbu radīšana un telpu rotājumu izveide.

PII pedagogu uzdevums ir radīt apstākļus, kas bērnus ieinteresētu un motivētu darboties, lai bērni izjustu svētku noskaņojumu un ar nepacietību gaidītu svētkus. Personība veidojas un izpaužas darbībā, tāpēc pedagogiem ir nepieciešams sekmēt bērnu radošo darbību, gatavojoties svētkiem. Svētkos izpaužas šādas bērnu radošās darbības: literatūras lasīšana; dzejas deklamācija; dziedāšana; dejošana; improvizācija; teātra spēlēšana u.c.

Veidojot svētku scenārijus, pedagogiem ir jāorientējas uz PII svētku mērķauditoriju: bērniem; vecākiem; bērniem un vecākiem. Scenāriju izveidē vajag orientēties uz bērnu vecumam

un spējām atbilstoša materiāla atlasi. Ja svētki ir paredzēti tikai bērniem, tad galvenais uzsvars pasākumā ir liekams uz rotaļām. Ja uz svētkiem kā skatītāji ir uzaicināti vecāki, tad priekšnesumos bērniem vajadzētu demonstrēt savas apgūtās prasmes, taču, ja tiek plānots pasākums bērniem kopā ar vecākiem, tad scenārija izveidē vajag padomāt par to, kā iesaistīt pasākumā vecākus.

Kā kritērijs scenārija materiāla atlasei ir svētku mērķis, kas virza darbību. Veidojot svētku scenāriju, jāņem vērā kompozīcijas likumsakarības – sākums; vidus; beigas.

4. attēls. Svētku pasākuma kompozīcija [6, 25]

Viss materiāls parasti tiek sadalīts 1-5 epizodēs. Visas epizodes jāsaista ar caurviju darbību, kurā jāapvieno visi sižetiskie elementi un jāvirza notikumu gaita uz kulmināciju.

Svētku sagatavošanā nozīmīgu vietu ieņem telpu rotāšana un svētku telpiskais risinājums.

Svētku norise . Organizējot svētkus PII, jāņem vērā apstākļi, ka svētki ir kā kulminācija nosacīti ilgstošam to sagatavošanās procesam. Svētkos izpaužas bērnu īpašais psiholoģiskais noskaņojums. Pedagogam ir jānoskaņo bērni pasākumam, jārada zināma intriga par to.

No sociālo prasmju pilnveidošanas viedokļa svētki bērnos pilnveido zināmas uzvedības normas nostiprināšanos. Starp priekšnesumiem, ja tas ir koncerts, bērniem jāiemāca skaisti paklanīties, iznākt zāles centrā un, atgriežoties savā vietā, klusi apsēsties.

Svētkos jāņem vērā apstākļi, ka pirmsskolas vecuma bērnu uzmanība ir nenoturīga, tā var pārslēgties uz dažādiem objektiem, tāpēc svētkiem ir jānorit raiti un interesanti.

Pēcsvētku periods. Šajā periodā tiek izvērtēts konkrētais pasākums – gan pozitīvās emocijas, gan nepilnības svētku organizēšanā un norisē. Pedagogiem ir jāņem vērā kļūdas, lai tās nepieļautu, gatavojot nākamās svētkus.

Pēc svētkiem pedagogiem ir jāuzslavē bērni un jāizvērtē bērna darbība, norādot gan uz sasniegto, gan uz pilnveidošanās iespējām. Ir ļoti svarīgi noskaidrot, kā paši bērni ir jutušies svētkos, kas viņiem vislabāk patīcis, kas ieinteresējis un kas palicis atmiņā.

Apgūtās zināšanas pēcsvētku periodā ir jānostiprina ar tām metodēm un līdzekļiem, kas nodrošina bērnu aktivitāti. Var likt bērniem pēc svētkiem attēlot svētkos gūtos iespaidus tēlotājmākslas nodarbībās, mūzikas nodarbībās atkārtot tās dziesmas un dejas, kas bērniem patikušas vislabāk.

PII pedagogiem ir jāveic pedagogiskais novērojums, lai pētītu, kā svētku elementi ir iesakņojušies bērnu radošās rotaļās un arī brīvajos brīžos. Galvenais svētku uzdevums ir panākt, lai bērni ar prieku gatavotos nākamajiem svētkiem.

No iepriekš aprakstītā darba autore secina, ka organizējot svētkus PII, ir nepieciešams ievērot noteiktu secību – pirmssvētku periods; svētku norise; pēcsvētku periods.

Darba autore uzskata, ka svētku organizēšanā liela nozīme ir tieši pedagogu kolektīvam, tā prasmei sadarboties, prasmei rosināt un aktivizēt bērnu, vienlaicīgi iesaistot svētku organizēšanā un norisē arī bērna ģimeni.

4. Izmēģinājumdarbības organizēšana un norise

Izmēģinājuma darbībā piedalījās PII „X” 15 bērni (vecumā no 5-6 gadiem), no tiem 9 meitenes un 6 zēni. Izmēģinājuma darbība tika veikta 2004./ 2005. mācību gadā.

Izmēģinājumdarbības mērķis bija izziņāt dažādu svētku iespējas pirmsskolas vecuma bērnu sociālo prasmju pilnveidošanā.

Lai noskaidrotu, kādas sociālo prasmju pilnveidošanas iespējas pastāv PII, organizējot svētkus, izmēģinājumdarbībai tika izvirzīti šādi uzdevumi:

- 1) pirmsskolēnu sociālo prasmju sākotnējā līmeņa izpēte;
- 2) tematiskā plānojuma izveide;
- 3) izmēģinājuma darbībā iegūto rezultātu analīze.

Atbilstoši pētījuma aktualitātei tika izvēlētas pētniecības metodes, kas atklātu pētāmo problēmu, cēloņus, sekas un risinājuma veidus.

Izmēģinājuma darbībā tika izmantotas šādas metodes:

- pedagoģiskā novērošana;
- pārrunas;
- anketēšana.

4.1.Pirmsskolēnu sociālo prasmju sākotnējā līmeņa izpēte

Lai noskaidrotu pirmsskolēnu sociālo prasmju sākotnējo līmeni, darba autore veica pedagoģisko novērošanu. Šī novērošana tika veikta 2004./ 2005.mācību gada sākumā – septembrī.

Pedagoģiskā novērošana ir pedagoģiskā metode, ar kuras palīdzību pētniecības rezultāts tiek iegūts tiešas uztveres ceļā dabiskos apstākļos. [1, 32]

Novērojumā tika pētītas šādas sociālās prasmes:

- 1) iesaistās rotaļās ar citiem;
- 2) spēj kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem;
- 3) prot darboties kolektīvā;
- 4) spēj kontrolēt savu uzvedību;
- 5) prot dalīties ar rotaļlietām;
- 6) prot sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savu viedokli;
- 7) prot izteikt lūgumu;
- 8) organizē savu darba vietu, uztur tajā kārtību. [Pirmsskolas izglītības programma]

Sociālās prasmes – prasmju veids, kas nodrošina sociālo attiecību izveidi ar citiem cilvēkiem, lai sasniegtu konkrētus sociālos mērķus. Sociālās prasmes ir paņēmienu apguves pakāpe, kas ļauj izprast sociālās dzīves būtību, sekmē cilvēka iekļaušanos sabiedrībā un pareizu orientēšanos savā sociālajā apkārtnē.

Sociālās prasmes tika vērtētas pēc līmeņiem – *augsts* (3) - prasme piemīt pilnībā, pielieto šo prasmi bez pieaugušā pamudinājuma; *vidējs* (2) – prasme piemīt daļēji, tā ne vienmēr izpaužas, nepieciešams pieaugušā pamudinājums; *zems* (1) – prasme izpaužas reti vai nekad ([1. pielikums](#)).

Pirmsskolēnu vārdi tika šifrēti konfidencialitātes nolūkos. Tika iegūti šādi rezultāti (skatīt 1.tabulu).

1. tabula

Pedagoga bērnu sociālo prasmju attīstības līmeņa izvērtējums septembrī

Vārds	Iesaistās rotaļās ar citiem	Spēj kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem	Prot darboties kolektīvā	Spēj kontrolēt savu uzvedību	Prot dalīties ar rotaļlietām	Prot sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savu viedokli	Prot izteikt lūgumu	Organizē savu darba vietu
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A 1	2	2	2	1	2	1	2	2
A 2	3	3	3	3	3	2	3	2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A 3	2	2	1	1	1	1	1	2
A 4	2	2	2	2	2	2	3	3
A 5	2	2	2	2	2	2	2	1
A6	2	2	1	2	2	2	2	3
A 7	3	2	2	3	2	3	3	3
A 8	2	2	3	2	2	2	3	2
A 9	2	2	2	2	3	2	2	2
A 10	2	2	3	3	2	2	3	3
A 11	2	2	1	1	2	2	2	1
A 12	2	2	3	3	2	3	3	3
A 13	1	2	1	2	1	1	2	1
A 14	2	2	1	2	2	2	2	1
A 15	3	2	3	2	3	2	3	2

Vadoties no iegūtajiem rezultātiem, darba autore konstatēja šādu pirmsskolēnu sociālo prasmju attīstības ainu (skatīt 2. tabulu).

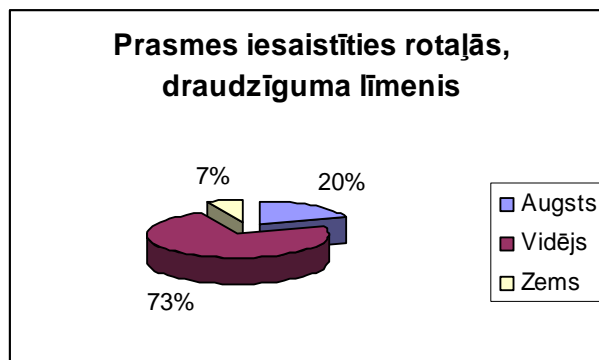
2. tabula

Pirmsskolēnu sociālo prasmju attīstības līmenis

Sociālā prasme	Augsts		Vidējs		Zems	
	Bērnu skaits	%	Bērnu skaits	%	Bērnu skaits	%
Ir draudzīgs, iesaistās rotaļās ar citiem bērniem	3	20	11	73	1	7
Spēj kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem	1	7	14	93	0	0
Prot darboties kolektīvā saskaņā ar citiem	5	34	5	33	5	33
Spēj kontrolēt savu uzvedību atbilstoši situācijai	4	27	8	53	3	20
Prot dalīties ar rotaļlietām	3	20	10	67	2	13
Prot sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savu viedokli	2	13	10	67	3	20
Prot izteikt lūgumu	7	46	7	47	1	7
Organizē savu darba vietu, uztur tajā kārtību	5	33	6	40	4	27

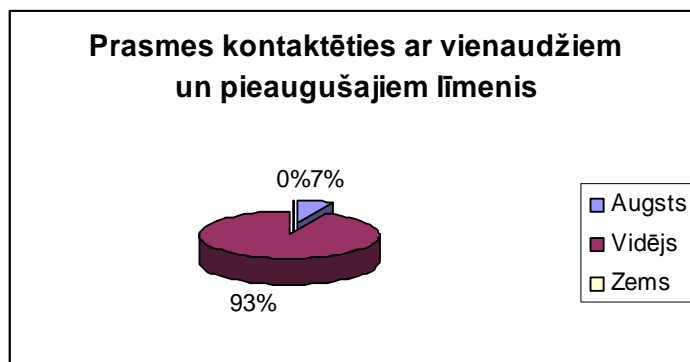
Uzskatāmāk 2. tabulas rezultātus var apskatīt diagrammās (skatīt 1. līdz 8. diagrammas).

1. diagramma

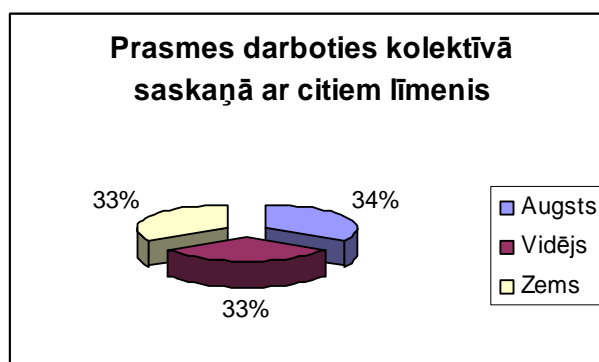
Pirmsskolēnu *prasmes iesaistīties rotaļās, būt draudzīgam* novērojums rāda, ka *vidējs* līmenis ir 73% bērnu; 20% bērnu šis prasmes līmenis ir *augsts*; 7% bērnu ir *zems*.

2. diagramma

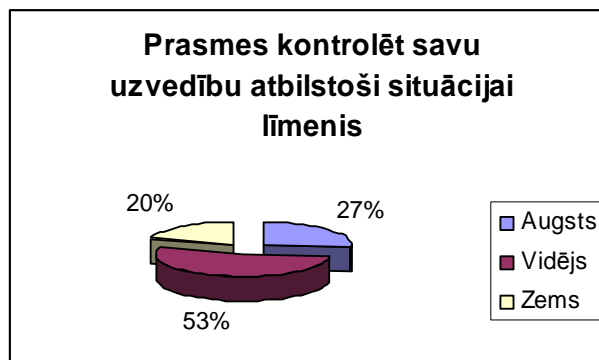
Prasmes kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem novērojums rāda, ka 93% pirmsskolēnu šis līmenis ir *vidējs*; 7% līmenis ir *augsts*.

3. diagramma

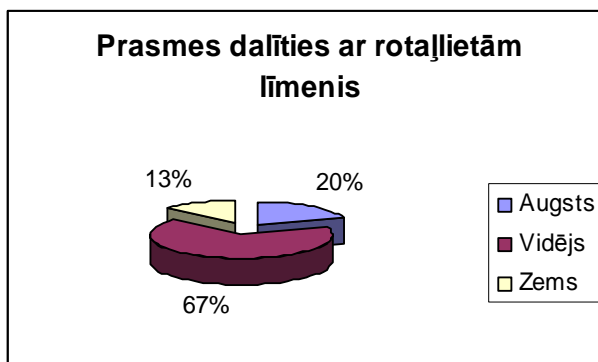
Pirmsskolēnu *prasmes darboties kolektīvā saskaņā ar citiem* vērojums rāda, ka 34% pirmsskolēnu šīs prasmes līmenis ir *augsts*; 33% līmenis ir *vidējs*; 33% līmenis ir *zems*.

4. diagramma

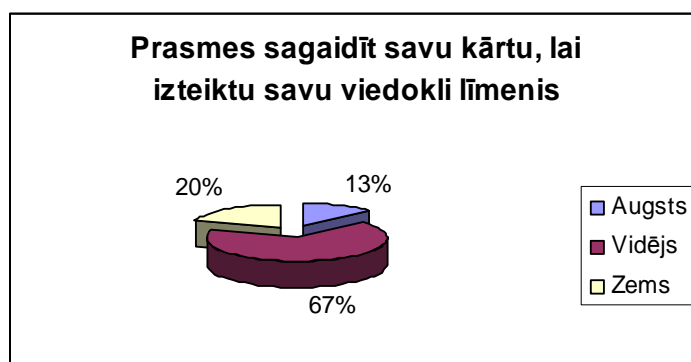
Prasmes kontrolēt savu uzvedību atbilstoši situācijai vērojums rāda, ka 53% pirmsskolēnu šis līmenis ir *vidējs*; 27% līmenis ir *augsts*; 20% pirmsskolēnu šis līmenis ir *zems*.

5. diagramma

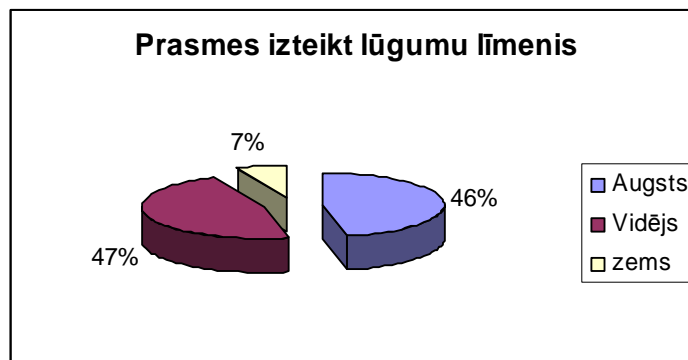
Novērojums rāda, ka *prasmes dalīties ar rotaļlietām* līmenis 67% pirmsskolēnu ir *vidējs*; 20% bērnu šis līmenis ir *augsts*; 13% līmenis ir *zems*.

6. diagramma

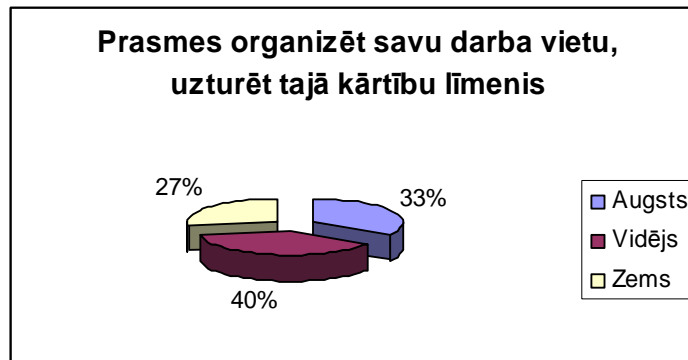
Novērojums rāda, ka *prasmies sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savu viedokli* līmenis 67% pirmsskolēnu ir *vidējs*; 20% šis līmenis ir *zems*; 13% šīs prasmes līmenis ir *augsts*.

7. diagramma

Prasmies izteikt lūgumu novērojums parāda, ka 47% pirmsskolēnu šīs prasmes līmenis ir *vidējs*; 46% līmenis ir *augsts*; 7% līmenis ir *zems*.

8. diagramma

Novērojums rāda, ka *prasmies organizēt savu darba vietu, uzturēt tajā kārtību* līmenis 40% pirmsskolēnu ir *vidējs*; 33% šīs prasmes līmenis ir *augsts*; 27% pirmsskolēnu līmenis ir *zems*.

Līdz ar to, veicot pirmsskolēnu sociālo prasmju līmeņa izpēti, darba autore secina, ka kopumā bērnu sociālo prasmju līmenis ir vidējs, tāpēc ir iespējamais potenciāls šo prasmju pilnveidošanai.

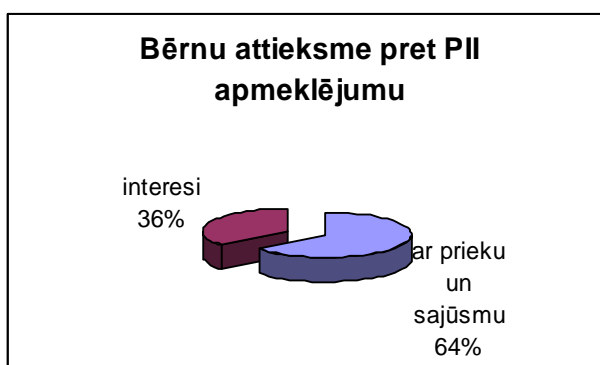
Izmēģinājuma darbības gaitā tika anketēti vecāki.

Anketēšana ir rakstiska aptaujas metode. Anketēšana dod iespēju izzināt noteiktus tipiskus faktiskos datus, iegūt izpratni un spriedumus par dažādiem jautājumiem.[1, 55]

Anketēšanas mērķis bija noskaidrot vecāku viedokli par bērnu sociālajām prasmēm, lai varētu veidot ciešāku savstarpējo sadarbību un tematiskā plānojuma izveidi. ([2. pielikums](#))

Lai varētu organizēt PII optimālu darbu, ir nepieciešams, lai iestādē valdītu labvēlīga gaisotne, lai bērns pirmskolas iestādī apmeklētu ar prieku, būtu ieinteresēts, tāpēc autore pētījuma anketā uzdeva vecākiem 1. jautājumu - *ar kādām izjūtām viņu bērni dodas uz PII* ([2. pielikums](#)). Tika iegūti šādi rezultāti (skatīt 9. diagrammu).

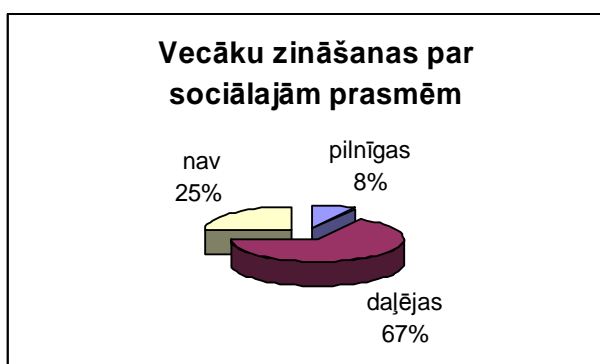
9. diagramma

64% bērnu PII apmeklē *ar prieku un sajūsmu*; 36% - *ar interesi*. Autore uzskata, ka ļoti svarīgs rādītājs ir tas, ka PII nav bērnu, kuri apmeklētu to ar vienaldzību, nepatiku un bailēm. Šāda labvēlīga attieksme no bērnu puses, kā uzskata autore, ir nepieciešamais priekšnosacījums, lai varētu organizēt svētku PII.

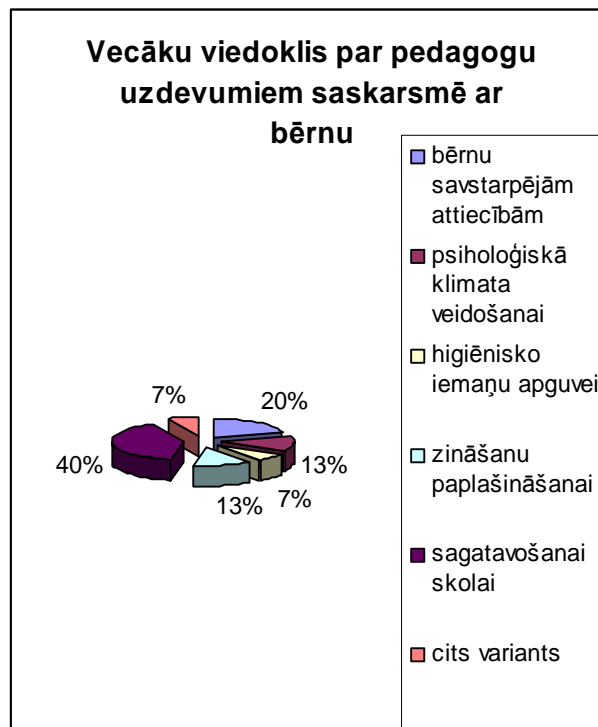
Atbildot uz anketas 2. jautājumu, *kādas ir vecāku zināšanas par sociālajām prasmēm, to attīstību*, tika iegūtas šādas atbildes (skatīt 10. diagrammu).

10. diagramma

67% vecāku savas zināšanas vērtē kā *daļējas*; 25% vecāku atzina, ka viņiem *nav* šādu zināšanu; 8% vērtē kā *pilnīgas*.

Anketas 3. jautājumā vecākiem bija jāatbild uz jautājumu – *kam pedagogam jāpievērš vairāk uzmanības darbā ar bērnu*. Tika iegūtas šādas atbildes (skatīt 11. diagrammu).

40% vecāku uzskata, ka pedagogam darbā ar bērnu ir jā**sagatavo bērns skolai**; 20% bērnu vecāku uzskata, ka pedagogam ir vairāk uzmanības jāpievērš *bērnu savstarpējām attiecībām*; 13% vecāku uzskata, ka pedagogam lielāka uzmanība jāpievērš *zināšanu paplašināšanai*; 13% vecāku domā, ka lielāka uzmanība jāpievērš *psiholoģiskā klimata veidošanai*; 7% uzskata, ka uzmanība jāvelta *higiēnisko iemaņu apguvei*; 7% vecāku ir *cits viedoklis*.

Uz anketas 4. jautājumu par to, *vai svētku organizēšana PII iestādē pilnveido bērna sociālās prasmes*, tika iegūt šādi rezultāti (skatīt 12. diagrammu).

80% vecāku, atbildot *jā*, uzskata, ka svētku organizēšana veicina bērna sociālo prasmju pilnveidošanu; 13% vecāku, atbildot *nē*, uzskata, ka svētku organizēšana neveicina bērnu sociālo prasmju attīstību; 7% vecāku atbild, ka *nezina*.

Aptaujājot vecākus par PII pedagogu gatavotajiem svētkiem, tika uzdots anketas 5. jautājums – *vai pedagogu gatavotie svētki ir saistoši bērniem*, darba autore ieguva šādus rezultātus (skatīt 13.diagrammu).

13.diagramma

88% vecāku uzskata, ka pedagogu sagatavotie svētki *ir* bērniem saistoši; 6% vecāku domā, ka *nē*; 6% atbild, ka *nav par to domājuši*.

Autorei bija būtiski noskaidrot, kā svētkus vērtē paši bērni, tāpēc tika veiktas pārrunas ar bērniem ([3. pielikums](#)).

Pārrunas(intervija) pieder pie mutiskās aptaujas. Tās ir sarunu veids, kurā viens no sarunas biedriem ir jautātājs, otrs – atbildētājs, turklāt jautātājs cenšas neizpaust savu viedokli par apskatāmo jautājumu, lai neietekmētu atbildētāja atbildes. [1, 63]

Pārrunājot ar 5,6 gadīgiem bērniem par to, ko viņi zina par svētkiem, autore secina, ka bērnu atbildes ir atkarīgas no tuvāk svinēto svētku iespaidiem.

Uzdodot jautājumu, *kas ir svētki*, bērni sniedza šādas atbildes – tie ir redzami kalendārā; citi pasaka, ka ir svētki; kad ir forši; jautrība.

Tāpat darba autorei bija būtiski noskaidrot, *kāpēc bērniem ir nepieciešami svētki*. Atbildes bija šādas: lai būtu dāvanas, ja esi bijis klausīgs; lai izpriecātos, lai izklaidētos, atpūstos; lai varētu nosvinēt ko labu; lai svinētu; lai cilvēkiem būtu prieks. Izanalizējot atbildes, autore secina, ka bērnu svētku izpratnē ir divi līmeņi – saņemšana(dāvanas) un prieka moments.

Svētku organizēšanā būtisks ir ne tikai pats pasākums, bet arī sagatavošanās process, tāpēc bērniem bija uzdots jautājums, *vai viņiem patīk gatavoties svētkiem*. Atbildes bija šādas- jā, pucējos, mamma mani uzkrāso; mācos dziesmas, dzejoļus, taisu cienastus; apģērbjos kā īsts puika, ņemu līdz kārumus cienastam. Bērniem būtisks moments ir svētku radīšanas prieks, pats

sagatavošanās process svētkiem, kas izpaužas ne tikai kā noteikta pasākuma izspēle, bet arī kā noteikts rituāls.

Tālāk autorei bija būtiski izprast, vai bērni ir apguvuši uzvedības noteikumus svētku laikā, tāpēc tika uzdots jautājums, vai bērni zina, *kā ir jāuzvedas svētkos*. Atbildes bija šādas – prātīgi; kārtīgi, nevar izrādīties, lielīties; pieklājīgi; labi, nedrīkst neko sliktu darīt, jābūt klausīgiem; nekauties; smuki un kārtīgi, lai citiem prieks. Balstoties uz šīm atbildēm, autore secina, ka bērnos ir attīstītas sociālās iemaņas un prasmes, kas saistītas ar uzvedības normām noteiktā sabiedrībā, viņos ir priekšstats par to, kā jāveido sava uzvedība.

No sociālo prasmju attīstības viedokļa autorei bija svarīgi noskaidrot, vai *bērniem patīk svētkus svinēt mājās vai PII*. Atbildēs izskanēja doma, ka PII ir interesantāk, jo tur ir bērnu draugi, ar kuriem var kopā spēlēties. Bērniem šajā vecumā būtiska ir rotaļa un kopīgas spēlēšanās prieks.

Izvērtējot pirmsskolēnu sociālo prasmju sākotnējo līmeni, darba autore secina, ka PII ir iespējams pilnveidot bērnu sociālās prasmes. Kā viens no iespējamajiem variantiem ir svētku organizēšana PII, jo svētku organizēšanas potenciāls ietver sevī bērnu sociālo prasmju pilnveidošanu, jo svētku gatavošanas un realizēšanas procesā izpaužas bērnu radošā darbība, kā arī tiek pilnveidotas bērnu sadarbības prasmes un zināmas uzvedības normas nostiprināšanās.

4.2. Tematiskā plānojuma izveide

Mūsdienās vissvarīgākais ir panākt ikviena indivīda harmonisku fizisko un garīgo spēju attīstīšanu.

PII „X” 2004./2005. mācību gads tika veidots kā veselības gads, līdz ar to visu pasākumu organizēšanā tika uzvērta veselības nozīme. Jēdziens „veselība” nav pilnīgi objektīvs. Veselību var definēt dažādiem viedokļiem: statistiski, attiecībās ar apkārtni, atkarībā no dzīves posma, eksistenciāli utt. To nosaka arī sociālas, ētiskas, psiholoģiskas, reliģiskas un legālas normas. Pasaules Veselības organizācija (WHO) to ir definējusi samērā plaši: „Veselība ir stāvoklis, kad organisms atrodas pilnīgā fiziskā, garīgā un sociālā labsajūtā, nevis tikai tad, kad tam nav iekšēju vai ārēju defektu”.

PII svētku tematiskā plānojuma izstrādē, balstoties uz darbā paustajām teorētiskajām nostādnēm un pirmsskolēnu sociālo prasmju sākotnējo izpēti, autore līdztekus tradicionālo svētku svinēšanai ir iekļāvusi arī tematisko nedēļu realizēšanu, kas ir tieši saistīta ar bērnu fizisko veselību. (Piemēram, „Veseli zobiņi”) Veidojot svētku scenārijus, kā viens no būtiskiem elementiem ir uzsvars uz bērnu garīgo un fizisko veselības apzināšanos.

Programma tiek izstrādāta konkrētam mācību gadam, ietverot sevī noteiktu tematisku nedēļu plānojumu, kura kulminācija ir svētki. PII svētku tematiskais plānojums tiek izveidots jau mācību gada sākumā un tiek apspriests PII metodiskajā komisijā, kurā piedalās PII pedagogi un iestādes metodiķis. Pedagogi jau iepriekš izstrādā konkrētu scenāriju svētkiem. ([6.](#), [13. pielikumi](#)) Nedēļas laikā bērni tiek sagatavoti svētkiem (pirmssvētku periods), šajā laikā tiek novadītas nodarbības, kas veicina bērna interesi par konkrēto tēmu, kā arī tiek pilnveidotas bērnu zināšanas par nedēļas aktuālo tēmu. ([4.-15. pielikumi](#)) Paši svētki ir kā kulminācija nedēļas darbībai (svētku norise). Pēc svētkiem tiek analizēti svētki (pēcsvētku periods) – gan pozitīvās emocijas, gan nepilnības svētku organizēšanā un norisē. Būtisks moments pēcsvētku periodā ir apgūto zināšanu nostiprināšana, kā arī pedagogu novērojums, lai pētītu, kā svētku elementi ir iesakņojušies bērnu radošajās rotaļās un brīvajos brīžos.

Programmas izstrādē uzdevumu norādē akcents tiek likts uz bērnu sociālo prasmju pilnveidošanu. (3. tabula)

Laiks	Temats	Uzdevumi	Darbība
1	2	3	4
Rudens 13.-24. septembris	Es – pats (kā es spēju uztvert pasauli) (4. pielikums)	<ul style="list-style-type: none"> • apzināties savu piederību noteiktam dzimumam; • iesaistīties rotaļās ar citiem bērniem; • pilnveidot prasmi izteikt savas domas, sagaidot savu kārtu; • nosaukt lietas apkārtnē, savas ķermeņa daļas; • attīstīt prasmi klausīties stāstījumu; • pilnveidot bērnu priekšstatus par to, kas ir maņu orgāni; • veicināt bērnos interesi par sevi un saviem draugiem, prast par viņiem pastāstīt, veidot stāstījumu par sevi; • veidot noturīgu interesi vienam pret otru. 	Nedēļas garumā bērni iepazīstas ar lietām apkārtnē, ar savām ķermeņa daļām. Viņi iepazīstas ar grupas biedriem, adaptējas PII, jo ir pagājušas vasaras brīvdienas. Iemācās nosaukt savu un savu draugu vārdus, stāsta par sevi un uzklausa otru. Nodarbībās mācās noteikt raksturīgāko savam dzimumam, veido kopīgo un atšķirīgo. Nodarbībā apgūst prasmi sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savu viedokli. Nodarbībās min pēc taustes, ožas, garšas un dzirdes dažādus priekšmetus.
20. - 30. septembris	Miķeļdienas tirgus (5. pielikums)	<ul style="list-style-type: none"> • pilnveidot prasmi lūgt palīdzību; • pilnveidot prasmi uz klausīt citus; • pilnveidot prasmi 	Tirgū piedalās visas PII grupiņas. Ievadā lielais sadziedāšanās aplis. Seko savas produkcijas izkārtošana uz galdiem. Viena grupiņa ciemojas pie otras, pērkot un pārdodot savus

1	2	3	4
		<p>darboties kolektīvā;</p> <ul style="list-style-type: none"> • savstarpējās sadarbības mākas attīstība; • attīstīt matemātiskās iemaņas (ciparu apguve, skaitīt prasme; • nostiprināt zināšanas par Miķeļdienas svinībām, paražām, ticējumiem. 	<p>izstrādājumus. (Naudas vietā izmanto konfektes). Šajos svētkos pilnveidojas tādas bērnu prasmes kā lūguma izteikšana, bērni apzinās savu piederību konkrētai grupīnai.</p>
<p>20. – 30. septembris</p>	<p>Rudens saulgrieži (5. pielikums)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pilnveidot prasmi sadarboties; • pilnveidot prasmi iesaistīties rotaļās; • pilnveidot kontaktēties prasmi ar vienaudžiem; • pilnveidot prasmi sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savas domas un pamatotu savu izvēli; • nostiprināt zināšanas par augļu un dārzeņu klasificēšanu; • veidot priekšstatu par konkrēta vitamīna atrašanos 	<p>Bērni skandē latviešu tautas dziesmas, min mīklas par dārzeņiem, skaita ticējumus, iet rotaļās. Tā kā visu nedēļu PII pedagogi ir stāstījuši bērniem par augļiem un dārzeņiem, to veselīgumu, tad notiek viktorīnas, kur balvās tiek saņemti augļi un dārzeņi. Bērni nedēļas garumā ir veidojuši zīmējumus un veidojuši no plastilīna augļus un dārzeņus. Tiek izveidota bērnu darbu izstāde. Tiek iesaistīti arī vecāki, kuri ir izveidojuši izstādi no dārzā izaudzētā.</p>

1	2	3	4
		katrā auglī un dārzenī; <ul style="list-style-type: none"> • sniegt zināšanas par augļu un dārzeņu nozīmību cilvēka organismā, par to veselīgumu uzturā. 	
1. – 10. novembris.	Mārtiņdiena (6. pielikums)	<ul style="list-style-type: none"> • pilnveidot bērnu prasmes sadarboties; • pilnveidot prasmi iesaistīties rotaļās; • attīstīt bērnos māksliniecisko jaunradi, iesaistoties lugā; • katrai grupai sagatavot dziesmu vai rotaļu par Mārtiņiem; • iepazīstināt bērnus ar Mārtiņdienas ticējumiem un tradīcijām; • rosināt darboties Mārtiņdienas tradīciju un ieražu garā, izmantojot dažādus darbojošos tēlus. 	Bērniem un PII pedagogiem pirms svētku svinēšanas tiek sadalītas lomas ludziņā, notiek lomu apgūšanas process, kurā bērni tiek radināti izpildīt noteiktu scenāriju. Svētkos tiek iesaistīti arī vecāki. Norisinās luga, kurai ir sagatavota noteikta scenogrāfija, kuras tapšanā ir piedalījušies gan PII pedagogi, gan bērni, gan viņu vecāki. Lugas gaitā bērni tiek iepazīstināti gan ar tradīcijām, gan ar ticējumiem, kas saistās ar Mārtiņdienu. Katra grupiņa uzstājas ar savu priekšnesumu, kas sagatavots saskaņā ar noteikto uzdevumu. Lugā tiek izmantotas arī dažādas dabas veltes, kas katrai grupiņai jāprot izlasīt – kastaņi, zīles, pupas un zirņi. Bērni sadarbojas grupiņā, lai palīdzētu sašķirot.

1	2	3	4
11. – 17. novembris	Latvija (7. pielikums)	<ul style="list-style-type: none"> • pilnveidot prasmi sadarboties grupā; • pilnveidot sadarbības prasmi ar vienaudžiem un pieaugušajiem; • pilnveidot prasmi paust savas emocijas; • attīstīt prasmi palīdzēt otram; • sniegt zināšanas par Latvijas atrašanās vietu; • pilnveidot zināšanas par Latvijas lielākajām pilsētām, upēm, ezeriem, jūru; • iepazīstināt ar Latvijas nacionālo simboliku – ģerboni, himnu, karogu, tautas tērpu; • sniegt priekšstatu par Latvijas svētkiem – 18. novembri. 	<p>Nedēļas garumā bērni tiek iepazīstināti ar Latvijas atrašanās vietu kartē. Iepazīstas ar Latvijas karti, mācās pēc šablona atzīmēt Latvijas kartes kontūru. Kolektīvajā darbā Latvijas kartē atzīmē lielākās pilsētas, upes, ezerus un novadus. Zīmē, līmē un krāso Latvijas karogu. Vēro attēlus grāmatā „Mana Latvija”. Svētku dienā bērni iesaisto zālē ar pašu gatavotiem Latvijas karodziņiem. Nodzied Latvijas himnu. Bērņus uzrunā PII vadītāja. Bērņiem tiek uzdoti dažādi uzdevumi un jautājumi par Latviju. Bērņi pa vienam, kuri vēlas, tiek aicināti pie mikroфона izteikt savu vēlējumu Latvijai dzimšanas dienā.. Nobeigumā bērņi tiek cienāti ar svētku kliņģeri.</p>
Ziema 13. - 23. decembris.	Ziemas- svētki (8. pielikums)	<ul style="list-style-type: none"> • pilnveidot prasmi sadarboties; • pilnveidot prasmi iesaistīties rotaļās; 	<p>Bērņi iepriekš iepazīstināti ar seno latviešu Ziemassvētku tradīcijām – ķekatās iešanu, ar ķekatu raksturīgajiem tēliem un svētkos</p>

1	2	3	4
		<ul style="list-style-type: none"> • attīstīt spēju sadarboties ar vienaudžiem un pieaugušajiem; • nostiprināt zināšanas par Ziemassvētku svinībām, paražām, ticējumiem. 	<p>katram iedalīta sava loma. Saimniece sagaida mazos ķekatniekus. Notiek jautra sasveicināšanās, tautas dziesmu skandēšana, dziesmu dziedāšana, dejošana un rotaļās iešana. Jautros ķekatniekus pārsteidz Ziemassvētku vecītis. Viņš ķekatniekiem uzdod dažādus jautājumus par svētkiem. Bērni, sagaidot Ziemassvētku vecīti, pilnveido savas sociālās prasmes iepazīties, sadarboties grupā.</p>
10.-21. janvāris	„No aitiņas līdz zeķēm, cimdiņiem” (9. pielikums)	<ul style="list-style-type: none"> • pilnveidot prasmi lūgt palīdzību; • pilnveidot prasmi uz klausīt otru; • pilnveidot prasmi darboties kolektīvā un pa pāriem; • iepazīstināt bērnus ar aitu, vilnu, dziju un tās pielietošanu, kā arī veidot priekšstatu par veselīgu apģērbu; • veidot priekšstatu par cimdu, zeķu darināšanu; • sniegt zināšanas par attiecīgu apģērbu konkrētos laika apstākļos; • veidot saudzīgu attieksmi pret savu 	<p>Atbilstošas aktivitātes katrā nodarbībā pirms svētkiem. Nodarbībās noskaidro jēdzienus, kas saistās ar tēmu, prot nosaukt aitas bērnus. Nodarbībās tiek iepazīstināti ar vilnas pazīmēm, iemācās to atšķirt no citiem materiāliem, piemēram, no metāla stieples. Svētkiem gatavojoties, bērniem tiek uzdots atnest no mājām kādu vilnas izstrādājumu, lai varētu izveidot izstādi. Tādejādi tiek iesaistīti vecāki un vecvecāki. PII pedagogs demonstrē nodarbībās adīšanu. Svētkos bērni dzied dziesmas, iet rotaļās, min mīklas par aitu, dziju. Notiek konkurss starp bērnu grupiņām, kurā jāgrupē dzijas kamoliņi pēc krāsas un lieluma.</p>

1	2	3	4
		apģērbu, turēt to kārtībā, ievērot kultūrhygiēniskās normas.	
7.-18. februāris	„Veseli zobiņi” (10. pielikums)	<ul style="list-style-type: none"> • pilnveido prasmi sadarboties ar pieaugušo; • pilnveido prasmi sadarboties ar saviem vienaudžiem; • pilnveido prasmi sagaidīt savu kārtu, lai uzdotu jautājumu un sniegtu savu atbildi; • iepazīstināt bērnus ar stomatoloģisko kabinetu; • attīstīt prasmi regulāri un pareizi rūpēties par mutes higiēnu; • pilnveidot prasmi pareizi izvēlēties zobu birsti, zobu pastu; • veicināt vēlmi lietot veselīgu uzturu. 	Bērni kopā ar Zobu dakteri Orbītiņu, profesoru Zobu dziedziņu, daktera palīdzēm Zobu birstēm un sanitārēm Zobu pastiņām piedalās svarīgā sapulcē, kurā negaidīti ierodas Zobu grauži ar kaitīgiem saldumiem. Situāciju glābj Mazā Raganiņa, kura cenšas aizburt kaitīgos Zobgraužus. Par atlīdzību Raganiņa lūdz sev palīdzēt. Raganiņai priekšā stāv lielais eksāmens, lai kļūtu par īstu raganu. Viņa lūdz bērniem palīdzību atrisināt dažādus grūtus uzdevumus, kas saistīti ar veselīgiem zobiņiem. Bērni ar lielu prieku palīdz raganiņai – darbojas grupās, zīmē, aizpilda darba lapas, saliek puzzles. Tiek attīstīta viņu prasme sadarboties. Nobeigumā par palīdzību Mazā Raganiņa pacienā bērnus ar zobiem draudzīgajiem, veselīgajiem augļiem.
Pavasaris 14. - 24. marts	Lieldienas (11. pielikums)	<ul style="list-style-type: none"> • pilnveidot prasmes sadarboties ar saviem vienaudžiem; 	Vista un Gailis sēž pie savas ligzdas un prāto par notiekošajām pārmaiņām dabā. Viņus iztraucē bērni ar jautrām dziesmām un sitamiem

1	2	3	4
		<ul style="list-style-type: none"> • veicināt draudzīgumu; • pilnveidot prasmi darboties kolektīvā saskaņā ar citiem; • pilnveidot prasmi iesaistīties rotaļās ar citiem bērniem; • pilnveido spēju kontrolēt savu uzvedību atbilstoši situācijai; • nostiprina zināšanas par Lieldienām, iepazīstas ar latviešu tradīcijām, paražām, ticējumiem, kas saistīti ar Lieldienām. 	<p>instrumentiem. Visi kopā nodzied dziesmiņu un uzsāk sarunu. Gailis un Vista uzdod bērniem dažādus jautājumus par Lieldienām, to tradīcijām un paražām. Bērni atbildot parāda nodarbībās iegūtās zināšanas par šiem svētkiem. Vista un Gailis rāda savus lolojumus – jaukās oliņas, bet ievēro, ka viena izskatās savādāka kā pārējās (jautrs pārsteigums). Jautro sarunu iztraucē Lieldienu Zaķis – mākslinieks, kurš ieradies ar daudziem krāsu podiņiem olu krāsošanai. Notiek sarunas, kopā ar Lieldienu Zaķi tiek dziedātas dziesmas, iets rotaļās. Nobeigumā visi sadalās nelielās grupiņās un katra grupiņa krāso savu Olu. Svētkos tiek pilnveidotas prasme sadarboties, apzināties sevi par grupiņai piederīgu, darboties kolektīvā.</p>
11.-22. aprīlis.	„Balta piena upe tek” (12. pielikums)	<ul style="list-style-type: none"> • pilnveidot spēju kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem; • pilnveidot prasmi darboties kolektīvā saskaņā ar citiem; • pilnveido prasmi izteikt lūgumu; • pilnveido prasmi sagaidīt savu kārtu, 	<p>Visas nedēļas garumā notiek atbilstošas aktivitātes pirms svētkiem. Bērni nodarbībās tiek iepazīstināti ar gotiņu, ar to, kā rodas piens, kādi ir piena produkti. Svētkiem tiek gatavota izstāde, kas saistīta ar piena tematiku, tās veidošanā piedalās arī vecāki, kā arī paši bērni veido darbiņus, kas saistīti ar tēmu. Svētkos iet rotaļās, skaita latviešu tautas dziesmas par gotiņu, min mīklas. Svētki tiek organizēti kā teatrāls</p>

1	2	3	4
		<ul style="list-style-type: none"> • lai izteiktu savas domas; • sniegt priekšstatu un zināšanas par gotiņu; • sniegt zināšanas par pienu, tā lietošanas veselīgumu uzturā; • sniegt informāciju par piena produktu izmantošanu un pārstrādi; • radīt vēlēšanos izmantot piena produktus uzturā kā vienu no galvenajiem vitamīnu avotiem. 	<p>uzvedums, kurā bērni galvenajiem varoņiem – Pepijai, Annikai un Tomijam – palīdz atrisināt dažādus uzdevumus un atbildēt uz dažādiem jautājumiem, kas saistīti ar piena produktiem. Svētkos tiek organizēts piena produkcijas veikaliņš, kurā bērni iepērkas (kā naudiņa tiek izmantota konfektes „Gotiņa”).</p>
25. – 29. aprīlis.	„Jūriņ prasa smalku tīklu” (13. pielikums)	<ul style="list-style-type: none"> • pilnveidot prasmi sadarboties grupā; • pilnveidot prasmi sadarboties ar vienaudžiem un pieaugušajiem; • pilnveidot prasmi paust savas emocijas; • attīstīt prasmi sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savas domas; • attīstīt prasmi palīdzēt otram; 	<p>Atbilstošas aktivitātes visu nedēļu nodarbībās. Bērni ar PII pedagogu pārrunā doto tēmu, veido savus zīmējumus par jūru. Pie bērniem uz PII ciemos uzaicināta zivju ceha pārstrādes meistare, lai iepazīstinātu bērnus ar produkciju, kādu ražo cehā, ar zivju produkcijas iesaiņojumu. Tāpat bērni dodas pastaigā gar jūras krastu, vāc dabas materiālus, kurus vēlāk izmantos izstādei. Svētkos dzied dziesmas par jūru, zivīm, iet rotaļās, skaita latviešu tautas dziesmas. Svētki ir organizēti kā teatrāls pasākums, kuros galvenie</p>

1	2	3	4
		<ul style="list-style-type: none"> • iepazīstināt bērnus ar jūru, jūras iemītniekiem; • sniegt bērniem informāciju par zivju produkciju, iepazīstināt ar zivju pārstrādes ceļu; • radīt vēlēšanos izmantot zivis un zivju produkciju uzturā kā vitamīniem bagātu un veselīgu produkciju. 	<p>varoņi ir Maksis un Morics. Bērni atbild uz dažādiem jautājumiem, kas saistīti ar jūru. Palīdz vecajam zvejniekam tikt galā ar Makša un Morica nodarītajiem nedarbiem.</p>
2.- 13. maijs	„Ģimene” Māmiņ-dienas koncerts (14. pielikums)	<ul style="list-style-type: none"> • saprast un izjust citu ģimenes locekli; • zināt un saprast emociju izpausmes veidus; • prast stāstīt par sevi un savu ģimeni: • veidot izpratni par to, kas ir savstarpēja izpratne, atbalsts, mīlestība; • pilnveidot zināšanas par to, kas ir ģimene, kas ir ģimenes locekļi; 	<p>Visas nedēļas garumā norit atbilstošas aktivitātes katrā grupiņā nodarbībās, kurās PII pedagogs kopā ar bērniem noskaidro, kādas tradīcijas un ieražas ir katrā ģimenē, kādus svētkus ģimene svin, kā tiem gatavojas. Ar bērniem tiek kopēji noskaidrots, kā ģimene pavada brīvo laiku, kā atpūšas, kā izklaidējas. Bērnu grupiņās nodarbību laikā tiek noskaidrots, kādas ir bērnu vecāku profesijas. Bērni zīmē savu māmiņu portretus, kuri tiek izlikti izstādē pirms svētku koncerta. Māmiņdienai veltītais koncerts ir vienlaicīgi kā bērnu mācību gadā iemācītais atskaites koncerts, kurā bērni parāda</p>

1	2	3	4
		<ul style="list-style-type: none"> • noskaidrot un apzināt, kādas ir ģimenes tradīcijas, kādus svētkus svin ģimenē; • apzināties, kāda ir ģimenes ikdiena un un atpūta; • veidot sapratni par to, cik svarīga ir veselīga ģimene cilvēka attīstībai. 	<p>gada laikā iemācītās un apgūtās mākslinieciskās prasmes, gan dziedot, gan dejojot, ejot rotaļās.</p>
13. - 22. jūnijs	Līgo svētki (15. pielikums)	<ul style="list-style-type: none"> • pilnveidot prasmi kontaktēties ar vienaudžiem; • pilnveidot sadarbības prasmi ar vienaudžiem un pieaugušajiem; • attīstīt prasmi sagaidīt savu kārtu; • pilnveidot prasmi pateikties; • pilnveidot prasmi organizēt savu darba vietu; • nostiprināt zināšanas par vasaras saulgriežiem, paražām, ticējumiem. 	<p>Bērnu grupiņās notiek atbilstošas aktivitātes gaidāmajiem svētkiem. Bērni grupiņās pārrunā latviešu tautas tradīcijas, kas saistītas ar Līgo svētkiem, mācās tautas dziesmas, iepazīstas ar ticējumiem. Katrai grupiņai ir uzdevums sagatavot kādu apdziedāšanās dziesmu, bērni kopā ar audzinātāju veido šīs dziesmas. Svētku laikā bērni dzied latviešu tautas dziesmas, skaita ticējumus, apdzied viens otram. Svētki tiek organizēti kā teatrāls uzvedums, kurā ir gan Jāņu māte, gan Jāņu tēvs, kas cienā bērnus ar sieru.</p>

4.3. Izmēģinājumdarbības norise un iegūto rezultātu analīze

Izmēģinājuma darbība tika veikta 2004./ 2005. mācību gada laikā, kad tika realizēta svētku tematiskā plānojuma īstenošana.(3. tabula) Darba autore piedāvā vienu svētku – „Jūriņ prasa smalku tīklu”- izvērstu aprakstu.

Norises laiks – 25.04. – 29.04. 2005. Nedēļas mērķus, sociālos mērķus, uzdevumus skatīt [13. pielikumā](#).

Izmēģinājuma darbība tika organizēta šādos posmos – pirmssvētku posms, svētku posms un pēcsvētku posms. (4. tabula)

4. tabula

Laiks	Nodarbība	Uzdevumi	Metodes	Darbība
1	2	3	4	5
Pirmdiena – 25. 04.2005. (pirmssvētku periods)	Rīta aplis	<ul style="list-style-type: none"> noskaidrot bērnu pašsajūtu; rosināt bērnus dienas darbībai. 	Visa grupa	Bērni sasēžas aplī, tiek pārrunāts, kā viņi jūtas, kas noticis brīvdienās. Skolotāja iepazīstina ar nedēļas tēmu – jūra.
	1) iepazīstināšana ar sabiedriskās dzīves norisēm	<ul style="list-style-type: none"> iepazīstināt bērnus ar jūras tematiku; rosināt saskatīt, kā jūras tematika ir saistīta ar viņu pašu darbību. 	Visa grupa	Bērni tiek iepazīstināti ar jūras tematiku, ar darbību, kas saistās ar jūru – zvejniecību, zivju pārstrādi. Bērni tiek mudināti pastāstīt, kā viņu ģimenes ir saistītas ar jūru.
	2) daiļliteratūra	<ul style="list-style-type: none"> iepazīstināt bērnus ar latviešu tautas dziesmām par jūru; skandēt tautas dziesmas. 	Visa grupa, individuāli	Bērni tiek iepazīstināti ar latviešu tautas dziesmām par jūru. Sākumā tās skandē tikai skolotāja, bērni pēc tam atkārtoti visi

1	2	3	4	5
				kopā, tad individuāli.
	3) mūzika	<ul style="list-style-type: none"> • iepazīstināt bērnus ar dziesmām „Jūriņ rasa smalku tīklu”, „Zvejnieks mani aicināja”, • dziedāt dziesmas par jūru. 	Visa grupa	Bērni tiek iepazīstināti ar dziesmu materiālu, kopā ar muzikālo audzinātāju to apgūst.
Otrdiena – 26.04.2005. (pirmssvētku periods)	Rīta aplis	<ul style="list-style-type: none"> • noskaidrot bērnu pašsajūtu; • rosināt bērnus dienas darbībai. 	Visa grupa	Bērni sasēžas aplī, tiek pārrunāts, kā viņi jūtas. Skolotāja pārrunā ar bērniem, kas viņiem palicis vislabāk prātā no vakardienas stāstītā par jūru.
	1) runas attīstība	<ul style="list-style-type: none"> • iepazīstināt bērnus ar jaunajiem vārdiem, kas saistīti ar jūras tematiku, • mācīt prast saskaņot īpašības vārdus ar lietvārdiem. 	Visa grupa, individuāli	Bērni tiek iepazīstināti ar vārdiem, kas saistīti ar jūras tematiku – tīkls, zivju nosaukumi. Bērnu uzdevums ir raksturot jūru (īpašības vārdi), saskaņot to ar lietvārdu jūra. Ar tīkla palīdzību tiek „vilktas” no jūras dažādas zivis, līdz ar

1	2	3	4	5
				to bērni apgūst zivju nosaukumus.
	2) iepazīstināšana ar dabu un sports	<ul style="list-style-type: none"> • iepazīstināt bērnus ar dabu (pārgājiens), • sekmēt bērnu fizisko attīstību (pastaiga svaigā gaisā), • savākt dabas veltes, kas nepieciešamas izstādes sagatavošanai. 	Visa grupa, individuāli	<p>Bērni dodas pārgājienā uz jūru, lai savāktu dabas veltes – gliemežvākus, akmentiņus, jūras zāles, smiltis.</p> <p>Vienlaicīgi skolotāja pievērš uzmanību apkārtni, bērni atpazīst kokus mežā. Bērnu pastaiga noris ar interesi, jo ir uzdevums – savākt noteiktus materiālus.</p>
	3) rokdarbi	<ul style="list-style-type: none"> • vingrināt sīko pirkstu muskulatūru, verot gliemežvāku, akmentiņu krelles, • veicināt bērnu estētisko izpratni, • gatavoties izstādei par jūras tematiku. 	Individuāli	<p>Bērni pēcpusdienā nodarbībā ver krelles. Strādājot tiek pārrunāts, kas viņiem visvairāk patika pārgājiena laikā, vai viņi vēlētos doties vēlreiz doties pastaigā.</p>
Trešdiena- 27.04.2005. (pirmssvētku periods)	Rīta aplis	<ul style="list-style-type: none"> • noskaidrot bērnu pašsajūtu; • rosināt bērnus 	Visa grupa	<p>Bērni sasēžas aplī, tiek pārrunāts, kā viņi jūtas. Skolotāja pārrunā ar bērniem,</p>

1	2	3	4	5
		dienas darbībai.		kas viņiem patika vakardien. Skolotāja pārrunā to, kā bērniem jāuzvedas, ja ciemos atnāk pieaudzis cilvēks (sagatavošana sarunai ar zivju ceha pārstrādes meistari).
	1) sabiedriskās dzīves norises	<ul style="list-style-type: none"> • iepazīstināt bērnus ar zivju pārstrādes ceha darbību; • iepazīstināt ar zivju produkciju 	Visa grupa	Zivju pārstrādes ceha meistare iepazīstina bērnus ar zivju ceha darbību, kā tiek gatavoti konservi. Stāstījumā tiek izmantoti uzskates līdzekļi – dažādu produkciju etiķetes, kā arī pašas konservu kārbas. Bērni ar interesi klausās stāstījumā, paši uzdod jautājumus. Bērni demonstrē savas zināšanas par zivju nosaukumiem.
	2) veidošana	<ul style="list-style-type: none"> • pilnveidot prasmi veidot laivas formu, • veidot laivai raksturīgas detaļas. 	Grupu darbs un individuāli	Bērni tiek sadalīti 3 grupās, katrai grupai ir uzdevums izveidot laivu. Šī nodarbība veicina bērnu prasmi strādāt grupā, sadarboties. Novērojama bērnu

1	2	3	4	5
				noteiktu lomu sadalīšana – grupās parādās savi līderi, kuri organizē darbu, ir izpildītāji. Darbu bērni veic ar prieku, pēc nodarbības skolotāja paslavē katru grupu par paveikto darbu, kā arī uzsver, ka šie darbi būs izlikti izstādē, kas rada bērnos apmierinājuma sajūtu.
	3) mūzika	<ul style="list-style-type: none"> • nostiprināt pirmdienā mācīto dziesmu izpildījumu 	Visa grupa	Bērni atkārtο muzikālo materiālu svētkiem – atkārtο dziesmu izpildījumu.
Ceturtdiena – 28.04.2005. Svētki. (svētku posms)	Rīta aplis	<ul style="list-style-type: none"> • noskaidrot bērnu pašsajūtu; • rosināt bērnus dienas darbībai. 	Visa grupa	Bērni sasēžas aplī, tiek pārrunāts, kā viņi jūtas. Skolotāja liek viņiem atcerēties pārgājieni uz jūrmalu un apsola bērniem, ka viņi arī šodien dosies pārgājienā.
	1) daiļliteratūra	<ul style="list-style-type: none"> • iepazīstināt ar daiļliteratūras varoņiem Maksi un 	Visa grupa	Bērni tiek atkārtoti iepazīstināti ar Maksi un Moricu, viņu nedarbiem. Bērni ar prieku un interesi

1	2	3	4	5
		<p>Moricu (V. Bušs „Makss un Morics”),</p> <ul style="list-style-type: none"> • attīstīt prasmes analizēt un izteikt savu attieksmi pret daiļdarba tēliem. 		<p>klausās Makša un Morica nedarbos, kā arī izsaka savu viedokli par dzirdēto. Skolotāja uzdod viņiem jautājumu, vai viņi gribētu dzīvē satikties ar šiem varoņiem, bērni atbild apstiprinoši.</p>
	2) pārgājiens uz jūrmalu - svētki			(Skatīt svētku izvērsto izklāstu tālākā tekstā 65.-68.lpp)
(pēcsvētku periods)	3) zīmēšana	<ul style="list-style-type: none"> • mudināt bērnus zīmējumā veidot noteiktu sižetu – jūra, • rosināt izvēlēties tehniku pēc savas brīvas izvēles. 	Individuāli	<p>Fonā skan mūzika – disks ar jūras skaņām (mierīga – bangojoša). Bērnu uzdevums ir veidot zīmējumu pēc brīvi izvēlētas tehnikas par jūras tematiku, līdz ar to bērni attēlo svētkos iegūtos iespaidus.</p>
Piektdiena – 29.04.2005. Salātu diena. (pēcsvētku posms)	Rīta aplis	<ul style="list-style-type: none"> • noskaidrot bērnu pašsajūtu; • rosināt bērnus dienas darbībai. 	Visa grupa	<p>Bērni sasēžas aplī, tiek pārrunāts, kā viņi jūtas. Skolotāja liek viņiem atcerēties svētkus, dalīties iespaidos, kas viņiem patika vislabāk, kas nepatika.</p>

1	2	3	4	5
	1) kompleksā nodarbība (runas attīstība un matemātika)	<ul style="list-style-type: none"> • pilnveidot bērnu skaitīšanas prasmi līdz 10, • mācīt izprast jēdzienu – cik, kurš, kāds nozīmi, • nostiprināt zivju nosaukumu lietošanu ikdienas runā, • pilnveidot salīdzināšanas prasmi. 	Visa grupa, individuāli	Bērniem tiek piedāvāts vilkt uz striķa iepriekš sagatavotas dažādas zivis (tiek nostiprinātas zināšanas par zivju nosaukumiem), bērniem šīs zivis ir jāsadrupē pēc lieluma (salīdzināšana), jāprot zivis saskaitīt. Bērniem jāprot atbildēt uz jautājumiem – cik zivis ir uzvērtas uz striķa, kādas ir šīs zivis, kura pēc kārtas ir uzvērtā zivs. Pēc tam katrs bērns ir individuālais vērtējs, viņam jāprot izstāstīt, kā viņš organizējis savu darbu.
	2) aplicēšana	<ul style="list-style-type: none"> • veidot aplikāciju par jūras tematiku, • izgriezt no žurnāliem vajadzīgo un veidot jaunu attēlu. 	Individuāli	Bērnu uzdevums ir, balstoties uz vakardienas svētku iespaidiem, veidot aplikācijas, kas saistās ar jūras tematiku. Bērni, veidojot aplikācijas, pārrunā vakardienas svētkus.

1	2	3	4	5
	3) mājturība	<ul style="list-style-type: none"> • pilnveidot iemaņas zivju salātu gatavošanā, • attīstīt izpratni par zivju produkcijas lietošanas veselīgumu. 	Grupu darbs	Bērni tiek sadalīti 3 grupās, katra no bērnu grupiņām gatavo savus zivju salātus. Tā kā nodarbība notiek pēcpusdienā, tad uzaicināti ir arī vecāki, kuri būs žūrijas komisijā, lai noteiktu garšīgākos salātus. Bērni uz dēlīša ar plastmasas nazīšiem gatavo salātus. Vecāku klātbūtne bērniem liek justies atbildīgākiem par savu paveikto darbu.
	Izstāde „Jūriņ prasa smalku tīklu”			Izstāde ir iekārtota no bērnu veidotajiem darbiem zīmēšanas, aplikācijas un rokdarbu nodarbībās. Bērni kopā ar vecākiem aplūko izstādi, katrs bērns iepazīstina vecākus ar saviem veidotajiem darbiem, jūtas lepns par savu paveikto. Skolotāja pateicas bērniem par paveikto nedēļas laikā.

Svētki „Jūriņ prasa smalku tīklu” tika organizēts kā pārgājiens uz jūrmalu, kurā norisinājās paši svētki. (skatīt [13. pielikumu](#))

Dodoties pārgājienā, bērniem tika palūgts sastāties pa pāriem, sameklējot savu draudziņu. Darba autore novēroja, kā bērni pauž savas emocijas – A13 nevarēja atrast sev piemērotāko draudziņu, grūstījās, līdz atrada jau „aizņemto” A7. Strīdā bija jāiejaucas skolotājai, ar kuras palīdzību bērni beidzot tika sakārtoti – A13, A7 un A9 sastājās trijatā. Patīkami bija novērot, kā gada laikā ir pilnveidojušās tādas bērnu sociālās prasmes kā spēja kontrolēt savu uzvedību, spēja kontaktēties ar vienaudžiem.

Pēc neilga gājiena bērnu grupa ar skolotājām nonāca nelielā mauriņā netālu no jūras, kur tika nolemts atpūsties. Skolotājas uzaicināja bērnus apsēsties uz paklājiņiem, kuri jau iepriekš bija skolotāju atgādāti. Izcēlās neliels strīds starp A4 un A2 par to, kuram uz kura paklājiņa jāsež, taču zēni paši nonāca pie vienošanās, uz kura paklājiņa sēdēt. Pārējie bērni mierīgi, bez pārpratumiem atrada savu vietu.

Svētku norisē iestājās pēkšņuma moments jeb ievada epizode, kad parādās divi palaidņi – brāļi – Makss un Morics, kuri aiz bezdarbības klīst un sarunājas, nemanot bērnus.

Darba autorei bija interesanti vērot bērnu reakciju – pārsteigumu. A2 un A3 skaļi iekliedzās un sāka smieties. A13 rādīja ar pirkstu uz abiem varoņiem un izteica dažādas replikas. Pārējie bērni, ievērojot skolotājas norādījumus uzvesties klusi, tā arī uzvedās. Skolotāja atkārtoti bērniem norādīja, ka jāuzvedas klusi. Bērniem šī īpašā gaisotne – uzvesties klusi – radīja grupas vienotības izjūtu.

Kad Makss un Morics pabeidza savu dialogu, viņi devās uz jūrmalu. Skolotājas uzaicināja bērnus abiem varoņiem klusām sekot. Gandrīz visi grupas bērni spēja ievērot tādas sociālās prasmes kā spēju kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem, prasmi sadarboties kolektīvā, spēju kontrolēt savu uzvedību, taču bija meitene A13, kurai bija grūtības iekļauties kolektīvajā darbībā: viņa vairākas reizes pagrūda priekšā esošo A7, izcēlās neliels strīds, kura atrisināšanā bija jāiejaucas grupas skolotājai.

Atbilstoši svētku scenārijam, Makss un Morics, nonākuši jūrmalā, brīnījās par tās sakopto vidi un nolēma to piegružot.

Darba autore vēroja bērnu reakciju uz šo negatīvo abu varoņu darbību. Tā kā grupas vidū bija vienošanās par klusuma ievērošanu, tad bērni savas emocijas pauda neverbāli, ar sejas izteiksmi, kurās bija vērojams pārsteigums un nosodījums.

Skolotājas ar bērniem klusu tuvojās abiem palaidniekiem, taču palaidnieki, izdzirdējuši troksni, aizbēga. Seko bērnu reakcija - A3 un A4 iesaucās: „Ķeriet viņus!”, A7 un A8 novērtēja palaidņu darbību: „Paskatieties, ko viņi izdarījuši!”

Skolotāja uzrunāja bērnus: „Kā jūs domājat, kāda bija Maksa un Morica rīcība, vai tā drīkst darīt?” Sekoja bērnu atbildes – viņi slikti izdarīja, piemētāja visu ar papīriem. Šajā epizodē atklājās tāda bērnu sociālā prasme kā prasme sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savu viedokli.

Skolotāja uzaicināja bērnus kopīgi salasīt palaidņu izmētātos papīrus. Gandrīz visi bērni uzreiz ar prieku piekrita skolotājas uzaicinājumam, vienīgi A13 atbildēja nē.

Visi kopā uzsāka papīru lasīšanu, atklājās bērnu prasme sadarboties un strādāt kolektīvā. Papīru salasīšanas epizodē izcēlās neliels strīds starp A7 un A8 par to, kurš pirmais pacēla papīru. A13 pacelto papīru sāka mētāt un ar to trāpīja A8.

Kad viss bija sakopts un satīrīts, skolotājas uzaicināja bērnus apsēsties un ieklausīties jūras šalkoņā. Pēc ieklausīšanās dabas skaņās bērnus uzaicināja nodziedāt dziesmu „Jūriņ prasa smalku tīklu”.

Pēc nodziedātās dziesmas atkal parādījās abi palaidnieki – Makss un Morics- un gudroja, kādus jaunus nedarbus varētu paveikt, taču viņu uzmanība pārslēdzās uz tuvumā esošo nelielo mājiņu un viņi devās pie tās.

Skolotājas klusām uzaicināja bērnu palaidniekiem sekot. Bērni sastājās virtenē un uz pirkstu galiem sekoja palaidņiem. Šī uzdevuma izpildē bērni bija ļoti vienoti un saliedēti, izpaudās tāda sociālā prasme kā prasme sadarboties un spēja kontrolēt savu uzvedību atbilstoši situācijai.

Makss un Morics, nonākuši pie nelielās mājiņas, konstatēja, ka tur kāds dzīvo, jo pie tās atradās dažādi zvejniecības rīki. Palaidnieki sāka demolēt, izmētāt zvejnieka piederumus, ākstīties un bļautīties.

Darba autore novēroja bērnu reakciju uz notiekošo. Bērni bija pārsteigti par notiekošo. A13, A9, A10 un A2 aiz sajūsmas ik pa brīdim iekliedzās, pārējie smējās.

Te pēkšņi visi izdzirdēja, ka kāds nāk, pie sevis dungodams dziesmu. Palaidnieki nobijās un aizbēga.

A7 rādīja uz tuvojošos vīru un jautāja: „Kas tas ir?”

Skolotājas bērniem atgādināja, kas jāsaka sasveicinoties.

Bērni sagaidīja zvejnieku un pieklājīgi sasveicinājās. A13 un A8 vienā elpas vilcienā centās zvejniekam izstāstīt, kas te tikko bija noticis. Skolotāja aizrādīja.

Zvejnieks bija ļoti izbrīnīts par notikušo un jautāja bērniem: „Kas te noticis? Kas to visu izdarījis?!”

Bērni visi kopā centās zvejniekam izstāstīt, kas bija noticis. Skolotāja aizrādīja un atgādināja, ka bērni prot izteikt savu viedokli, sagaidot savu kārtu, nevis viens otru pārkliegt. Daži pēc šī aizrādījuma nomierinājās, taču A13 tas neizdevās, jo pārāk emocionāli pārdzīvoja notikušo.

Skolotājas uzaicināja bērnus palīdzēt sakārtot vecajam vīram izmētātās mantas. Bērni ļoti atsaucīgi atbildēja uz šo lūgumu un piedalījās mantu kārtošanā, tādējādi paužot sociālo prasmi – sadarboties kolektīvā.

A8 pacēla zvejnieka tīklu, staipīja to un brīnījās, kas tas ir. Zvejnieks kā pateicību par bērnu atsaucību uzsāka stāstījumu par zvejniecības rīkiem. Dažiem bērniem šis stāstījums bija interesants un tie ar aizrautību klausījās, taču A13 un A7 stāstījums ātri apnika, un viņi savā starpā sāka sarunāties un smieties. Skolotājai nācās viņiem aizrādīt.

Pēc sava stāstījuma zvejnieks piedāvāja bērniem uzcept zivtiņas un ar tām viņus pacienāt. Kamēr zvejnieks gatavojās zivju cepšanai, skolotājas uzaicināja bērnus nodziedāt dziesmu „Zvejnieks mani aicināja”.

Kad bērni bija nodziedājuši, skolotāja aicināja bērnus pavērot, kā zvejnieks cep zivis. Zvejnieks dziedāja un cepa zivis, tad pagriezās, lai paņemtu sāli, taču tajā laikā Makss un Morics paķēra zivis no pannas un aizmuka. Zvejnieks pagriezās un brīnījās, kur palikušas zivis, bet abi palaidnieki, aizmukuši aiz mājiņas, smējās un ēda zivis. Zvejnieks noplātīja rokas.

Bērnu reakcija, skatoties palaidnīgo abu varoņu rīcību, bija ļoti dažāda. A13 un A7 skaļi smējās un pat aplaudēja. A8 sauca: „Zvejniek, skaties puikas ņem zivis!” A4 iesaucās: „Atkal tie, ķeram!”

Skolotāja uzaicināja bērnus pastāstīt zvejniekam redzēto un paust savu viedokli par palaidņu rīcību. Bērnu atbildes bija šādas – viņi paņēma zivis un aizmuka; viņi darīja slikti, izmētāja mantas un nozaga zivis, tā nedrīkst darīt; puikas tikai jokojās; viņi ir slikti. No sociālo prasmju viedokļa bērni organizēti izteica savu viedokli, sagaidot savu kārtu, kā arī spēja kontrolēt savu uzvedību atbilstoši situācijai.

Zvejnieks saskaities paņēma savu zvejas tīklu un noķēra abus palaidņus, atveda tos pie bērniem. Viņš vaicāja bērniem, ko viņam darīt ar abiem palaidņiem. Bērni atbildēja šādi – metīsim jūrā; pažēlosim; lai lūdz piedošanu; nopērsim.

Makss un Morics bija ļoti nobijušies un lūdza piedošanu, solot, ka tā vairs nekad nedarīs.

Skolotājas ierosināja piedot abiem brāļiem un uzaicināja Maksu un Moricu iemācīt bērniem jaunas un interesantas rotaļas. Seko rotaļas – „Kurš aizmetīs akmentiņu vistālāk?”, „Zvejnieks un zivtiņas”. Pēc rotaļu izspēles bērni devās uz PII.

Izvērtējot svētku norisi, darba autore secina, ka šie svētki bija izdevušies, jo:

- svētki tika rīkoti brīvā dabā (pie jūras);
- svētki un svētku varoņi bija kā pārsteigums bērniem, jo viņi iepriekš par tiem netika informēti;
- svētku scenārijā bija paredzēti pārsteiguma momenti, kas ir būtiska svētku sastāvdaļa PII;

- svētkos tika pilnveidotas bērnu sociālās prasmes – iesaistīšanās rotaļās ar citiem, spēja kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem, prasme darboties kolektīvā saskaņā ar citiem, spēja kontrolēt savu uzvedību atbilstoši situācijai, prasme sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savu viedokli.

Kā negatīvo svētku norisē varētu minēt dažu bērnu uzvedību, kuri nespēja kontrolēt savu uzvedību atbilstoši situācijai, taču, kā uzskata darba autore, balstoties uz savu ilggadējo pieredzi darbā PII, tad katrā grupā parasti ir kāds hiperaktīvais bērns, kura uzvedības regulēšanai ir nepieciešama pastiprināta skolotāja uzmanība.

Atkārtota bērnu sociālo prasmju līmeņa izpēte jeb pedagoģiskais novērojums tika veikts 2004./ 2005. mācību gada aprīlī. Novērojumā tika atkārtoti pētīts bērnu sociālo prasmju attīstības līmenis ([1. pielikums](#)). Darba autorei bija būtiski noskaidrot, vai mācību gada laikā, īstenojot svētku tematisko plānojumu, ir pilnveidojušās bērnu sociālās prasmes. Veicot bērnu sociālo prasmju attīstības līmeņa izvērtējumu, darba autore veica salīdzinošo analīzi.

Tika iegūti šādi rezultāti (skatīt 5. tabulu).

5. tabula

Pedagoga bērnu sociālo prasmju attīstības līmeņa izvērtējums aprīlī

Vārds	Iesaistās rotaļās ar citiem	Spēj kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem	Prot darboties kolektīvā	Spēj kontrolēt savu uzvedību	Prot dalīties ar rotaļlietām	Prot sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savu viedokli	Prot izteikt lūgumu	Organizē savu darba vietu
A 1	2	3	2	2	2	2	2	2
A 2	3	3	3	3	3	2	3	3
A 3	2	2	2	1	1	2	1	2
A 4	2	2	3	2	2	2	3	3
A 5	2	2	2	2	2	2	2	2
A 6	2	3	1	2	2	2	2	3
A 7	3	2	2	3	2	3	3	3
A 8	2	3	3	2	2	2	3	2
A 9	3	2	3	2	3	2	2	2
A 10	2	2	3	3	2	2	3	3
A 11	2	2	2	2	2	2	2	1
A 12	2	3	3	3	2	3	3	3
A 13	1	2	2	2	1	2	2	1
A 14	2	2	2	2	2	2	2	1
A 15	3	3	3	2	3	2	3	2

Vadoties no iegūtajiem rezultātiem, darba autore konstatēja šādu pirmsskolēnu sociālo prasmju attīstības rādījumu (skatīt 6. tabulu).

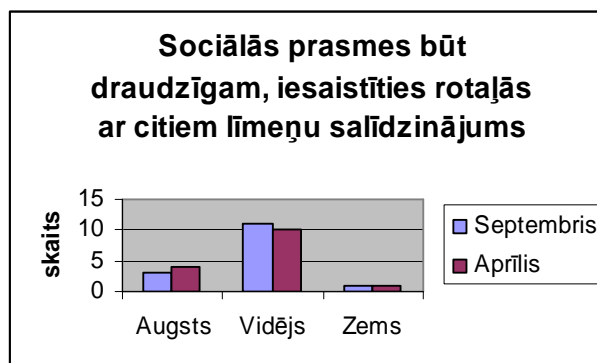
6. tabula

Pirmsskolēnu sociālo prasmju attīstības līmenis

Sociālā prasme	Augsts		Vidējs		Zems	
	Bērnu skaits	%	Bērnu skaits	%	Bērnu skaits	%
Ir draudzīgs, iesaistās rotaļās ar citiem bērniem	4	27	10	67	1	6
Spēj kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem	6	40	9	60	0	0
Prot darboties kolektīvā saskaņā ar citiem	7	47	7	47	1	6
Spēj kontrolēt savu uzvedību atbilstoši situācijai	4	27	10	67	1	6
Prot dalīties ar rotaļlietām	3	20	10	67	2	13
Prot sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savu viedokli	2	13	13	87	0	0
Prot izteikt lūgumu	7	47	7	47	1	6
Organizē savu darba vietu, uztur tajā kārtību	6	40	6	40	3	20

Uzskatāmāk 6. tabulas rezultātus var apskatīt histogrammās. (skatīt 1. līdz 8. histogrammas).

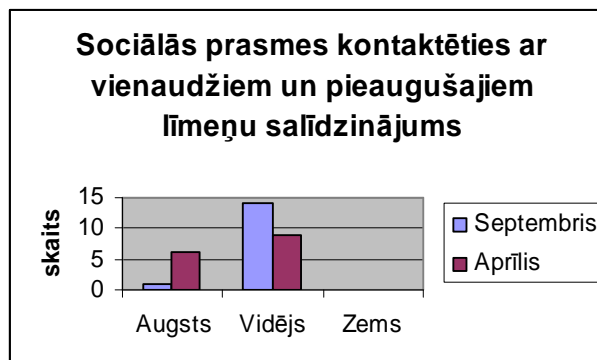
1. histogramma

Iegūtie rezultāti rāda, ka prasmes būt draudzīgam, iesaistīties rotaļās ar citiem aprīlī augsts līmenis ir 4 bērniem (27%), bet septembrī – 3 bērniem (20%); vidējs līmenis aprīlī ir 10

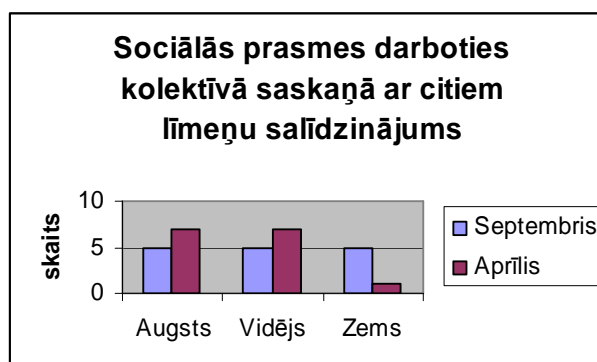
bērniem (67%), septembrī – 11 (73%); *zems līmenis* gan septembrī, gan aprīlī ir 1 bērnam (7%). No tā var secināt, ka šīs prasmes līmenis ir pilnveidojies.

2. histogramma

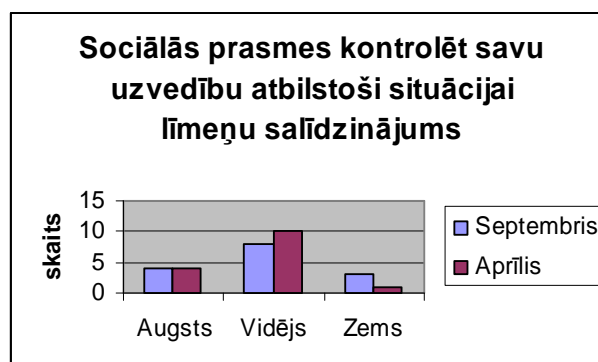

Novērojums rāda, ka *prasmes kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem* aprīlī *augsts līmenis* ir 6 bērniem (40%), bet septembrī – 1 bērniem (7%); *vidējs līmenis* aprīlī ir 9 bērniem (60%), septembrī – 14 (93%); *zems līmenis* gan septembrī, gan aprīlī nav nevienam bērnam. No tā var secināt, ka šīs prasmes līmenis ir pilnveidojies. Kā iemeslu tam var minēt bērnu sadarbības prasmes pilnveidošanos, ko, kā uzskata darba autore, noteikti ir pilnveidojusi svētku organizēšana PII.

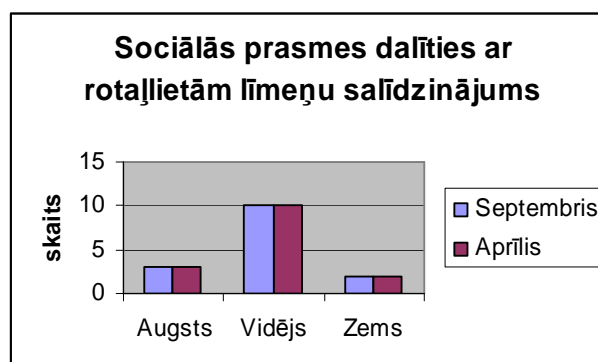
3. histogramma

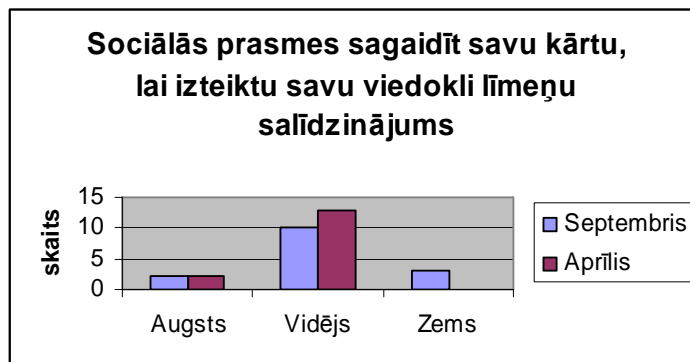
Iegūtie rezultāti rāda, ka *prasmes darboties kolektīvā saskaņā ar citiem* aprīlī *augsts līmenis* ir 7 bērniem (47%), bet septembrī – 5 bērniem (34%); *vidējs līmenis* aprīlī ir 7 bērniem (47%), septembrī – 5 (34%); *zems līmenis* aprīlī ir 1 bērnam (6%), septembrī – 5 bērniem (33%). No tā var secināt, ka šīs prasmes līmenis ir pilnveidojies. Būtisks sasniegums ir tas, ka šī prasme ir pilnveidojusies tieši bērniem ar zemu šo prasmes attīstības līmeni. Kā uzskata darba autore, tad šī prasme sadarboties kolektīvā ar citiem ir veicināta tieši svētku gatavošanās un norises laikā, jo svētki veicina kolektīvisma jūtu veidošanos un nostiprināšanos, svētki ir komandas darbs, kurā bērni ir ļoti cieši iesaistīti.

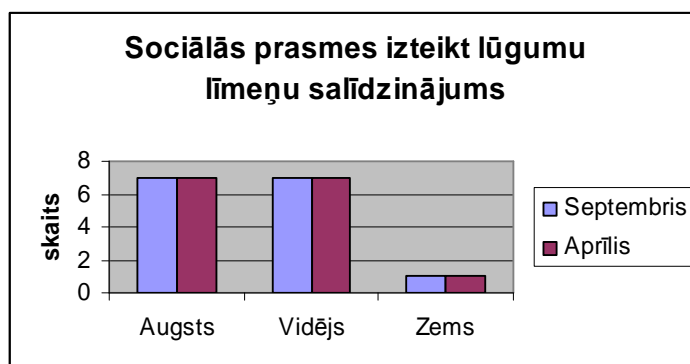
Novērojums rāda, ka *prasmes kontrolēt savu uzvedību atbilstoši situācijai* aprīlī *augsts līmenis* ir 4 bērniem (27%), tāds pats bija arī septembrī – 4 bērniem (27%); *vidējs līmenis* aprīlī ir 10 bērniem (67%), septembrī – 8 (53%); *zems līmenis* aprīlī ir 1 bērnam (6%), bet septembrī – 3 bērniem (20%). No tā var secināt, ka šīs prasmes līmenis ir pilnveidojies. Šīs prasmes līmeņa salīdzinājumā darba autori gandarī tas, ka ir samazinājies to bērnu skaits, kuriem bija zems līmenis. Arī šajā gadījumā darba autore uzskata, ka svētki veicina pirmsskolēnu prasmi kontrolēt savu uzvedību.

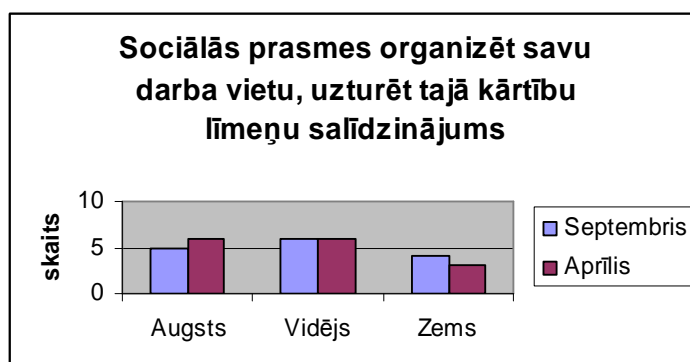
Izvērtējot iegūtos rezultātus, darba autore secina, ka *prasmes dalīties ar rotaļlietām* līmeņi ir vienādi gan septembrī, gan aprīlī – *augsts līmenis* ir 3 bērniem (20%); *vidējs līmenis* ir 10 bērniem (67%); *zems līmenis* ir 2 bērniem (13%). Kā uzskata darba autore, tad šī prasme lielā mērā ir atkarīga tieši no paša bērna individuālajām īpašībām, tāpēc nepieciešams aktualizēt bērna dalīšanās prieku ar saviem vienaudžiem.

Novērojums rāda, ka *prasmes sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savu viedokli* aprīlī *augsts līmenis* ir 2 bērniem (13%), tāds pats bija arī septembrī – 2 bērniem (13%); *vidējs līmenis* aprīlī ir 13 bērniem (87%), septembrī – 10 (67%); *zems līmenis* aprīlī nav nevienam bērnam, bet septembrī – 3 bērniem (20%). Līdz ar to darba autore secina, ka šī mācību gada laikā ir pilnveidojušies šī prasme, kā labs rādītājs tam ir tas, ka nav bērnu ar zemu šīs prasmes līmeni.

Izvērtējot iegūtos rezultātus, darba autore secina, ka *prasmes dalīties ar rotaļlietām* līmeņi ir vienādi gan septembrī, gan aprīlī – *augsts līmenis* ir 7 bērniem (46%); *vidējs līmenis* ir 7 bērniem (47%); *zems līmenis* ir 1 bērnam (7%). Kā uzskata darba autore, tad šī ir prasme, kuras pilnveidošanai ir jāpievērš lielāka uzmanība, organizējot pedagoģisko darbību ar bērniem.

Novērojums rāda, ka *prasmes organizēt savu darba vietu, uzturēt tajā kārtību* aprīlī *augsts līmenis* ir 6 bērniem (40%), septembrī – 5 bērniem (33%); *vidējs līmenis* aprīlī ir 6 bērniem (40%), septembrī – 6 (40%); *zems līmenis* aprīlī ir 3 bērniem (20%), bet septembrī – 4 bērniem (27%). No tā var secināt, ka šīs prasmes līmenis ir pilnveidojies, lai gan, kā uzskata darba autore, tad tas nav pietiekošs, pastāv iespējamās potences šo prasmi pilnveidot un attīstīt.

Vērtējot sociālo prasmju pilnveidošanos, ir ļoti grūti izvērtēt šo procesu, jo sociālās prasmes nepastāv katra par sevi, atrauti cita no citas. Tās ir aplūkojamas sistēmā.

Iegūtie rezultāti liecina to, ka pirmsskolēnu sociālo prasmju līmenis mācību gada laikā ir paaugstinājies. Kā uzskata darba autore, tad viens no priekšnoteikumiem šī līmeņa paaugstināšanai ir svētku tematiskā plānojuma realizēšana darbībā.

Secinājumi

Socializācija ir personības attīstības process par sabiedrības locekli, kurā ir iesaistītas noteiktas institūcijas. Šajā procesā attīstās ikvienai personībai integrācijā nepieciešamās sociālās prasmes. Socializācija noris visā cilvēka mūža garumā, kur katrā no attīstības stadijām cilvēks pievērš uzmanību noteiktai sociālās dzīves kvalitātei, kas balstīta uz noteiktas sabiedrības tradīcijām. Vislielākā nozīme sociālo prasmju veidošanai un pilnveidošanai ir bērnībā un agrās jaunības periodam, kad tiek gūtas pamatatziņas dzīvei un darbam.

Kā uzskata darba autore, tad jebkuram procesam ir savi priekšnoteikumi, kurus realizējot, var sasniegt pēc iespējas labākus rezultātus. Tas attiecas arī uz sociālo attīstību un sociālo prasmju pilnveidošanu. Iepazīstoties un izanalizējot pedagoģisko un psiholoģisko literatūru, darba autore nonāca pie secinājuma, ka pirmsskolēnu sociālo prasmju pilnveidošanu PII var veicināt:

- vecumposma pedagoģiski psiholoģiskā raksturojuma ievērošana;
- pedagoga sociālpedagoģiskā darbība;
- atbilstoša mācību metožu un līdzekļu pielietošana.

Viena no iespējamām metodēm pirmsskolēnu sociālo prasmju pilnveidošanai PII ir svētku organizēšana. Ar svētkiem PII tiek apgūtas sabiedrības tradīcijas, kā arī noteiktā laikā sabiedrībā pastāvošās konkrētas vērtības, tiek virzīta un pilnveidota pirmsskolēnu vērtību sistēma. Kā uzskata darba autore, tad ar svētku palīdzību tiek pilnveidotas pirmsskolēnu sociālās prasmes, jo svētku organizēšanā un realizācijā:

- īstenojas saikne ar sabiedrības tradīcijām;
- veidojas piederības izjūta konkrētai sabiedrībai;
- pilnveidojas sadarbības prasmes ar vienaudžiem un pieaugušajiem;
- pilnveidojas prasme strādāt kolektīvā, prasme organizēt savu darbību atbilstoši izvirzītajam mērķim.

Lai pierādītu to, ka svētki ietver sevī iespējamo potenciālu pirmsskolēnu sociālo prasmju pilnveidošanai, darba autore veica izmēģinājuma darbību 2004./ 2005. mācību gadā PII „X”. Pētījumā tika iesaistīti 15 PII „X” bērni vecumā no 5 līdz 6 gadiem. Tika veikts pedagoģiskais novērojums mācību gada sākumā (septembrī). Pētījuma mērķis bija novērot pirmsskolēnu sociālo prasmju attīstības līmeni. Pavisam tika vērtētas 8 sociālās prasmes: iesaistās rotaļās ar citiem; spēj kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem; prot darboties kolektīvā; spēj kontrolēt savu uzvedību; prot dalīties ar rotaļlietām; prot sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savu viedokli; prot izteikt lūgumu; organizē savu darba vietu, uztur tajā kārtību. No iegūtajiem

pētījuma rezultātiem tika izdarīts secinājums, ka pirmsskolēnu sociālo prasmju līmenis ir vidējs, tātad ir iespējamais potenciāls šo prasmju pilnveidošanai.

Balstoties uz darbā paustajām teorētiskajām nostādnēm un pirmsskolēnu sociālo prasmju sākotnējo izpēti, tika izstrādāts PII svētku tematiskais plānojums, kura uzdevumu norādē akcents tika likts uz bērnu sociālo prasmju pilnveidošanu.

2004./ 2005. mācību gadā šis plānojums tika realizēts. Mācību gada beigās (aprīlī) tika veikts atkārtots pirmsskolēnu sociālo prasmju līmeņa pedagoģiskais novērojums. Iegūtie rezultāti liecina to, ka pirmsskolēnu sociālo prasmju līmenis mācību gada laikā ir paaugstinājies. Kā uzskata darba autore, tad viens no priekšnoteikumiem šī līmeņa paaugstināšanai ir svētku tematiskā plānojuma realizēšana darbībā.

Darba autore uzskata, ka veidotais svētku plānojums atklāj pētījuma mērķi *izzināt dažādu svētku iespējas pirmsskolas vecuma bērnu sociālo prasmju attīstībā.*

Balstoties uz darba teorētisko nostādņu pamata un empīriskās daļas pētījuma analīzi, darba autore, atbildot uz pētījuma jautājumu, *kā , PII organizējot svētkus, iespējams pilnveidot sociālās prasmes vidējā pirmsskolas vecumā,* secina, ka ir iespējams pilnveidot pirmsskolēnu sociālās prasmes PII ar svētku palīdzību, ja:

- tiek ievērotas pirmsskolēnu vecumposma īpatnības;
- pedagogs savā sociālpedagoģiskajā darbībā izvēlas atbilstošas un bērnus saistošas metodes un līdzekļus sociālo prasmju pilnveidošanai.

Darba autore uzskata, ka ar izstrādāto teorētisko daļu un veikto izmēģinājuma darbību, bakalaura darba mērķis *izzināt dažādu svētku iespējas pirmsskolas vecuma bērnu sociālo prasmju attīstībā* ir realizēts un uz pētījuma jautājumu *kā , PII organizējot svētkus, iespējams pilnveidot sociālās prasmes vidējā pirmsskolas vecumā* ir atbildēts.

Izmantotā literatūra

1. Albrehta D. *Pētišanas metodes pedagogijā*. Rīga: Mācību grāmata, 1998. 104 lpp.
2. Andersone R. *Pusaudžu sociālo prasmju veidošanās*. Rīga: RaKa, 2004. 83 lpp.
3. *Bērns kā vērtība ģimenē un pirmsskolā*. Rīga: Izglītības soļi, 2000. 87 lpp.
4. Boša R. Sagatavošana skolai. *Skolotājs*. 2000.1: 7-9
5. Černova E. *Praktikums pirmsskolas sadarbības pedagogijā*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003. 41 lpp.
6. Domiņa L. *Svētku scenāriji: plānošana, organizēšana, vadīšana*. Rīga: Pētergailis, 2006. 98 lpp.
7. Dzintere D. *Rotaļa un darbs bērnudārzā*. Rīga: Zvaigzne, 1984. 101 lpp.
8. Dzintere D., Stangaine I. *Rotaļa – bērna dzīvesveids*. Rīga: RaKa, 2005. 181 lpp.
9. Fedoroviča I. Pirmsskolas izglītības tematiskais kalendārplāns. *Skolotājs*. 2005.1: 63-66
10. Gudjons H. *Pedagoģijas pamatatziņas*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1998. 394 lpp.
11. Gudrīte A. Sociālo prasmju apguve 5-6 gadu vecumā. *Skolotājs*. 2004.1: 8-9
12. Ģeģere L. *Saskarsme – emocionālās labklājības pamats*. *Pirmsskolas izglītība*. 1999.1:15
13. *Ģimenes enciklopēdija*. Rīga: Galvenā enciklopēdiju redakcija, 1989. 832 lpp.
14. Hansena K., Kaufmane R., Saifers S. *Bērncentrētā grupu veidošana*. Rīga: Sorosa fonds, 1998. 342 lpp.
15. Jurgena I. *Vispārīgā pedagogija*. Rīga: Izglītības soļi, 2002. 144 lpp.
16. Kaķeševa I. Ar uzmanību un iejūtību saskarsmē ar bērnu. *Skolotājs*. 2005.1: 67-69
17. Karpova Ā. *Personība. Teorijas un to rādītāji*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1998. 223 lpp.
18. Kovaļovs S. *Ģimenes attiecību psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne, 1990. 125 lpp.
19. Kreišmane I. Valgere R., Gulbe K. *Ievads psiholoģijā*. Rīga: Pētergailis, 2000. 154 lpp.
20. Lanka Ē., Dāvidsone S. *Skolas un ģimenes sadarbības veicināšana*. Kursu materiāls 2000.g.18.01., Talsi
21. Lasila S. *Jaunā zelta uzvedības grāmata*. Rīga: Sprīdītis, 1994. 639 lpp.
22. *Latviešu tautas dzīvesziņa. 5 Gadskārta*. Rīga: Zvaigzne, 1993. 399 lpp.
23. Lieģeniece D. *Bērns pasaulē, pasaule – bērņā*. Rīga: Zvaigzne, 1992. 135 lpp.
24. Mellēna M., Muktupāvels V., Spīčs E., Irbe I. *Gadskārta grāmata*. Rīga: Madris, 2004. 496 lpp.
25. Omārova S. *Cilvēks dzīvo grupā*. Rīga: Kamene, 2003. 234 lpp.
26. *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.
27. *Pirmsskolas izglītības programma*. Rīga: Mācību apgāds NT, 1998. 40 lpp.
28. Plotnieks I. *Psiholoģija ģimenē*. Rīga: Zvaigzne, 1988. 172 lpp.

29. Pļaveniece M., Škuškovnika D. *Sociālā psiholoģija pedagogiem*. Rīga: RaKa, 2002. 200 lpp.
30. *Psiholoģijas un pedagoģijas pamati* (populārs pamatkurss). Rīga: Zvaigzne, 1984. 158 lpp.
31. Purmale R. Sociālās vides modelis bērnudārzā. *Skolotājs*. 1997. 6: 18-20
32. Romenkova V. *Rotaļu attīstība*. Rīga: Vārti, 1997. 31 lpp.
33. Rubana I.M. *Mācīties darot*. Rīga: RaKa, 2004. 262 lpp.
34. Svence G. *Attīstības psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1999. 157 lpp.
35. Šulca I. Bērnu sagatavošana skolai. *Skolotājs*. 2001. 2: 67-68
36. Švarca B. *Mācīšanās ar rotaļām un spēlēm*. Rīga: Sorosa fonds, 1997.
37. Tunne I. Vai esat pamanījuši pārmaiņas sākumskolas bērna psihē? *Skolotājs*. 2000.1:10
38. Vorobjovs A. Vēlreiz par gatavošanos skolai. *Pirmskolas izglītība*. 1999. 3:5 -7
39. Zelmenis V. *Pedagoģijas pamati*. Rīga: RaKa, 2000. 152 lpp.
40. Žukovs L. *Ievads pedagoģijā* (pamatkurss). Rīga: RaKa, 1997. 288 lpp.
41. Белоусов Я. *Праздники старые и новые*. Алма-Ата: 1974. 200 lpp.
42. Бенифанд А. *Праздник. Суцность. История. Современность*. Красноярск: 1986. 140 lpp.
43. Мазаев А. *Праздник как социально- художественное явление*. Москва: Наука, 1978. 392 lpp.
44. Суханов И. *Обычаи, традиции, обряды как социальные явления*. Горький: 1973. 255 lpp.
45. Чернышев В. *Традиции, обряды в системе формирования идеалов личности*. Киев: 1986. 143 lpp.

Bērnu sociālo prasmju attīstības līmeņa novērojums

Līmeņu raksturojums – *augsts* (3) - prasme piemīt pilnībā, pielieto šo prasmi bez pieaugušā pamudinājuma; *vidējs* (2) – prasme piemīt daļēji, tā ne vienmēr izpaužas, nepieciešams pieaugušā pamudinājums; *zems* (1) – prasme izpaužas reti vai nekad.

Sociālās prasmes	Augsts	Vidējs	Zems
Ir draudzīgs, iesaistās rotaļās ar citiem bērniem			
Spēj kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem			
Prot darboties kolektīvā saskaņā ar citiem			
Spēj kontrolēt savu uzvedību atbilstoši situācijai			
Prot dalīties ar rotaļlietām			
Prot sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savu viedokli			
Prot izteikt lūgumu			
Organizē savu darba vietu, uztur tajā kārtību			

Novērošanas protokols

Pedagoga bērnu sociālo prasmju attīstības līmeņa izvērtējums septembrī

Vārds	Iesaistās rotaļās ar citiem	Spēj kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem	Prot darboties kolektīvā	Spēj kontrolēt savu uzvedību	Prot dalīties ar rotaļlietām	Prot sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savu viedokli	Prot izteikt lūgumu	Organizē savu darba vietu
A 1	2	2	2	1	2	1	2	2
A 2	3	3	3	3	3	2	3	2
A 3	2	2	1	1	1	1	1	2
A 4	2	2	2	2	2	2	3	3
A 5	2	2	2	2	2	2	2	1
A 6	2	2	1	2	2	2	2	3
A 7	3	2	2	3	2	3	3	3
A 8	2	2	3	2	2	2	3	2
A 9	2	2	2	2	3	2	2	2
A 10	2	2	3	3	2	2	3	3
A 11	2	2	1	1	2	2	2	1
A 12	2	2	3	3	2	3	3	3
A 13	1	2	1	2	1	1	2	1
A 14	2	2	1	2	2	2	2	1
A 15	3	2	3	2	3	2	3	2

Novērošanas protokols

Pedagoga bērnu sociālo prasmju attīstības līmeņa izvērtējums aprīlī

Vārds	Iesaistās rotaļās ar citiem	Spēj kontaktēties ar vienaudžiem un pieaugušajiem	Prot darboties kolektīvā	Spēj kontrolēt savu uzvedību	Prot dalīties ar rotaļlietām	Prot sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savu viedokli	Prot izteikt lūgumu	Organizē savu darba vietu
A 1	2	3	2	2	2	2	2	2
A 2	3	3	3	3	3	2	3	3
A 3	2	2	2	1	1	2	1	2
A 4	2	2	3	2	2	2	3	3
A 5	2	2	2	2	2	2	2	2
A 6	2	3	1	2	2	2	2	3
A 7	3	2	2	3	2	3	3	3
A 8	2	3	3	2	2	2	3	2
A 9	3	2	3	2	3	2	2	2
A 10	2	2	3	3	2	2	3	3
A 11	2	2	2	2	2	2	2	1
A 12	2	3	3	3	2	3	3	3
A 13	1	2	2	2	1	2	2	1
A 14	2	2	2	2	2	2	2	1
A 15	3	3	3	2	3	2	3	2

ANKETA VECĀKIEM

Cienījamie vecāki!

LU Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes studente veic pētījumu par sociālo prasmju pilnveidošanas iespēju PII. Lūdzu Jūs aizpildīt šo anketu par bērnu sociālajām prasmēm, kas palīdzētu veidot ciešāku savstarpējo sadarbību un svētku programmu izstrādi, ievērojot katra bērna individualitāti, individuālu pieeju, ģimeni, balstoties uz Jūsu sniegtajām atbildēm.

Jums pieņemamo variantu atzīmējiet ar + vai ierakstiet sev vēlamo variantu!

Jūsu bērna vecums .....

Jūsu bērna dzimums meitene zēns

1. Jūsu bērns uz pirmsskolas iestādi dodas

- ar prieku, sajūsmu
- interesi,
- vienaldzību,
- nepatiku,
- bailēm,
- cits variants.

2. Kādas ir Jūsu zināšanas par sociālajām prasmēm, to attīstību?

- pilnīgas,
- daļējas,
- zināšanas šajā jomā nav

3. Kam, pēc Jūsu domām, pedagogam jāpievērš vairāk uzmanības darbā ar bērnu ?

- bērnu savstarpējām attiecībām,
- psiholoģiskā klimata veidošanai,
- higiēnisko iemaņu apguvei,
- zināšanu paplašināšanai,
- sagatavošanai skolai.

cits variants

4. Kā Jūs uzskatāt, vai svētku organizēšana pirmsskolas iestādē pilnveido bērna sociālās prasmes ?

jā,

nē,

nezinu.

5. Kā Jūs uzskatāt, vai pirmsskolas iestādes pedagogu gatavotie svētki bērniem ir saistoši ?

jā,

nē,

es par to neesmu domājis.

Paldies par Jūsu izrādīto uzticību un ceram uz tālāku sekmīgu sadarbību!

Pārrunas protokols

Mērķis – noskaidrot, ko bērni zina par svētkiem

Norises laiks.....

Norises vieta.....

Pārrunās piedalās.....

Bērna vārds, uzvārds _____

Jautājumi bērniem	Bērnu atbildes uz jautājumiem
1. Vai tu mājās svini svētkus?	
2. Kāpēc ir nepieciešami svētki?	
3. Kuri ir tavi mīļākie svētki?	
4. Kā tu svini svētkus?	
5. Kas ir svētki?	
6. Vai tev patīk gatavoties svētkiem?	
7. Vai tu zini, kā jāuzvedas svētkos?	
9. Vai tev patīk svinēt svētkus ar draugiem?	
10. Kur tev labāk patīk svinēt svētkus – mājās vai bērnu dārzā?	

Pārrunas protokols

Mērķis – noskaidrot, ko bērni zina par svētkiem

Norises laiks – 3.11. 2004.

Norises vieta- PII „X”

Pārrunās piedalās – grupas pedagogs

Bērna vārds, uzvārds – A 1

Jautājumi bērniem	Bērnu atbildes uz jautājumiem
1. Vai tu mājās svini svētkus?	Jā
2. Kāpēc ir nepieciešami svētki?	Lai varētu nosvinēt kaut ko labu
3. Kuri ir tavi mīļākie svētki?	Liieldienas
4. Kā tu svini svētkus?	Ar gardumiem – tortēm, kūkām
5. Kas ir svētki?	Citi pasaka, ka ir svētki
6. Vai tev patīk gatavoties svētkiem?	Jā, apģērbjos kā īsts puika, ņemu līdzī cianastu
7. Vai tu zini, kā jāuzvedas svētkos?	Jāuzvedas pieklājīgi
9. Vai tev patīk svinēt svētkus ar draugiem?	Jā, jo tad var spēlēt klasītes, zemes gabalus
10. Kur tev labāk patīk svinēt svētkus – mājās vai bērnu dārzā?	Bērnudārzā, jo dāvina dāvanas, cianā

Pārrunas protokols

Mērķis – noskaidrot, ko bērni zina par svētkiem

Norises laiks – 4.11. 2004.

Norises vieta – PII „X”

Pārrunās piedalās – grupas pedagogs

Bērna vārds, uzvārds - A 2

Jautājumi bērniem	Bērnu atbildes uz jautājumiem
1. Vai tu mājās svini svētkus?	Jā
2. Kāpēc ir nepieciešami svētki?	Lai izpriecātos, lai izklaidētos, lai atpūstos
3. Kuri ir tavi mīļākie svētki?	Dzimšanas diena
4. Kā tu svini svētkus?	Laimīgi sarunājamies, spēlējamies, ejam rotaļās
5. Kas ir svētki?	Tie ir redzami kalendārā
6. Vai tev patīk gatavoties svētkiem?	Jā, pucējos, mamma mani uzkrāso
7. Vai tu zini, kā jāuzvedas svētkos?	Jā, prātīgi
9. Vai tev patīk svinēt svētkus ar draugiem?	Jā, jo ar draugiem ir interesantāk
10. Kur tev labāk patīk svinēt svētkus – mājās vai bērnu dārzā?	Bērnu dārzā, jo tad ir vairāk bērnu, interesantāk, bet mājās nav tik interesanti

Tēma „Es pats”

Laiks

Bērnu vecums

Bērnu skaits

Mērķis: sniegt bērniem izpratni par sevi, savu ķermeni un uztveri – kā cilvēks spēj uztvert pasauli.

Sociālais mērķis: apzināties savu piederību noteiktam dzimumam, pilnveidot prasmi izteikt savas domas, sagaidot savu kārtu, pilnveidot prasmi klausīties, veicināt noturīgu interesi vienam pret otru.

Uzdevumi:

- 1) sniegt priekšstatu par to, kas ir maņu orgāni;
- 2) pilnveidot zināšanas, kā ar maņu orgāniem cilvēks spēj uztvert pasauli;
- 3) sniegt izpratni par sevi, savu ķermeni;
- 4) rosināt ievērot higiēnas, ēšanas, miega un sportošanas procedūras, kā arī pastaigas svaigā gaisā.

Aktivitātes:

- 1) iepazīstināšana ar dabu;
- 2) sabiedriskās dzīves norises
- 3) daiļliteratūra;
- 4) valodas attīstība;
- 5) matemātika;
- 6) zīmēšana;
- 7) veidošana;
- 8) rokdarbi;
- 9) aplicēšana;
- 10) mūzika;
- 11) sports.

Nepieciešamie materiāli:

- 1) attēli ar cilvēka anatomisko uzbūvi;
- 2) podziņas, pupas, izurbti akmentiņi, gliemežvāki sīkās pirkstu muskulatūras treniņam;
- 3) grabulīši, dažādi mūzikas instrumenti dzirdes attīstībai;
- 4) brīnummaisīņš ar dažādiem priekšmetiem taustes attīstībai;

- 5) metra mērs;
- 6) svari.

Metodes:

- 1) grupu darbs + individuālais;
- 2) grupu darbs;
- 3) individuālais;
- 4) pāru darbs;
- 5) visa grupa.

Saturs katrā aktivitātē:

- 1) iepazīstināt bērnus ar cilvēka ķermeņa uzbūvi un maņu orgāniem;
- 2) sniegt priekšstatu par veselīgu dzīvesveidu, to nozīmi cilvēka dzīvē:
  - veidot izpratni par veselīgu uzturu, ārstniecības augiem un vitamīniem un to pielietojumu;
  - veidot izpratni par pastaigām svaigā gaisā, sporta nozīmi veselības veicināšanā;
- 3) klausīties I. Liepiņa grāmatā „Es pats”, I.M. Rubanas „Ēd vesels” tekstus, izteikt savu viedokli;
- 4) vingrināt runāt pietiekami skaļi un nepiespiesti; vingrināt, izmantojot runu, attēlot jūtas; saskaņot lietvārdus ar īpašības vārdiem; veidot prasmi pastāstīt par sevi;
- 5) vingrināt atšķirt kontrastjēdzienus – liels – mazs, resns – tievs, smags – viegls; grupēt pēc kopīgām un atšķirīgām īpašībām; vingrināt skaitīt pēc taustes, izmantojot „brīnummaisiņu”;
- 6) rosināt ar noslēgtas līnijas palīdzību iegūt kontūrlīniju, piešķirot priekšmetam noteiktu konfigurāciju;
- 7) nostiprināt apaļu un garenu formu veidošanu; mācīt savienot atsevišķas detaļas; vingrināties atveidot cilvēku kustībā;
- 8) attīstīt sīko pirkstu muskulatūru; turpināt mācīt pogāt pogas ciet vaļā, sprādzēt sprādzes, siet auklas, vērt krellītes;
- 9) veidot kolektīvo darbu (Pilsēta - katrs izgriež cilvēka figūru un līmē uz liela formāta lapas, papildinot ar dažādiem attēliem pilsētas fonam);
- 10) skandē dažādas latviešu tautas dziesmas par draudzību, saticību; ķermeņa uzbūves dziesmiņa, piemēram, „Pirkstiņu dziesma”, muzikāla rotaļa „Galviņa, pleciņi, celīši, kājas”;
- 11) vispārattīstošie vingrinājumi ar klucīšiem; lēkšanas attīstība tālumā; kustību rotaļa „Pēdējais pāris šķiras”.

Tēma „Miķeļdienas tirgus”, „Rudens saulgrieži”

Laiks

Bērnu vecums

Bērnu skaits

Mērķis: pilnveidot priekšstatu par ražas novākšanas laiku, par dārzeņu un augļu vērtību cilvēka veselībai, vitamīnu daudzveidību augļu un dārzeņu sastāvā, par rudens saulgriežu svētkiem.

Sociālais mērķis: pilnveidot prasmi sadarboties, prasmi lūgt palīdzību, prasmi kontaktēties ar vienaudžiem, prasmi darboties grupā.

Uzdevumi:

- 1) pilnveidot zināšanas par augļu un dārzeņu klasificēšanu;
- 2) veidot priekšstatu par konkrēta vitamīna atrašanos katrā auglī un dārzeņī;
- 3) sniegt zināšanas par augļu un dārzeņu vērtību cilvēka organismā;
- 4) veidot priekšstatu par rudens saulgriežiem, to paražām, ticējumiem.

Aktivitātes:

- 1) iepazīstināšana ar dabu;
- 2) iepazīstināšana ar sabiedriskās dzīves norisēm;
- 3) daiļliteratūra;
- 4) valodas attīstība;
- 5) matemātika;
- 6) zīmēšana;
- 7) veidošana;
- 8) rokdarbi;
- 9) aplicēšana;
- 10) mūzika;
- 11) sports;
- 12) Miķeļdienas tirgus;
- 13) Rudens saulgriežu svētki.

Nepieciešamie materiāli:

- 1) attēli ar dažādām rudens ainavām – augļu dārzeņiem, augļiem, dārzeņiem;
- 2) augļi, dārzeņi, ogas, kastaņi, zīles utt. – dažādu kompozīciju gatavošanai.

Metodes:

- 1) grupu darbs + individuālais;
- 2) grupu darbs;

- 3) individuālais;
- 4) visa grupa;
- 5) darbs ar vecākiem.

Saturs katrā aktivitātē:

- 1) novērot un savākt dažādas dabas veltes; pārrunas par to, kas ir sēkla, augs, auglis, dārzenis; pārrunas par augļu un dārzeņu veselīgo ietekmi uz cilvēka organismu;
- 2) iepazīstināšana ar Rudens saulgriežu tradīcijām – Miķeļdienu, ticējumi, mīklas, latviešu tautas dziesmas;
- 3) latviešu tautas dziesmu skandēšana par bagāto rudentiņu un Miķeļdienu; mīklu minēšana, ticējumu un paražu pārrunāšana;
- 4) aktivizēt bērnu vārdu krājumu ar augļu un dārzeņu nosaukumiem, lietojot atbilstošus īpašības vārdus; vingrināt pabeigt teikumu (darbs darba lapās);
- 5) vingrināt atšķirt kontrastjēdzienus – liels-mazs, resns – tievs; grupēt pēc kopīgām un atšķirīgām pazīmēm;
- 6) veicināt pludināšanas paņēmienu apguvi akvareļa tehnikā („Rudens lapas”);
- 7) pilnveidot prasmi atveidot pazīstamu formu priekšmetus, izveidojot tiem raksturīgas detaļas („Augļi un dārzeņi”);
- 8) vingrināt gatavot kompozīcijas Miķeļdienas tirdziņam no zīlēm, kastaņiem, pīlādžiem, augļiem un dārzeņiem u.c.;
- 9) attīstīt prasmi līmēt vienkāršas kompozīcijas, izmantojot dabas materiālus;
- 10) skandēt latviešu tautas dziesmas par Miķeļdienu, rudentiņu; iet dažādās rotaļās;
- 11) vispārattīstošie vingrinājumi ar bumbām (laukā); attīstīt bumbas mešanu grozā; kustību rotaļa „Gurķi”;
- 12) savu kompozīciju izpārdošana un citu grupiņu kompozīciju iegādāšanās (naudas vietā izmantojot konfektes);
- 13) ražas svētku svinības.

Tēma „Mārtiņdiens”

Laiks

Bērnu vecums

Bērnu skaits

Mērķis: iepazīstināt bērnus ar latviešu tautas svētkiem - Mārtiņdienu.

Sociālais mērķis: pilnveidot prasmi sadarboties, prasmi lūgt palīdzību, prasmi iesaistīties rotaļās.

Uzdevumi:

- 1) pilnveidot priekšstatu par latviešu tautas svētkiem – Mārtiņdienu;
- 2) iepazīstināt ar latviešu tautas rakstiem, tradīcijām, ticējumiem un paražām;
- 3) noskaidrot, kas ir budēļi, kā tie gērbjas.

Aktivitātes:

- 1) iepazīstināšana ar dabu;
- 2) iepazīstināšana ar sabiedriskās dzīves norisēm;
- 3) daiļliteratūra;
- 4) valodas attīstība;
- 5) matemātika;
- 6) zīmēšana;
- 7) veidošana;
- 8) rokdarbi (mājturība);
- 9) mūzika;
- 10) sports;
- 11) svētki.

Nepieciešamie materiāli:

- 1) attēli ar budēļiem;
- 2) augļi, jogurts, dēlītis, plastmasas nazīši salātu gatavošanai.

Metodes:

- 1) grupu darbs + individuālais;
- 2) grupu darbs;
- 3) individuālais;
- 4) visa grupa;
- 5) pāru darbs.

Saturs katrā aktivitātē:

- 1) vērot laika apstākļus un pārmaiņas dabā;
- 2) pilnveidot zināšanas par latviešu tautas tradīciju svētkiem – Mārtiņdienu;
- 3) paplašināt bērnu zināšanas par latviešu folkloru (mīklas, ticējumi, tautas dziesmas, kas stāsta par Mārtiņdienu);
- 4) vingrināt izrunāt noteiktas skaņas vārdos; vingrināt saskaņot lietvārdus ar īpašības vārdiem un skaitļu vārdiem; aktivizēt vārdus, kas raksturo dabas parādības; vingrināt atstāstīt, ievērojot secību;
- 5) atkārtot skaitļa „5” apjoma veidošanu un salīdzināt ar blakus skaitļiem; atkārtot nosaukt, atpazīt ģeometriskas figūras; lielumu salīdzināšana;
- 6) rosināt zīmējumā izmantot dažādus zīmēšanas materiālus, tos savstarpēji apvienojot („Gailis”);
- 7) izmantot skulpturālo veidošanas paņēmieni, atveidojot Mārtiņdienas gaili; izkopt prasmi atveidot raksturīgākās detaļas (asti, seksti);
- 8) gatavot augļu salātus no augļiem un jogurta („Augļu brīnums”); rūpīgi sagriezt nelielos gabaliņos augļus; glīti servēt galdu;
- 9) skandēt latviešu tautas dziesmas par Mārtiņdienu; muzikālas rotaļas;
- 10) vispārattīstošie vingrojumi ar bumbām; attīstīt līdzsvaru, rāpšanos pa vingrojumu sienu; lēkšanu uz vienas un abām kājām; kustību rotaļa „Kaķis un peles”;
- 11) svētki „Mārtiņdiena”.

Mārtiņdienas scenārijs

Laiks:

Bērnu vecums:

Bērnu skaits:

Mērķis: iepazīstināt bērnus ar latviešu tautas tradīcijām Mārtiņos.

Sociālais mērķis: pilnveidot prasmi sadarboties, prasmi kontaktēties ar vienaudžiem, prasmi darboties grupā.

Uzdevumi:

- 1) sagatavot dziesmu vai rotaļu par Mārtiņiem katrai grupai;
- 2) iepazīstināt bērnus ar Mārtiņu dienas ticējumiem un tradīcijām;
- 3) rosināt darboties Mārtiņdienas tradīciju un ieražu garā, izmantojot dažādus darbojošos tēlu Mārtiņos.

Telpas izkārtojums: improvizēta istaba ar attiecīgo atribūtiķu, gulta ar spilvenu, paliela krūze.

Nepieciešams:

- katras grupas bērnam kāds grabeklis – klabeklis;
- katras grupas audzinātājam grozs vai maisiņš, kur pēc tam savākt klabekļus;
- saimniecei grozs, kurā sajaukti zirņi, pupas, kastaņi un zīles un vēl 4 spainīši sašķirošanai;
- Viltvārdim duncis un maiss katras grupiņas rotaļlietām (viena no katras grupas);
- Cienasts, kuru nes vecāki, baltas sveces, balts galdauts.

Lomas:

- visi bērni budēļnieki, arī auklītes un audzinātājas,
- Budēļnieku vadonis,
- Viltvārdis Mārtiņš jeb vilks,
- Mārtiņš,
- Saimniece,
- Gailis
- Muzikants.

Saimnieces istaba ar attiecīgo atribūtiķu. Pati saimniece guļ ciešā miegā, māla krūze tai blakus, ik pa laikam iekrācas. Nemaz nedzird budēļniekus sanākam.

Bērni – budēļnieki nāk skandēdami dažādus grabekļus un klabekļus un sasaucas ar budēļnieku Vadoni.

Vadonis – Kas tur dimd, kas rīb ap istabiņu?

Bērni – Mārtiņa gailīši dancīti veda.

Vadonis – Kas šodien sētiņā ierībināja?

Bērni – deviņi ratiņi, simts kumeliņi.

Vadonis – Ko veda ratiņi, ko kumeliņi?

Bērni – Trīs simti meitiņu, bāleliņu.

Vadonis – Kam cepa raušus, plācenīšus?

Bērni – Mārtiņbērniem, izsalkušiem!

Vadonis – Ver, ver, durvis, saimeniece!

Bērni – Budēļīši sanākuši palīksmot.

Vadonis – Ja durvis nevērsi, iesim neaicināti!

Bērni – Iesim neaicināti un apbēdināti.

Vadonis atver durvis uz saimenieces istabu un saka –

Labvakar, mājas māte,
Vai gaidīji mārtiņbērnus?
Mārtiņbērni sanākuši
Kājas, rokas nosalušas.

Tikmēr bērni ienākuši iekšā un turpinās saruna.

Vadonis – Ē! Saimeniece guļ! Nemaz nemostas! Ko nu tagad darīsim? Kā svētkus svinēsīm?

(Bērnu atbildes) Varbūt kopā pamodināsim! Darīsim tā, pēc mana signāla grabiniet grabekļus un runājiet tā-

Mosties, mosties saimeniece,
Budēļnieki noskumuši! (Skandē pēc vajadzības)

Saimeniece tik guļ, ik pa laikam iekrācas.

Vadonis – darīsim tā! Grabekļus noliksim, apsēdīsimies un tad padomāsim, ko darīt tālāk.

(Audzinātājas savāc no bērniem grabekļus)

Visi apsēžas. *Vadonis* noraizējies staigā šurpu turpu un iesaucas – Man ienāca prātā viena ideja.

Pasauksim Mārtiņu šurp, darīsim tā –

Budēļniekus skumjas māc
Mārtiņ, Mārtiņ nāc! (pēc nepieciešamības atkārti)

Te kur gadījies, kur nē, ieskrien gailis, nevis Mārtiņš (izspūris, nobijies).

Gailis – Kikerigū! Kikerigū! Glābiet, glābiet! Kur saimniece? Kur viņa ir ? Kikerigū!

Bērni – Viņa guļ!

Gailis – Kā guļ? Kāpēc neesat pamodinājuši? Ir taču svētki!

Bērni – Nevar pamodināt.

Gailis – Slikti. Ļoti slikti! Kikerigū! Ziniet, kas par nelaimi? Lielu nelaimi! Mārtiņš grib mani zupā izvārīt! Vai manu vai! Kikerigū! Saimniece to noteikti nepieļautu, viņa mani pasargātu, bet ... šī guļ paša svētku dienīnā. Kikerigū! Kikerigū! Ak, kungs! Kāds es esmu muļķis!? Es taču esmu stiprāks par lāci, lapsu, es taču daudz ko spēju! Jūs neticiet? Kas tad padzina lapsu no zaķa namiņa? Es! Kas izbiedēja cimdiņā dancotāju? Es! Tad jau saimnieci arī varu pamodināt. Bet Jums tikai būs man jāpalīdz. Sarunāts? Jums jau arī tā saimniece ir vajadzīga. Kas tad tie par svētkiem bez viņas? Nu tad ceļamies visi kājās un dariet tā, kā likšu.

Visi sagatavojas saimnieces modināšanas dziesmai un rituālam. Visi sastājas divos apļos (viens otrā).

Gailis – Kikerigū! Kikerigā!

Nāciet visi palīgā!

Modināšanas dziesma:

Kur tu teci, kur tu teci (soļo uz centru)

Gailīti manu (visi virzās atpakaļ)

Modināti, modināti saimniec (vicina rokas)

Šajā svētku dienīnā.

Mosties, lūdzu, mosties, lūdzu,

Saimniec! (visi lūdzas rokas priekšā salikuši)

Kad gailītis nodziedās,

Kad gailītis nodziedās.

Kikerigā! Kikerigā! Kikerigā!

Beidzot saimniece pamostas un brīnās.

Gailis – Brīnums ir noticis. Saimniece pamodusies! Žigli vietās! Svētki var sākties.

Saimniece – Kāds brīnums! Kas te noticis? Es neko nesaprotu.

Gailis – Mārtiņbērni sanākuši svētkus svinēt, mīklas minēt, dziesmas dziedāt, ar raušiem mieloties.

Saimniece – Ak, kungs! Ak, kungs! Es neesmu neko izdarījusi. Mielasts nav gatavs! Istaba nav uzposta! Kā iedzēru to madaliņu no krūzes, tā snaudiens klāt. Ak, manu vai! (Saimniece skraida, grābj, rauj uz visām pusēm, viss krīt no rokām)

Gailis – Ko nu? Tie, saimniec, tikai nieki, salīdzinot ar manējiem! Mani Mārtiņš grib zupā izvārīt. Tas tik ir kaut kas!

Saimniece – Ko tu saki? Tas nevar būt! Mārtiņš ir veģetārietis un gaļu neēd. Tev uz to vecumu ar galviņu kaut kas nav kārtībā!

Gailis – Labi jau labi! Ja netici, nevajag arī! Kad izvārīs tavu gailīti zupā, kas tad tevi modinās?

Te ar lielu troksni, nazi rokās un maisu pār plecu ierodas viltus Mārtiņš – vilks.

Vilks jeb viltus Mārtiņš- Ē! Vai gaili nemanījāt? Viņš uz šo pusi skrēja, es zinu.

Gailis noslēpjas aiz saimnieces muguras.

Saimniece – Gaili? Kādu gaili? Te neviena gaiļa nav. Kas Tu tāds esi? Piekļājīgi ļaudis, ienākot svešā mājā, vienmēr pieklauvē un sasveicinās.

Vilks – Kā, kas!?! Vai tad tu neredzi – esmu Mārtiņš! Un, ja vajag, varu arī sasveicināties: Labdien! Sveikiņi! Čaviņi! Peikiņi!

Saimniece – Es pazīstu Mārtiņu. Mārtiņš allaž ir bijis pieklājīgs.

Vilks – Es tak arī sasveicinājos.

Saimniece – Beigsim ar to sasveicināšanos. Saki, kas tu esi un ko gribi?

Vilks – Es tak teicu, ka Mārtiņš. Un gaili gribu.

Saimniece – Gaili! Gaili! Gaili šis gribot, atradies viltnieks tāds. Saki, ko darīsi ar gaili?

Vilks – Kā ko? Ko tad Mārtiņsvētkos dara? Ir nu gan saimniece, ka neko no tradīcijām nezina un nesaprot. Zupu vārīšu! Lūk, ko!

Saimniece – Nē! Tu neesi Mārtiņš, jo viņš neēd gaļu. Mārtiņbērni, vai jums nešķiet šis kungs tāds drusku aizdomīgs? (bērnu atbildes) Man arī liekas, ka te kaut kas nav kārtībā! Ē! Tam no biksēm kaut kas lien laukā! Aste! Tā jau vilka aste! Tas jau ir negantais vilks, pārģērbies par Mārtiņu. Ko nu lai dara? Kā sodīsim negantnieku? (bērnu atbildes)

Gailis – Liksim cietumā!

Vilks – Nē! Nē! Tikai ne cietumā, es labošos. Visu izstāstīšu! Visu!

Saimniece – Nu, ko, Mārtiņbērni, ļausim vilkam laboties.

Bērni – Jā!

Saimniece - Bet tagad pastāsti savus grēka darbus.

Vilks – Nu... tad, nu tad..., nu tad tā..., pirmkārt, tavam dzērienam piebēru klāt Ziemas Miega Zāles; otrkārt, es sagūstīju Mārtiņu un sasēju to; treškārt, es aizņēmos dažādas mantas, te tās būs (rāda maisu ar katras grupas mantu; ceturtkārt, drusciņ paampelējos pa pieliekamo kambari; piektkārt,... m... mm... vairāk arī nekā nav.

Saimniece – Kā nav, gaili taču tu arī gribēji zupā izvārīt! Nu tad sāksim ar to, ka atbrīvosi Mārtiņu un atvedīsi viņu ātri šurp.

Vilks aizskrien un atved pussasaistītu Mārtiņu, kurš samocīts un izspūris. Gailis un saimniece to atsien vaļā pavisam, un svētki var sākties.

Mārtiņš – Paldies! Paldies, saimniec, ka mani atraisīji no šīm negantnieka važām. Es viņam gan parādīšu- visus svētkus sabojāt, gaili pārbiedēt, sažini, ko vēl tik sadarījis manā vārdā. (metas vilkam virsū)

Saimniece – Mieru! Mieru! Šis solījās laboties.

Mārtiņš – Un jūs viņam ticat? (bērnu atbildes)

Saimniece – Mieru, Mārtiņ, mieru. Svētku reizītē ir jāprot piedot. Tā kā tevis dēļ, Viltvārdi, mielastu nepaspēju uztaisīt, tad nu, lai pierādītu, ka esi mainījies, tad tev ar manu gailīti ir jāiet un jāuzklāj svētku galds. Tikai bez jebkādam nerātībām.

Vilks – Nāc nu, gailīt! Iesim!

Gailis – Kikerīgū! Es ar viņu? Nu nē! (vēršas pie budēļniekiem) Es taču nedrīkstu palikt divatā ar to briesmoni. Viņš taču draudēja mani izvārt zupā! (bērnu atbildes)

Vilks – Goda vārds, ne pirkstiņu nepieduršu!

Gailis – Nu ko! Ardievu, ja nepārnāku! Kikerīgū!

Saimniece ar Mārtiņu – Sauc palīgā, ja ar tevi kas atgadās!

Vilks ar gaili aiziet gatavot svētku mielastu.

Saimniece – Mārtiņ, parunājies ar ciemiņiem, es tikmēr aiziešu un palūkošu, ko tas Vilks kambarī sastrādājis.

Mārtiņš – Sveiki, budēļnieki! Kāpēc tad jūs esat sapulcējušies? (bērnu atbildes)

Mārtiņš uzdod bērniem jautājumus:

- vai jūs ziniet, kādiem darbiem jābūt apdarītiem uz manu svētku dienu (graudiem jābūt apcirkņos, kāpostiem kubulā, govīm kūtīs, zirgiem stallī, zemei apartai);
- vai ziniet, ko nedrīkst darīt pēc Mārtiņiem? (zemi traucēt, jo tā atpūšas);
- vai ziniet, kāds būs laiks ap Ziemassvētkiem, ja ap Mārtiņiem salst? (tad būs silts laiks);
- bet, ja Mārtiņdiens silts? (tad ap Ziemassvētkiem būs auksts laiks);
- ja Mārtiņi ir miglaini, kāda būs visa ziema? (ziema būs silta un mīksta);
- ja Mārtiņos jūmti ir sniegā? (tad būs gara ziema);
- vai jūs ziniet, kurš no meža zvēriem aizmieg tikai ap Ziemassvētkiem? (lācis)

Mārtiņš ierauga maisu.

Mārtiņš – Kas tad tas, kas tad to te aizmirsis?

Bērni – Vilks, Viltvārdis!

Mārtiņš – Paskatīsimies, kas tur ir iekšā!

Bērni – Jā! Jā!

Mārtiņš – Varbūt tomēr nē! Ja nu kāds briesmonītis tur sēž iekšā? Ko darīsim? Ko jūs teiksiet, to arī darīsim!

Bērni – Taisīsim tik vaļā! Skatīsimies!

Mārtiņš atraisa maisu un brīnās, kas tās tādas ir.

Bērni – Tās ir mūsu mantas!

Mārtiņš izvelk pa vienai mantai un noskaidro, ka tās pieder Zīluku, Kastanīšu, Pīlādzīšu un Sprīdīšu grupām.

Mārtiņš – Ziniet, darīsim tā! Katra grupiņa izpirks savu mantu vai nu ar kādu dzejolīti vai dziesmiņu, rotaļu, kā vien paši vēlas. Nu tad sākam?

Mārtiņš ņem pa mantai no maisa kā pagadās, pēc kārtas katra grupiņa tās izpēr.

Zīluki – dziesma „Dūci, dūci bitenīte”.

Pīlādzīši – rotaļdeja „Ak, mīļo lācīt, nāc”.

Sprīdīši – deja „Nu ir laiks padancot”.

Kastanīši – dziesma „Divi draugi”.

Pēc izpiršanas darba Mārtiņš vēršas pie Mārtiņbērniem.

Mārtiņš – Vai jūs zinājāt, ka Mārtiņos ir tāda tradīcija, ka budēlnieki ciemos mēdza kaut ko neredzot paņemt? (bērnu atbildes)

Mārtiņš – Budēlnieki tās parasti paslēpa kaut kur pašas mājas tuvumā, lai saimnieki varētu atrast. Tā bija kā jautra rotaļa. Nekad! Dzirdiet, nekad viņi tās nenesa līdz uz savām mājām.

Ieskrien saimniece ar grozu, kurā kopā sajaukti kastaņi, zīles, pupas, zirņi.

Saimniece – Ak, rakaris gan tas Viltvārdis. Visu kambari apgriezis otrādi! Esmu jau nogurusi to kārtojot. Vēl tikai viens darbs palicis, vai man palīdzēsiet?

Bērnī – Jā!

Saimniece – Viltvārdis ir sajaucis kopā zīles ar kastaņiem, pupām un zirņiem. Jums tikai jāpalīdz tie sašķirot.

Sprīdīši lasa tikai zirņus un liek atsevišķā traukā, Zīluki lasa tika zīles, Kastanīši – kastaņus, Pīlādzīši – pupas.

Saimniece pa visu telpu izber groza saturu un, skatot mūzikai, bērni šķiro. Kad viss salasīts, saimniece pateicas par darbu un uzaicina uz kopīgu jautru rotaļu – deju. Saimniece ar Mārtiņu organizē sastāties divos apļos – iekšējais un ārējais.

Rotaļa – deja

Beķer cepti kliņģerīši – 2x

Govju piens un medutiņš – 2x (iet pa apli)

Vīns no kļavu lapiņām

Goda galda mielastiņš. (griežas ap sevi)

Lustīgs Mārtiņš, saimniece – 2x

Ar budēļiem danci veda – 2x (iet pa apli)

Vīns no kļavu lapiņām

Goda galda mielastiņš. (griežas ap sevi)

Tad saimniece un Mārtiņš aicina uz svētku mielastu.

Saimniece – Iesim lūkot, ko Viltvārdis ar gaili būs sastrādājuši!

Mārtiņš – Iesim! Kaut nebūtu nekas slikts atgadījies. Man tāds nemierīgs prāts.

Saimniece un Mārtiņš sastāda visus kā pienākas un ved uz mielasta vietu, kas atrodas citā grupā.

Tur gaida Viltvārdi un gaili.

Saimniece – Nu, Mārtiņbērni, vai vilks ir labojies? Tiešām godam pastrādājis. (bērnu atbildes)

Mārtiņš – To nu gan nebiju gaidījis.

Gailis – Tagad viņš man kļuvis par labāko draugu!

Visi mīlojas, sarunas brīvā gaisotnē. Savlaicīgi atvadās Mārtiņš, Viltvārdis un gailis.

Saimniece –

Ej, Mārtiņ, tu ar draugiem,

Nu mēs tevi pavadām;

Nāc atkal citu gadu,

Tad mēs tevi gaidīsim!

Tēma „Latvija”

Laiks

Bērnu vecums

Bērnu skaits

Mērķis: sniegt bērniem izpratni par Latvijas svētkiem – 18. novembri.

Sociālais mērķis: pilnveidot prasmi sadarboties grupā, pilnveidot sadarbības prasmi ar vienaudžiem un pieaugušajiem, pilnveido prasmi paust savas emocijas, attīstīt prasmi palīdzēt otram, pilnveidot nacionālās piederības sajūtu.

Uzdevumi:

- 1) sniegt zināšanas par Latvijas atrašanās vietu;
- 2) iepazīstināt ar Latvijas karti;
- 3) pilnveidot zināšanas par Latvijas lielākām pilsētām, upēm, ezeriem un jūru;
- 4) iepazīstināt ar Latvijas nacionālo simboliku – ģerboni, himnu, karogu, tautas tērpu.

Aktivitātes:

- 1) iepazīstināšana ar dabu;
- 2) iepazīstināšana ar sabiedriskās dzīves norisēm;
- 3) daiļliteratūra;
- 4) valodas attīstība;
- 5) matemātika;
- 6) zīmēšana;
- 7) veidošana;
- 8) rokdarbi;
- 9) aplicēšana;
- 10) mūzika;
- 11) sports;
- 12) svētki.

Nepieciešamie materiāli:

- 1) attēli ar Latvijas pilsētām, dabas skatiem, ģerboni, karogu, latviešu tautas tērpu;
- 2) pogas, „pērles”, bumbiņas – kreļļu, vainadziņu gatavošanai;
- 3) Latvijas kartes šablons.

Metodes:

- 1) grupu darbs + individuālais;
- 2) grupu darbs;
- 3) individuālais;

- 4) visa grupa;
- 5) pāru darbs.

Saturs katrā aktivitātē:

- 1) iepazīstināt bērnus ar Latvijas atrašanās vietu, lielumu attiecībā pret citām pasaules valstīm; iepazīstināt ar Latvijas lielākām upēm, ezeriem, jūru, raksturīgo dzīvnieku un augu valsti;
- 2) iepazīstināt ar Latvijas nacionālo simboliku – ģerboni, karogu, tautas tērpu, himnu; sekmēt priekšstatu veidošanos par valsts prezidenti un viņas sabiedriskās dzīves aktivitātēm; sniegt zināšanas par 18. novembra nozīmi latviešu tautas vēsturē;
- 3) klausīties J. Petera daiļdarbus „Dzimtā zeme”, „Dzimtene”, I. Ziedoņa „Kā smaržo Latvija”; vingrināties izteikt savas domas par daiļdarbu noskaņu; klausīties latviešu tautas dziesmas par Rīgu, tēvu zemi, upēm, ezeriem u.c.;
- 4) vingrināt veidot skaidru dikciju; apgūt jaunus, pazīstamus vārdus, kas saistās ar Latvijas valsti; veidot saliktus teikumus no 2 vienkāršiem teikumiem; attīstīt prasmi atbildēt uz jautājumiem; noteikt vārdu skaitu teikumā;
- 5) atkārtot skaitļa „5” veidošanos; nosaukt 5 lielākās Latvijas pilsētas; iepazīstināt ar ģeometriskiem elementiem – punkts, taisne; salikt skaitļu rindu no 1-5, nosaukt skaitļa kaimiņus;
- 6) veidot virkni sīku līniju, kas piekļaujas cita citai, iegūstot meklējamo līniju; zīmēt pēc šablona Latvijas kartes kontūras, krāsot pludināšanas tehnikā fonu (grupu darbs – viena grupa veido Latvijas karti, otra – Latvijas karogu);
- 7) rosināt strādāt ar mālu; stimulēt veidojumus izrotāt pēc modeļa; veidot vienkāršas kompozīcijas (medaljoni);
- 8) attīstīt sīko pirkstu muskulatūru, verot uz aukliņas podziņas, „pērlītes”, bumbiņas (vainadziņš tautu meitai);
- 9) attīstīt prasmi darboties grupā, veidojot kopīgu kompozīciju (Latvijas karte);
- 10) skandē dažādas latviešu tautas dziesmas par Rīgu, tēvu zemi, upēm, ezeriem; mācās dziedāt Latvijas himnu;
- 11) vispārattīstošie vingrojumi ar nūjām; attīstīt mešanu mērķī; līdzsvaru; lēkšanu uz abām kājām; kustību rotaļa „Ejam ciemos”;
- 12) svētki „Latvija – 18. novembris”.

Tēma „Ziemassvētki”

Laiks

Bērnu vecums

Bērnu skaits

Mērķis: sniegt bērniem izpratni par Ziemassvētkiem, to tradīcijām, paražām un ticējumiem

Sociālais mērķis: attīstīt sociālās prasmes - prasmi darboties grupā, prasmi sadarboties, prasmi kontaktēties ar saviem vienaudžiem un pieaugušajiem.

Uzdevumi:

- 1) iepazīstināt bērnus ar Ziemassvētku svinībām, paražām, ticējumiem, latviešu tautas dziesmām un rituāliem ;
- 2) noskaidrot, kāpēc Ziemassvētkos ir visgarākā nakts;
- 3) noskaidrot, kādi darbi jāpadara, gaidot Ziemassvētkus;
- 4) iepazīstināt bērnus ar tradicionālajiem Ziemassvētku ķekatniekiem;
- 5) veidot Ziemassvētku priekšnesumu , kurā katram bērnam ir sava loma.

Aktivitātes:

- 1) iepazīstināšana ar dabu;
- 2) iepazīstināšana ar sabiedriskās dzīves norisēm;
- 3) daiļliteratūra;
- 4) runas attīstība;
- 5) matemātika;
- 6) zīmēšana;
- 7) veidošana;
- 8) rokdarbi;
- 9) aplicēšana;
- 10) mūzika;
- 11) sports;
- 12) svētki.

Nepieciešamie materiāli:

- 1) uzskates materiāli – attēli ar ķekatniekiem, latviešu tautas dziesmu krājums ar Ziemassvētku dziesmām;
- 2) materiāli eglīšu rotājumu gatavošanai;
- 3) materiāli apsveikuma kartiņu un ielūgumu gatavošanai.

Metodes:

- 1) grupu darbs + individuālais;

- 2) grupu darbs;
- 3) individuālais;
- 4) pāru darbs;
- 5) visa grupa;
- 6) grupa kopā ar vecākiem.

Saturs katrā aktivitātē

- 1) vērojums dabā (sniegs, ledus, sals, atkusnis u.c.);
- 2) telpas un eglis dekorēšana ar pašu gatavotajiem Ziemassvētku rotājumiem;
- 3) klausīties un kopā skandēt latviešu tautas dziesmas par Ziemassvētkiem;
- 4) noteikt skaņu, kura bieži atkārtojas vārdos; vingrināt veidot vārdus, piešķirot tiem emocionālu nokrāsu; vingrināt skandēt latviešu tautas dziesmas; mācīt pareizi izrunāt savas lomas tekstu;
- 5) iepazīstināt ar kārtas skaitļiem „5” apjomā; mācīties izprast jēdzienus cik, kurš; salīdzināt priekšmetus pēc garuma, augstuma, platuma;
- 6) rosināt bērnu interesi zīmējumā attēlot vairākus savstarpēji saistītus priekšmetus, veidojot noteiktus sižetus („Baltajā sniedzīņā”);
- 7) vingrināt veidot pēc modeļa; apgūt prasmi no viena vesela plastiski pārveidot, iegūstot konkrētu formu;
- 8) vingrināt sīko pirkstu muskulatūru, verot salmu gabaliņus uz diega, veidojot virtenes, puzurus u.c. dekorācijas telpas un eglītes rotāšanai;
- 9) pilnveidot prasmi brīvi griezt dažādas figūras; prasmi griezt simetriskus attēlus no vairākkārt salocīta papīra; gatavot Ziemassvētku apsveikumu kartiņas un ielūgumus vecākiem uz Ziemassvētku pasākumu;
- 10) skandēt dažādas latviešu tautas dziesmas un ķekatnieku dziesmas, gatavojoties Ziemassvētku priekšnesumam;
- 11) vispārattīstošie vingrojumi ar krāsainām lentēm; attīstīt vingrojumus plūsmas metodē – rāpošana ar šķēršļu pārvarēšanu, noskrējiens pa slīpu dēli, lēkšana pāri šķēršļiem; kustību rotaļa „Noķer manu asti”;
- 12) Ziemassvētku svinības „Ķekatas”.

Tēma „No aitiņas līdz cimdiem, zeķēm”

Laiks

Bērnu vecums

Bērnu skaits

Mērķis: sniegt bērniem sākotnējo izpratni par dzijas iegūšanu, tās izmantošanu apģērba gatavošanā; taustes sajūtas attīstīšana; iepazīstināt ar latviešu tautas tradīciju – vakarēšanu.

Sociālais mērķis: pilnveidot sociālās prasmes - prasmi lūgt palīdzību, prasmi uzklausīt citus, prasmi darboties kolektīvā, prasmi darboties pa pāriem.

Uzdevumi:

- 1) iepazīstināt bērnus ar aitiņu, vilnu, dziju, tās pielietošanu;
- 2) veidot priekšstatu par cimdu un zeķu darināšanu;
- 3) attīstīt prasmi darboties grupā;
- 4) attīstīt bērnu radošās spējas;
- 5) veidot saudzīgu attieksmi pret savu apģērbu;
- 6) veidot priekšostu par „vakarēšanu”.

Aktivitātes:

- 1) iepazīstināšana ar dabu;
- 2) iepazīstināšana ar sabiedriskās dzīves norisēm;
- 3) daiļliteratūra;
- 4) valodas attīstība;
- 5) matemātika;
- 6) zīmēšana;
- 7) veidošana;
- 8) rokdarbi;
- 9) aplicēšana;
- 10) mūzika;
- 11) sports;
- 12) pēcpusdiena – „vakarēšana”.

Nepieciešamie materiāli

- 1) attēli ar aitu un jēriem; aitas vilniņa; dzijas kamoli; tautas mīklas;
- 2) zeķes, cimdi, šalle, cepures – izstādes iekārtošanai;
- 3) latviešu tautas dziesmas par aitiņu, par zeķu, cimdu adīšanu;

- 4) didaktiskā rotaļa „Kam šie mazuļi”;
- 5) kartiņas ar aitiņas attēliem, kartiņas ar jēriņu attēliem;
- 6) cimdu silueti, tautisko rakstu elementi, krāsas, zobu birstīte;
- 7) dzija, salvetes, aitas siluets, noklāts ar plastilīnu;
- 8) siluets – Sliecēns Ommē, dzijas kamoliņi;
- 9) dažādu krāsu papīrs, līme, zeķes siluets;
- 10) vilna, dzijas kamoli, brīnummaisīņi.

Metodes:

- 1) grupu darbs + individuāli;
- 2) grupu darbs;
- 3) individuālais darbs;
- 4) visa grupa;
- 5) pāru darbs;
- 6) grupa kopā ar mūzikas skolotāju un vecmāmiņām.

Saturs katrā aktivitātē

- 1) iepazīstināt bērnus ar aitu, jēriņu, vilnu un dziju – materiāliem, kurus izmanto apģērba darināšanā; tā gatavošanas paņēmieni, apģērba rašanās vēsture;
- 2) iekārtot izstādi; sociālās prasmes – uz klausīt citus, lūgt palīdzību;
- 3) klausīties un kopā skandēt latviešu tautas dziesmas;
- 4) atpazīt mājdzīvniekus un to mazuļus, nosaukt, atpazīt viņu „valodu”, raksturot;
- 5) salīdzināt vienāda un nevienāda skaita priekšmetu kopas; veidot vienāda skaita kopas;
- 6) izmantot latviešu tautas rakstus cimda rotāšanai; attīstīt prasmi veidot kompozīciju, spricēt krāsu ar zobu birstītes palīdzību;
- 7) veidot no salvetēm nelielas bumbiņas; savelt vilnu bumbiņās, tīt dzijas bumbu, nostiprināt to aitiņas siluetā;
- 8) attīstīt prasmi aptīt priekšmetu ar dziju; vērt dziju caurumiņos; veidot prasmi siet mezglu;
- 9) plēst nelielus papīra gabaliņus, darboties ar līmi, attīstīt jaunradi;
- 10) dziedāt dziesmu „Meitenīte cimdus ada”, rotaļas „Tinam, tinam”, latviešu tautas rotaļa „Adiet, bērni, ko adāt(i)”;
- 11) vispārattīstošie vingrojumi ar rotaļlietām; turpināt attīstīt izlīšanu zem šķēršļa, rāpšanos pa vingrojumu sienu, mešanu mērķī; kustību rotaļa „Vilks un aitas”;
- 12) dziedāt dziesmas; iet rotaļās; minēt mīklas; skandēt tautas dziesmas.

Tēma „Veseli zobiņi”

Laiks

Bērnu vecums

Bērnu skaits

Mērķis: sniegt bērniem zināšanas par veselu zobu nozīmi cilvēka dzīvē, zobu higiēnu, labošanu un veselīgu uzturu.

Sociālais mērķis: pilnveidot sociālās prasmes – prasmi sadarboties ar pieaugušo, prasmi sadarboties ar vienaudžiem, prasmi strādāt grupā.

Uzdevumi:

- 1) iepazīstināt bērnus ar stomatoloģisko kabinetu;
- 2) attīstīt prasmi regulāri rūpēties par mutes un zobu higiēnu;
- 3) pilnveidot prasmi izvēlēties pareizu zobu birsti, zobu pastu, zobu diegu un košļājamo gumiju;
- 4) veicināt vēlmi lietot veselīgu uzturu.

Aktivitātes:

- 1) iepazīstināšana ar dabu;
- 2) iepazīstināšana ar sabiedriskās dzīves norisēm;
- 3) daiļliteratūra;
- 4) runas attīstība;
- 5) matemātika;
- 6) zīmēšana;
- 7) veidošana;
- 8) rokdarbi;
- 9) aplicēšana;
- 10) mūzika;
- 11) sports;
- 12) svētki.

Nepieciešamie materiāli:

- 1) attēli un fotogrāfijas ar stomatoloģisko kabinetu, zobiem, zobu pastu, košļājamo gumiju, zobu diegu reklāmām, neveselīgu un veselīgu uzturu;
- 2) makets – žoklis, zobu birste;
- 3) darba lapas ar dažādiem uzdevumiem.

Metodes:

- 1) grupu darbs + individuālais;
- 2) grupu darbs;
- 3) individuālais;
- 4) pāru darbs;
- 5) visa grupa;
- 6) darbs ar vecākiem.

Saturs katrā aktivitātē:

- 1) iepazīstināšana ar zobu maketu; iepazīstināšana ar veselīgiem zobiņiem, veselīgu uzturu (augļi, dārzeņi + vitamīni);
- 2) ekskursija uz stomatoloģisko kabinetu;
- 3) kopā skatīties, klausīties dažādas grāmatiņas un brošūras par veselīgiem zobiņiem un nerātnajiem zobgraužiem;
- 4) vingrināt balsis stiprumu, runas tempu; vingrināt lietot veselīgu un neveselīgu pārtikas produktu nosaukumus; vingrināt lietot priekšmetus ar īpašības vārdiem pareizā dzimtē un locījumā; jaunu vārdu apgūšana – stomatologs, profilakse;
- 5) mācīt skaitļa 10 sastāvu no vieniem; nostiprināt ciparu rindas pazīšanu; rosināt salikt priekšmetus augošā, dilstošā secībā;
- 6) vingrināt apkrāsot lielus krāsu laukumus; vingrināt apvilkt priekšmetus pa iezīmētu un noteiktu kontūru („Zobiņi”, „Veselīgs, neveselīgs uzturs”);
- 7) ar veltnēšanas un izstiepšanas paņēmieniem veidot dažādas formas priekšmetus;
- 8) attīstīt sīko pirkstu muskulatūru, griežot ar šķērēm aplikācijas papīru pa novilkām līnijām (strēmeles);
- 9) vingrināties plēšanas tehnikā (darbu veikt rūpīgi un tīri, aplicējot zobiņa formātu);
- 10) skandēt dažādas dziesmiņas par zobiņiem, veselību (arī dzīvnieku motīvs); piedalīties dažādās muzikālās rotaļās;
- 11) vispārattīstošie vingrojumi; slidināšanās no kalniņa; piku velšana; mešana mērķī; stafetes „Kurš ātrāk nokļūs”;
- 12) svētki „Veseli zobiņi”.

Tēma „Lieldienas”

Laiks

Bērnu vecums

Bērnu skaits

Mērķis: pilnveidot bērnu zināšanas par pavasara saulgriežu svētkiem – Lieldienām.

Sociālais mērķis: attīstīt sociālās prasmes - prasmi darboties grupā, prasmi sadarboties, prasmi kontaktēties ar saviem vienaudžiem un pieaugušajiem, prasmi iesaistīties rotaļās.

Uzdevumi:

- 1) nostiprināt zināšanas par Lieldienām;
- 2) iepazīstināt ar latviešu tradīcijām, paražām, ticējumiem, dziesmām un mīklām un rotaļām;
- 3) kopīgi vērot laika apstākļus un dabas parādības pavasara sākumā.

Aktivitātes:

- 1) iepazīstināšana ar dabu;
- 2) iepazīstināšana ar sabiedriskās dzīves norisēm;
- 3) daiļliteratūra;
- 4) runas attīstība;
- 5) matemātika;
- 6) zīmēšana;
- 7) veidošana;
- 8) rokdarbi;
- 9) aplicēšana;
- 10) mūzika;
- 11) sports;
- 12) svētki.

Nepieciešamie materiāli:

- 1) attēli – daba pavasarī;
- 2) materiāli apsveikuma kartiņu pagatavošanai;
- 3) veidošanai nepieciešamie materiāli (veidošanas pasta).

Metodes:

- 1) grupu darbs + individuālais;
- 2) grupu darbs;
- 3) individuālais;

- 4) pāru darbs;
- 5) visa grupa;
- 6) grupa kopā ar vecākiem.

Saturs katrā aktivitātē

- 1) vērot pārmaiņas dabā, laika apstākļus un dabas parādības;
- 2) telpas dekorēšana ar pašu gatavotajiem rotājumiem;
- 3) klausīties un kopā skandēt latviešu tautas dziesmas, ticējumus un mīklas;
- 4) vingrināt skaidri un precīzi izrunāt noteiktas skaņas; rosināt pareizi nosaukt dabas parādības; stāstīt pēc attēlā redzamā;
- 5) vingrināties dalīt priekšmetus divās daļās un uz pusēm; vingrināt acumēru; rosināt grupēt ģeometriskas figūras pēc 2 pazīmēm;
- 6) vingrināties zīmēt rotājošus elementus; veidot kontrastu krāsu izvēli (mājās veidotās olas);
- 7) rosināt strādāt ar veidošanas pastu; pilnveidot prasmi atveidot pazīstamu formu, priekšmetus, izveidojot tiem raksturīgas detaļas; veidot prasmi darbā izmantot irbulīti;
- 8) vingrināties gatavot pēc parauga; rosināt gatavot puzurus no spalvām, salmiem un putuplasta bumbiņām telpas dekorēšanai;
- 9) rosināt apvienot vienā darbā apgūtās aplicēšanas tehnikas; pilnveidot plēšanas tehniku – plēst neregulāras formas (gatavot Lieldienu apsveikumus);
- 10) skandēt dažādas latviešu tautas dziesmas par Lieldienām; iet rotaļās;
- 11) vispārattīstošie vingrojumi ar krāsainām lentēm; turpināt attīstīt līdzsvaru, mešanu, lēkšanu; kustību rotaļa „Noķer manu asti”;
- 12) Lieldienu svētku svinības „Reiz dzīvoja gailītis un vistiņa”.

Tēma „Balta piena upe tek”

Laiks

Bērnu vecums

Bērnu skaits

Mērķis: sniegt bērniem izpratni par piena iegūšanu, tā izmantošanu, pielietošanu produkcijā un lietošanu uzturā kā vienu no galvenajiem vitamīnu avotiem.

Sociālais mērķis: attīstīt sociālās prasmes - prasmi darboties grupā, prasmi sadarboties, prasmi kontaktēties ar saviem vienaudžiem.

Uzdevumi:

- 1) sniegt priekšstatu par gotiņu, tās izskatu, īpašībām;
- 2) sniegt priekšstatu par pienu, piena produktu daudzveidību un izmantošanu;
- 3) radīt vēlēšanos lietot piena produktus uzturā kā vienu no galvenajiem vitamīnu avotiem.

Aktivitātes:

- 1) iepazīstināšana ar dabu;
- 2) iepazīstināšana ar sabiedriskās dzīves norisēm;
- 3) daiļliteratūra;
- 4) runas attīstība;
- 5) matemātika;
- 6) zīmēšana;
- 7) veidošana;
- 8) rokdarbi;
- 9) aplicēšana;
- 10) mūzika;
- 11) sports;
- 12) svētki.

Nepieciešamie materiāli:

- 1) attēli ar gotiņām, tās mazuļiem (gotiņu slaukšana, piena kombināti utt.);
- 2) piena tetra pakas u.c. piena produkcijas iepakojuma materiāli izstādes rīkošanai;
- 3) didaktiskā rotaļa „Kur mani bērniņi”;
- 4) makets – uztaisīta gotiņa;
- 5) veikaliņš ar piena produkciju;
- 6) paštaisītas grāmatiņas ar nosaukumu „Balta piena upe tek”.

Metodes:

- 1) grupu darbs + individuālais;
- 2) grupu darbs;
- 3) individuālais;
- 4) pāru darbs;
- 5) visa grupa;
- 6) grupa kopā ar vecākiem.

Saturs katrā aktivitātē

- 1) iepazīstināt bērnus ar gotiņu, teliņu, bulli, pienu, piena produkciju;
- 2) iekārtot izstādi no tetra paku pagatavotajām kompozīcijām;
- 3) klausīties un kopā skandēt latviešu tautas dziesmas par gotiņu, pienu; vērtību spēle pēc „Kazlēns, kurš prata skaitīt līdz 10” motīviem;
- 4) atpazīt mājdzīvniekus un to mazuļus, atdarināt un atpazīt viņu „valodu”, raksturot to; iepazīstināt ar jaunajiem vārdiem – tesmenis, slaukt, piena kombināts;
- 5) salīdzināt vienāda un nevienāda skaita priekšmetu kopas, veidot vienāda skaita kopas; skaitīt turp un atpakaļ skaitļa 10 apjomā;
- 6) rosināt zīmējumā attēlot vairākus savstarpēji saistītus priekšmetus, veidojot noteiktu sižetu (fragmenti no pasakas „Kazlēns, kurā prata skaitīt līdz 10”);
- 7) pilnveidot prasmi atveidot pazīstamu formu priekšmetus, izveidojot tiem raksturīgas detaļas (lauku sēta ar mājdzīvniekiem);
- 8) attīstīt sīko pirkstu muskulatūru (tīt „konfektes”- akmentiņus konfekšu papīriņos);
- 9) attīstīt prasmi darboties ar gataviem materiāliem, iesaistot vecākus, līmējot dažādas kompozīcijas no piena tetra pakām;
- 10) dzied dažādas dziesmas par mājdzīvniekiem; iet rotaļās;
- 11) vispārattīstošie vingrojumi ar bumbu, attīstīt bumbas mešanu viens otram, bumbas mešanu un ķeršanu gaisā, bumbas driblēšanu; kustību rotaļa „Mednieks un zaķi”;
- 12) svētki „Balta piena upe tek”.

Tēma „Jūriņ prasa smalku tīklu”

Laiks

Bērnu vecums

Bērnu skaits

Mērķis: sniegt bērniem izpratni par jūru, tās īpašībām dažādos gadalaikos, jūras iemītniekiem, zivju produkciju.

Sociālais mērķis: pilnveidot sociālās prasmes – prasmi sadarboties, prasmi uz klausīt citus, prasmi sadarboties ar pieaugušajiem.

Uzdevumi:

- 1) iepazīstināt bērnus ar jūru, tās īpašībām;
- 2) iepazīstināt ar jūras iemītniekiem;
- 3) iepazīstināt ar zivju produkciju, zivju pārstrādes ceļu;
- 4) radīt vēlēšanos izmantot zivis un zivju produkciju uzturā kā vienu no galvenajiem vitamīnu avotiem.

Aktivitātes:

- 1) iepazīstināšana ar dabu;
- 2) iepazīstināšana ar sabiedriskās dzīves norisēm;
- 3) daiļliteratūra;
- 4) runas attīstība;
- 5) matemātika;
- 6) zīmēšana;
- 7) veidošana;
- 8) mājturība;
- 9) aplicēšana;
- 10) mūzika;
- 11) sports;
- 12) svētki.

Nepieciešamie materiāli:

- 1) attēli ar jūras skatiem, zvejniecību (kuģis, zivis);
- 2) glezniņu pagatavošanai nepieciešamie materiāli (gliemežvāki, akmentiņi, kaltētas jūras zāles, jūras smiltis utt.);
- 3) zivju produkcijas etiķetes;
- 4) fotogrāfijas.

Metodes:

- 1) grupu darbs + individuālais;
- 2) grupu darbs;
- 3) individuālais darbs;
- 4) pāru darbs
- 5) visa grupa.

Saturs katrā aktivitātē

- 1) ekskursija uz jūrmalu (akmentiņu, gliemežvāku, dzintaru u.c. lasīšana);
- 2) mākslas darbu „Jūriņ prasa smalku tīklu” izstādes iekārtošana; klausīties zivju pārstrādes ceha meistares stāstījumu par zivju pārstrādes ceha darbību;
- 3) klausīties un kopā skandēt latviešu tautas dziesmas par jūru; skatīties „Lielo jūras enciklopēdiju”; klausīties un analizēt, izteikt savu viedokli par dzirdēto V. Buša „Makss un Morics” darbā;
- 4) vingrināt izrunāt noteiktas skaņas, vārdus; vingrināties pareizi sakārtot vārdus teikumā; sagatavot stāstījumu par zvejniecību; atbildēt uz jautājumiem; iepazīstināt ar jaunajiem vārdiem;
- 5) turpināt strādāt pie ciparu rindas no 1-10; nostiprināt skaitīšanas iemaņas skaitļa 10 apjomā; mācīt izprast jēdzienus – cik, kurš, kāds nozīmi;
- 6) mudināt bērnus savā zīmējumā veidot noteiktu sižetu atbilstoši savai iecerei – piemēram, „mierīga jūra”, „bangojoša jūra”;
- 7) pilnveidot prasmi veidot laivas formu, izveidojot tai raksturīgas detaļas;
- 8) vingrināt sīko pirkstu muskulatūru, verot gliemežvāku, akmentiņu, dzintaru krelles; izstādei gatavot dažādas glezniņas no jūras veltēm; ēdiena gatavošana – salāti no jūras veltēm, galda klāšana;
- 9) veidot aplikāciju, izmantojot žurnālus, attēlus, izgriezt no tiem vajadzīgo un veidot jaunu attēlu;
- 10) skandēt dažādas dziesmiņas par jūru; muzikālas rotaļas un dejas;
- 11) vingrināt mest priekšmetus horizontālā mērķī; pilnveidot iemaņas rāpties pa vingrošanas sienu, pāriet no viena stāvokļa otrā; attīstīt iemaņas palēcienos; kustību rotaļas „Makšķernieks”, „Zvejnieks un zivtiņas”;
- 12) svētki „Jūriņ prasa smalku tīklu”.

„Jūriņ prasa smalku tīklu” pārgājiena un svētku scenārijs

Bērnu vecums

Bērnu skaits

Mērķis: sniegt bērniem izpratni par jūru, tās īpašībām dažādos gadalaikos.

Sociālais mērķis: pilnveidot sociālās prasmes - prasmi sadarboties, prasmi uzklausīt citus, prasmi sadarboties ar pieaugušajiem.

Uzdevumi:

- 1) iepazīstināt bērnus ar jūru, tās īpašībām;
- 2) iepazīstināt ar jūras iemītniekiem.

Jūra atrodas 500 m no PII. Viss sagatavots pārgājienam uz jūrmalu. Visi dodas ceļā. Netālu no jūras, nelielā mauriņā visi nolemj atpūsties. Te pēkšņi nez no kurienes uzrodas divi palaidņi, brāļi - Maksis un Morics. Abi aiz bezdarbības klīst un pļāpā, nemanot bērnus.

Morics – Klausies, Maksi, vakar Pēteris stāstīja, ka šodien viņi ar bērniem dosies pārgājienā uz jūrmalu. Mums vajadzētu viņus kaut kā pārsteigt, kādus nedarbus sastrādāt. Mēs šodien vēl neko tādu neesam izdarījuši, man jau no garlaicības slikti paliek.

Maksis (spārda smiltis, rokas bikšu kabatā) – Vai tad tev ir kaut kas interesants padomā?

Morics- Te stāvot jau mēs neko interesantu neizdomāsim, iesim uz jūrmalu un tad jau redzēsīm, ko varam lietas labā darīt.

Maksis un Morics dodas uz jūrmalu. Audzinātājas uzaicina bērnus klusiņām sekot palaidņiem. Atnākuši līdz jūrmai brāļi brīnās par sakopto jūrmalu.

Morics – Maksīņ, paskaties! Cik te viss tīrs un kārtīgs- to tā nevar atstāt! Mums kaut kas jāizdomā!

Maksis – Man ir ideja! Piemētājam šeit visu ar papīriem, lai tad viņi brīnās, kāda tā jūrmala izskatās.

Abi velk no kabatām visādus papīrus, korķus un bundžas un piemētā jūrmalu.

Izdzirdējuši troksni, abi palaidnieki aizmūk un noslēpjas.

Audzinātājas un bērni visu redzējuši un dzirdējuši, pārrunā brāļu rīcību.

Audzinātājas uzaicina visu salasīt un sakopt.

Kad viss ir sakopts, audzinātājas kopā ar bērniem apsēžas un atpūšoties nodzied dziesmu „Jūriņ prasa smalku tīklu”.

Maksis un Morics pārlicināti, ka viņus neviens neredz, izlien no savas slēptuves un cenšas izdomāt jaunus nedarbus.

Maksis – Tu redzēji, kādi čakliņi, kādi labiņi! Viss atkal tik tīrs, ka vairs nav interesanti.

Morics – Nu tad piemētājam atkal!

Abi izgriež kabatas uz otru pusi, bet tās ir tukšas.

Maksis – Ko nu? Ko mēs tagad darīsim?

Morics – Jā, tiešām, ko mēs darīsim? Es bez palaidnībām nemaz nevaru iztikt.

Maksis – Ej, paskaties! Tur kaut kāda mājiņa.

Morics – Jā, es redzu. Nu ko tad mēs gaidām, ejam tuvāk!

Maksis – Interesanti, kas te varētu dzīvot un kam tas viss pieder?

Abi sāk darboties. Izmētā makšķeres, tīklus, uzvelk katrs savā kājā lielos gumijas zābakus, uzvelk cepures. Ākstās un bļautās, jāj uz makšķeru kātiem, kā uz zirdziņiem. Abi dzird, ka kāds nāk. Sabijušies nomet zābakus, visu, kas rokās un aizmūk.

Gar jūras malu, pie sevis dungodams, nāk Vecais zvejnieks. Zvejnieks, ieraugot notikušo, sāk vaimanāt.

Zvejnieks – Kas te noticis? Kas to visu izdarījis?

Audzinātājas uzaicina bērnus salasīt, sakārtot un pastāstīt par redzēto.

Zvejnieks priecīgs par bērnu palīdzību nolemj bērniem pateikties.

Zvejnieks – Jūs esat tik čakli un izpalīdzīgi bērni, ka es gribētu jūs kaut kā iepriecināt. Es uzcepšu jums zivtiņas, bet jūs tikmēr parotaļājieties.

Audzinātājas kopā ar bērniem dzied dziesmu „Zvejnieks mani aicināja”.

Kamēr bērni dzied, viss tiek sagatavots, lai imitētu zivju cepšanu.

Audzinātājas uzaicina bērnus apsēsties un vērot notiekošo.

Zvejnieks dzied un cep zivis. Kamēr Zvejnieks aizgriežas, lai kaut ko paņemtu, no pannas pazūd visas zivis. Maksis un Morics tās nozog un aizmūk. Zvejnieks pagriežas un brīnās, kur pazudušas zivis.

Maksis un Morics, aizmukuši aiz mājiņas stūra, smejas un ēd zivis.

Zvejnieks (noplāta rokas) – Kas tie par brīnumiem! Kur palika manas zivtiņas? (vēršas pie bērniem pēc palīdzības)

Audzinātājas uzaicina pārrunāt Makša un Morica rīcību.

Zvejnieks – Nu es vienreiz tos palaidņus pārmācīšu!

Zvejnieks paņem tīklu un klusiņām pielavās abiem palaidņiem, kuri ēdot nemaz nepamana veco vīru. Zvejnieks uzmet tīklu abiem palaidņiem un it kā to savēl.

Brāļi tiek aizvesti pie bērniem. Visi sastājas aplī apkārt brāļiem.

Zvejnieks – Ko mēs ar šiem palaidņiem darīsim? (bērni izsaka savas versijas)

Abi palaidnieki nobijušies lūdz piedošanu un solās tā vairs nekad nedarīt. Lai brāļiem nenāktu prātā palaidnības, viņiem tiek uzticēts uzdevums – novadīt dažādas kustību rotaļas, lai izklaidētu bērnus.

Seko dažādas kustību rotaļas un sacensības kopā ar Maksi un Moricu:

- kurš aizmetīs akmentiņu vistālāk jūrā;
- kuras zivtiņas ātrākās;
- makšķernieks;
- pēdējais pāris šķiras.

Vēlāk Zvejnieks tuvāk iepazīstina ar savu mājiņu, laivu un saviem darba rīkiem, kas nepieciešami zvejai.

Arī bērni tiek aicināti pastāstīt jauniegūtās zināšanas par zvejniecību un dzirdēto par zivju cehu.

Tēma „Ģimene”

Laiks

Bērnu vecums

Bērnu skaits

Mērķis: sniegt bērniem zināšanas par ģimeni, par tās locekļiem, saprast ģimenes nozīmi cilvēka dzīvē.

Mērķis: saprast un izjust citu ģimenes loekli, bēdās vienam otru uzmundrināt, palīdzēt, atbalstīt, kopā priecāties un paust savstarpējo mīlestību.

Uzdevumi:

- 1) pilnveidot zināšanas par to, kas ir ģimene, kādi ir ģimenes locekļi;
- 2) pilnveidot zināšanas par ģimenes svētkiem un ikdienu;
- 3) pilnveidot zināšanas par to, kādas lomas ir ģimenē;
- 4) veidot sapratni par to, cik svarīga loma cilvēka dzīvē ir ģimenei.

Aktivitātes:

- 1) iepazīstināšana ar dabu;
- 2) iepazīstināšanas ar sabiedriskās dzīves norisēm;
- 3) daiļliteratūra;
- 4) runas attīstība;
- 5) matemātika;
- 6) zīmēšana;
- 7) veidošana;
- 8) rokdarbi;
- 9) aplicēšana;
- 10) mūzika;
- 11) sports;
- 12) svētki.

Nepieciešamie materiāli:

- 1) attēli un ģimenes fotogrāfijas;
- 2) latviešu tautas dziesmas par tēti un māmiņu;
- 3) ģimenes locekļu fotogrāfijas;
- 4) darba lapas.

Metodes:

- 1) grupu darbs + individuālais;

- 2) grupu darbs;
- 3) individuālais;
- 4) pāru darbs;
- 5) grupa kopā ar skolotājām un vecākiem.

Saturs katrā aktivitātē

- 1) iepazīstināt bērnus ar jēdzieniem ģimene, saskatīt to dabā dzīvnieku pasaulē; noskaidrot ģimenes locekļus;
- 2) iepazīstināt bērnus ar ģimenes svētkiem; noskaidrot, kur dzīvo ģimene; noskaidrot ģimenes ikdienas darbus un atpūtu;
- 3) skandē latviešu tautas dziesmas par māmiņu, tēti: ieklausās dažādos stāstīšos par notikumiem ģimenē, paužot savu viedokli;
- 4) pastāstīt par savu ģimeni – tradīcijas, ikdienas darbi un atpūta;
- 5) vingrināt priekšmetu skaitu apzīmēt ar ciparu; veidot ciparu rindu; atrisināt vienkāršus teksta uzdevumus; rosināt noteikt virzienus telpā attiecībā pret otru bērnu;
- 6) uzzīmēt savu ģimeni;
- 7) turpināt vingrināt uzvilkt sīkas detaļas, sastiprināt vairākas detaļas, detaļu savienojumu nogludināšana;
- 8) no kartona locīt māju;
- 9) aplicēt māju, izmantojot ģeometriskas figūras;
- 10) dziedāt dziesmas par māmiņu – „Māmiņai”;
- 11) vispārattīstošie vingrojumi ar nūjām; attīstīt lēkšanu tālumā; kustību rotaļa „Vējdzirnavas”;
- 12) vecāku pēcpusdiena.

Tēma „Līgo svētki”

Laiks

Bērnu vecums

Bērnu skaits

Mērķis: sniegt bērniem zināšanas par vasaras saulgriežiem – Līgo svētkiem.

Mērķis: pilnveidot sociālās prasmes - aktivizēt prasmi pateikties; prasmi sagaidīt savu kārtu; prasmi organizēt savu darba vietu.

Uzdevumi:

- 1) nostiprināt zināšanas par vasaras saulgriežiem, paražām, ticējumiem, dziesmām, mīklām un rotaļām;
- 2) noskaidrot, kāpēc Līgo nakts ir visīsākā;
- 3) noskaidrot, kādi darbi jāpadara, gaidot Līgo svētkus.

Aktivitātes:

- 1) iepazīstināšana ar dabu;
- 2) iepazīstināšanas ar sabiedriskās dzīves norisēm;
- 3) daiļliteratūra;
- 4) runas attīstība;
- 5) matemātika;
- 6) zīmēšana;
- 7) veidošana;
- 8) rokdarbi;
- 9) aplicēšana;
- 10) mūzika;
- 11) sports;
- 12) svētki.

Nepieciešamie materiāli:

- 1) veidošanai nepieciešamais māls;
- 2) materiāli apsveikuma kartiņu gatavošanai;
- 3) Jāņu zāles.

Metodes:

- 1) grupu darbs + individuālais;
- 2) grupu darbs;

- 3) individuālais;
- 4) pāru darbs;
- 5) grupa kopā ar skolotājām un vecākiem.

Saturs katrā aktivitātē

- 1) vērot pārmaiņas dabā, laika apstākļus un dabas parādības;
- 2) ekskursija uz dārzniecību;
- 3) klausīties un kopā skandēt latviešu tautas dziesmas par Līgo svētkiem;
- 4) vingrināt skaidri izrunāt visus patskaņus; rosināt iesaistīt savā runā vārdus, kas raksturo Līgo svētku tradīcijas; rosināt veidot radošus stāstus;
- 5) atkārtot ciparu rindu „10” apjomā; nosaukt ciparu lielos un mazos kaimiņus;
- 6) mudināt bērnus savā zīmējumā veidot noteiktu sižetu, atbilstoši savai iecerei („Visa laba Jāņu zālē”);
- 7) vingrināt izvilkt sīkas detaļas; rosināt strādāt ar mālu; sastiprināt vairākas daļas; detaļu savienojuma nogludināšana (māla podi, vāzes);
- 8) rosināt strādāt ar dabas materiālu; vingrināt sīko pirkstu muskulatūru, pinot vainadziņus no Jāņu zālēm;
- 9) pilnveidot prasmi brīvi griezt dažādas figūras; veidot prasmi griezt simetriskus attēlus no vairākkārt salocīta papīra (apsveikuma kartiņas uz Līgo svētkiem);
- 10) skandēt dažādas latviešu tautas dziesmas par Līgo svētkiem, iet rotaļās;
- 11) vispārattīstošie vingrojumi ar rotaļlietām; turpināt attīstīt līdzsvaru; skrējieni uz ātrumu; kustību rotaļas „Kurš lēnāk iet, tas ātrāk tiek”, „Pēdējais pāris šķiras”;
- 12) Līgo svētku svinības.

Bakalaura darbs „Svētku iespējas pirmsskolēnu sociālo prasmju pilnveidošanā” izstrādāts
LU Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie
informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Vivita Mazkalniņa

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: mag. paed. Līga Āboltiņa

Recenzents:

Darbs iesniegts Pedagoģijas katedrā .....

Metodiķe:

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

..... prot. Nr. ....., vērtējums .....

Komisijas sekretāre: